

הישיבה הארבע-מאות ושמונה-עשרה של הכנסת השביעית

יום שלישי, ה' ניסן תשל"ג (10 אפריל 1973)
ירושלים, הכנסת, שעה 15.03

א. ברכה לחיילי צה"ל

כה לחיילי צה"ל על פעולתם הנועות בליל אמש נגד בסיסי מחבלים בלבנון, איחולי החלמה לפצועים ותנאי חומים כנים למשפחות השכולות.

היו"ר ט. סנהדראי:
חברי הכנסת, אני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה אני רואה חובה לעצמי לשלוח ברכה

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

ה' בניסן תשל"ג – 10 באפריל 1973, בדבר סדרי הדיון בסיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים לדו"ח השנתי של מבקר המדינה.

היו"ר ט. סנהדראי:
עתה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

כן הונח לקריאה שנייה ולקריאה שלישית חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 11), תשל"ג-1973.

מזכיר הכנסת נ. לורך:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונח על שולחן הכנסת החלטת ועדת הכנסת מיום ג',

ג. הצעות סיעות גח"ל, הרשימה הקומוניסטית החדשה והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה

בימים ההם, ואתם, נציגי גח"ל, השתתפתם בממשלה, מה לכם כי נזעקתם היום?

גברתי היושבת-ראש, לא תהיה שום התחמקות מאיזו שהיא אחריות. המוסד הציבורי שבו אני מאמין אומר: חבר ממשלה אחראי על כל החלטותיה, פעולותיה ומחלליה כל עוד בגלל אחת או אחד מהם לא הגיש את התפטרותו. לכן אמנם כן, בימים ההם היתה ממשלת ליכוד בישראל, שניים מחברי גח"ל שירתו בה – האחד, ירדני ועמיתו יוסף ספיר ז"ל, איננו עוד, ואני הייתי השני. הצו הוצא בימים ההם. מי שירצה היום או בכל יום יאחד ליסדנו שעל אף אותו צו היתה לי הזכות בתקופה היסטורית כבירה לשרת את העם בממשלת ליכוד לאומי, שלוש שנים – מה-1 ביוני 1967 עד ה-4 באוגוסט 1970 – יעשה כן, יבן שם לו. אני בפניו ואשפיל את ראשי ואקבל באהבה את דין תוכחתו שממנה בוקע פטרוטיסם עד לב הש-ביים. ואולם הדיון הוא על הצעות במסגרת הצו כפי שהוצא ביוני 1967.

על-פי לשון המשנה יש כאן גם איסור וגם היתר: "אין אלא" – משמע: כן, ברשיון הרשות המוסמכת והרשות היא ישראלית, וההצעות שעתידיהן היו לעמוד בהצבעה לפני הממשלה ביום א', זה תכנון: שתינתן הרשות הלכה למעשה לרכוש את הקרקעות ביהודה, בשומרון ובחבל עזה. זה נושא הדיון היום. והממשלה לכן אמרה "לא" מוחלט.

הנימוק הראשון: ספרות. אני מבקש לשאול את כל חברי הממשלה: מה לכם כי תקטרונו כך על עמי? מדוע הנפתם את הדגל הזה, האדום או הש-חור? נשער בנפשותינו שבאחת השכונות בניו-יורק, המאוכלסת כולה יהודים – ויש שכונות כאלה בעיר הגדולה – הועלתה בעיניה של רכישת קרקעות, ואחד מחברי העירייה היה קם ואמר: אם שם תיפתח אפשר-

היו"ר ט. סנהדראי:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות של כמה סיעות להביע אי-אמון בממשלה. ראשון המציעים – חבר הכנסת בגין, בשם סיעת גח"ל. בבקשה, חברי הכנסת בגין.

מנחם בגין (גח"ל):
גברתי היושבת-ראש, עם כל הכבוד הרשי-נא לי להצטרף לדברי הפתיחה שלך. הנה כי כן, עוב נתגלתה תושיה אדירה וגבורה עילאית; לבחורינו כל הכבוד ותגחמונו מקרב לב לשתי המשפחות ששכלו את יקיריהן.

גברתי היושבת-ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת. הממשלה קיימה שתי ישיבות – אחת שלא מן המניין בשבת בבוקר ברדיו; שנייה, רגילה, בחדרה ביום א'. לפני הממשלה הועלו הצעות מטעם שלושה שרים, בניסוחים שונים, שאחת הייתה תכלית: לאפשר, הל-כה למעשה, ליהודים לרכוש קרקעות בכל שטחי ארץ-ישראל. הן הוסרו מעל הפרק משנתברר כי הרוב בממ-שלה יצביע נגדן.

בקשר עם החלטה תמורה זו הגשנו את הצעותינו להביע אי-אמון בממשלה. קראתי ושמעתי שני פירושים בקשר עם הצעה זו שלנו. האחד: כלום אינם יודעים לכם יחסי הכוחות הפרלמנטריים? הצעתכם תידחה. ידועים, יאסל מי שמשמיע טענה זו מגלה חוסר ידיעה, בודאי הבנה, בהליכים פרלמנטריים. הצעת אי-האמון, מעיקרה, תכליתה להסב את תשומת-לב האו-מה לדבר המור, במעשה או במחדל, של הממשלה. ואכן נפל הדבר החמוד הזה בישראל ביום א' האחרון. ועד פירוש: ביוני 1967 הוציאו המושלים הצבאיים ביהודה ובשומרון צו, שלפיו אין לרכוש באזורים אלה של הארץ קרקעות אלא ברשיון הרשות המוסמכת;

אתם מוכנים לעשות את ההסכם על-פי התנאים של חוסיין? התשובה היא אחת: בשום אופן לא. על-פי התנאים של סאדאת? אחת התגובה: לאו מוחלט. זאת המציאות. ובכן, על איזה שלום אתם מדברים בימים אלה, ועל איזה שער לשלום? צדקים לא יעברו בו.

איזה קשר קיים בין רכישת קרקעות בארץ-ישראל ואל לבין הסוגיה של שלום, נוכח המציאות הזאת?

עצתי לכם, עם כל הכבוד: יאל תוסיפו עוד להטעות את העם בשאלה יסודית כל כך. משאת-נפשנו של כולנו, ללא יוצא מן הכלל: שלום. אין כל קשר בין הבעיה ההיסטורית המוסרית של רכישת קרקע בארץ-ישראל לבין סוגיית השלום.

הזכות: — אמנם כן, גם בממשלה וגם בכנסת דאגו נציגי גח"ל שהעיקר הזה בעמידתנו יצוין ויודגש. בקיץ 1967 פירסמה הממשלה, יחד עם הנהלת ההסתדרות הציונית, קדיאה אל העם היהודי: לקום ולעלות לארץ-ישראל. יושבים סביב השולחן הזה שרים שיעידו בי כי לא בהיסח-הדעת כתבנו "ארץ-ישראל"; לא כתבנו "מדינת ישראל" אלא "ארץ-ישראל", אחד דיון אחד חילוקי-דעות. לעלות לארץ-ישראל — כן; לרכוש קרקע בארץ-ישראל, לבנות בית בארץ-ישראל, להתגנול בה, בכלה — לא? איזה אבסורד. הרי הדעת אינה סובלת הבדלה כזאת.

באותה קדיאה כתבנו: "שוחזרה נחלת אבותינו". ישוב, לא בהיסח-הדעת הכנסנו את הביטוי הזה. והגברת מאיר, בהציגה בדצמבר 1969 את הממשלה, שבה והשמיעה את המלים האלו באוזן כל העם בעולם: "שוחזרה נחלת אבותינו". בגיט אינם זכאים לרכוש שנחלת אבותיהם? קרקע? אינם יכולים? אין היתר לבני נחלת האבות המשוחררת לרכוש קרקע? הדעת סובלת סתירה כזאת בין הכרזה לבין מעשה? והכרזה לא היתה במלים רקיות. יש להן תוכן היסטורי אדיר.

ועוד דאגנו ותרמנו. בקווי-היסוד של התמסלה כתבנו: "הגדרתן של היאחזויות בטוחונית והתנחלויות קבע על אדמת המולדת, כפריות ועירוניות". אם יהודי אינו יכול לרכוש קרקע, אין הוא — היחיד עם משפחתו — יתנחל על אדמת המולדת? ושוב, יעידו בי שרים שהשתתפו יחד עמנו בוועדת הניסוח, שלא בהי-סח-הדעת כתבנו "על אדמת המולדת". ובדצמבר 1969 לא התכוון איש לתל-אביב כאשר כתב "אדמת המולדת", גם לא לפתח-תקווה. כולן אדמת המולדת. אבל כולם הבינו שהכוונה היא לארץ-ישראל, אדמת המולדת. איסור למעשה לרכוש קרקעות על אדמת המולדת — האם הדעת סובלת סתירה כזאת?

הכנסת, בזימת גח"ל, קיבלה החלטה — על דעת כל הסיעה הזאת, המערך — לאמור: "זכותו של העם היהודי על ארץ-ישראל אינה ניתנת לערעור". וזכותו של היהודי לרכוש קרקע בארץ-ישראל ניתנת לערעור? כדון מערערת? אולי זוהי השאלה העיקרית, הזכות. הרי היא יסוד קיומנו, היא מהות צדיקת עניי-ננו. אם אין לנו זכות על ארץ-ישראל, אנחנו כובשים לא דק ביהודה ושומרון; אם יש לנו זכות על ארץ-ישראל, אנו שבים, פודים, משתדרים גם ביהודה ובשומרון.

אבל ביום הראשון נעשתה התנקשות חמורה ביותר

דות של רכישת קרקעות — תקום ספסרות. האם לא היו קמים היהודים מוגנים את האיש הזה על אנטי-שמיות, על השמצת היהודים בהכללה?

אני סובר, גברתי הוישבת-ראש, שהאירגון הקרוי "Anti Defamation League" של בני-בית היה נכ-נס מיד לפעולה. מה זו "ספסרות בקרקעות", אם אפשר יהיה לרכוש אותן בארץ-ישראל? היש בכלל פעולה אנושית שתיתכן בלי הריג מבחינת החוק או המוסר? האין אנשים החותמים על שטרות ואינם פורעים אותם? משום כך יכולת המושג של שטר? איזה אבסורד להשמיע טענה כזאת על ספסרות. הנימוק הזה הוא מביש ומבייש, משפיל ומחפיר. הוא מטמא, הוא מוציא את דיבת ישראל רעה בפני העולם כולו. הגיונו לנימוק הזה: למען העם היהודי כולו, כנגד אש-מותיהם של הגרועים בשומרון — על תחזרו עוד עליו.

הנימוק השני: אופציות לשלום. על איזה שלום אתם מדברים? איך אתם מוליכים שולל את העם הזה? איך אתם רוצים להטעותו? אילו אופציות, לאיזה שלום?

בשלוש השנים האחרונות נעשה ניסוי מובהק לנסות לקרב הסכם עם אויבינו על-ידי הבטחת ויתורים מרחיקים לכת ביותר. כבר הובטחה חלוקת ארץ-ישראל; כבר התחייבה הממשלה בחלוקתה, באוגוסט 1970, כפי שהעידו ישי החוקי ושדים אחרים. כבר הועתקתה אותה תכנית אבסורדית, שלפיה הצבא שלנו יעמוד על הירדן, ומעל לראשי חיילינו נקפיץ את חוסיין לתוך יהודה ושומרון, עם שוטרו ועם מינהלו, ונאפשר לו קשר על-ידי פרודור משכם ועד יריחו. כל הויתורים הללו כבר הובטחו. היכן קייבתם בהם במיקור-מילימטר הסכם עם האויבים? משיב חוסיין מעל עמודי ה"טיימס": אני דורש את ירושלים המזרחית ושכני החומות, את יהודה ואת שומרון ואת חבל עזה — כמובן עם פרודור ביניהם. אין פלא. פרודור אחד כבר הובטח לו; מדוע לא ידרוש אחר, בשטח אחר של ארץ-ישראל?

סאדאת מה הוא ואומר? הכנות לקראת עימות טו-טלי עם ישראל. על איזה שלום אתם מדברים בימים אלה נוכח התוצאות של הניסוי המדעי הזה?

נכון שאתם כולכם אומרים: לא נשוב עוד לעולם לקווי ה-4 ביוני 1967; כולכם, ללא יוצא מן הכלל. מה אומרים על כך נציגי הערבים, כולם, ללא יוצא מן הכלל? — אם זה התנאי שלכם, או אם זאת ההכרזה של ישראל — לעולם לא יהיה שום הסכם עם ישראל, לעולם לא יהיה שלום בינינו לבין ישראל. משום העוב-דות האלה יש ארבעה חברי כנסת המאשימים אתכם שעל-ידי ההדעה הזאת, לאמור: לא נשוב עוד לעולם לקווי ה-4 ביוני 1967 — אתם מונעים שלום.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה): נכון.

מנחם בגין (גח"ל):

אם הנה ואומר "נכון". ואנחנו אומרים: לא נכון. האמת היא ישאת השלום מונעים אויבינו משום שהם רוצים בכל הנסיגות למען מטרה אחת: כדי שיקל עליהם לפגוע בנו או לחלום על אפשרות של נסיון להכתינו. זאת המציאות, זוהי האמת.

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (בגין, יערי, סנהדראי, נסים, וילנר) —

קראנו-שמענו שגברת ראש הממשלה שינתה בעיניו זה את דעתה. היא התייחסה קודם באהדה להצעות האלה, ואחר כך, בגלל שינוי בעמדתה, היא החייעה שתצביע נגד ואף תטיל את מלוא משקלה בממשלה כדי שהרוב ידחה את ההצעות. כמובן, איננו יכול לדעת אם זה כך, אבל הדבר פורסם. אני יכול לומר רק זאת, שלפני חודשים מספר קיבלתי ממקור שאני רשאי להעריך אותו כמהימן, שאכן ראש הממשלה נוטה באהדה להצעות הללו. אם זה כך, אני חושב, גברתי ראש הממשלה, שהובתך להסביר היום לנו ול-ציבור מה הניע אותך לשנות את דעתך. אני חושב שזאת זכותי לפנות אליך בקריאה זו. זוהי בעיה לא-מימי וממדרגה ראשונה.

לבסוף, גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להודיע שהעניין הזה לא יידר מן הפרק ומן הדיון הלאומי. ודאי, כל הבעיה לא הייתה קיימת ולא תהיה קיימת אם נתקבל החלטה על-ידי העם ועל-ידי הכנסת, ובהתאם לחוק שכולנו חוקקנוה, שהממשלה רשאית בצו להחלי את המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה על כל שטח של ארץ-ישראל כפי שיקבע בצו. כל הבעיה הזאת לא הייתה קיימת אילו היינו מחילים על-פי החוק את המשפט והשיפוט והמינהל של המדינה על כל ארץ-ישראל, כפי שהצענו בקיץ 1967 בממשלה, כפי שהוספנו להציע במציענו, כפי ששבנו והצענו בכ-נסת. ואת זה נתבע מן העם.

שנית, קיום הלכה למעשה של הסעיף בקווי-היסוד של הממשלה: התנחלות כפרית ועירונית על אדמת המולדת. לא רק להלכה; למעשה, ובכל ארץ-ישראל. ושלישית — קיום הזכות למעשה של כל יחיד מחוץ-לארץ ובארץ לרכוש קרקע בארץ-ישראל.

הכתוב אומר: והארץ לא תימכר לצמיתות, כי לי כל הארץ. הפסוק הקדוש הזה חל גם על בני-יש-ראל. ואני מבקש לשאול: האם הוא יכול כביוון הפוך, ולבני ישראל ואי-אפשר יהיה לרכוש קרקע בארץ-ישראל? ועוד כתוב באותה פרשה: ובכל ארץ אחוזת-כס — גאולה תתנו לארץ.

אנו מאמינים כי העם הזה יחליט לתת גאולה לארץ.

הי"ד ט. סנהדראי:

רשות הדיבור, בנושא דומה, לחברי-הכנסת וילנר.

משה נסים (גח"ל):

הוא איננו דומה.

הי"ד ט. סנהדראי:

הוא דומה במטרה — להביע אי-אמון. אשר לתוכן דבריו — אני עדיין אינני יודעת.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, סיעתנו החלי-טה להגיש הצעה זו לאי-אמון בממשלה מתוך הכרה שדבר תמור מאד מתרחש בשטחים הכבושים, דבר שתוצאותיו לטווח ארוך עלולות להיות חמורות ביותר. קודם כל מה הן העובדות כפי שפורסמו? פורסם שבלי ידיעת הכנסת, בהסתר מהציבור, התנהלה עד כה פעולה של מה שקוראים "רכישת קרקעות" בשטחים הכבושים על-ידי מינהל מקרקעי ישראל, על-ידי הקרן

בזכות הזאת. מדוע? היא געשתה בידי יהודים, בידי חברי ממשלה יהודית. ועליכם להבין מה מתרחש היום גם ברחבי תבל, גם בשוליים אצלנו. מציגים אותנו כאנשים העושים עוול. הציונות הזאת, אשר בה דבקנו משחר נעורינו, קמה כדי לפדות את ארץ-ישראל, לקיים בה שינוי זכויות לרוב היהודי ולמיעוט הערבי, לתקן את העוול הנורא ביותר שנעשה אי פעם לאומה כל-שהי, כפי שנעשה עוול לעם היהודי. והפרדוקס הזה, שקמים דווקא בימים אלה אנשים — ובשוליים גם משלנו — האומרים שאנחנו עושים עוול במקום צדק ובמקום קיום זכות. ובעצם הימים האלה מתפרסמות כותרות בכל רחבי תבל: הממשלה היהודית החליטה שלא יותר ליהודים לרכוש קרקע ביהודה ובשומרון ובעזה. פירוש הדבר עידוד על אותה זכות, כי הרי אין זכות לעם בלי שתהיה זכות לבניו.

מאיר יערי (המערך, עבודה-מפ"ם):
בארץ הזאת יש שני עמים.

מנחם בגין (גח"ל):

מר יערי, קריאת-הביניים שלך מכובדת מאוד, ובר-שות הוושבתי ראש אשיב עליה. מר יערי, כאשר ועידת "השומד הצעיר" החליטה בשנת 1927 כי יש לרכוש את רוב העם היהודי בארץ-ישראל, עליך לזכור ולהזכיר לאיזה מספר יהודים התכוונתם אז ולמה התכוונתם כשכתבתם "ארץ-ישראל".

מאיר יערי (המערך, עבודה-מפ"ם):
לרוב העם היהודי במולדת.

מנחם בגין (גח"ל):

אתם אמלו כתבתם או "בארץ-ישראל ובסבי-בתה". וכשהזכירו לי את הפיסקה הזאת, אמרתי: אינני אימפריאליסט, ואני בעד ארץ-ישראל.

ואבל אני רוצה להפנות את תשומת-לבך לכך שיש זכות לעם היהודי על ארץ-ישראל מבחינת הבעלות, הריבונות, ויש זכות לבני האלום הערבי, המוכר על-די כלונה, מתוך שיווי זכויות, לחיות בארץ-ישראל, במדינת היהודים. זוהי הציונות, ולציונות הזאת אתם גם הטפתם על-פי אותה החלטה. זהו ההבדל המהותי. איננו רוצים לנשל שום ערבי. כדי שיהודים ירכשו קרקע-עות ביהודה ושומרון, לא צריך להוציא משם שום ערבי.

אני הייתי מציג רבותי חברי הכנסת, שאולי פעם אחת נצא כולנו לסיור ביהודה ושומרון, ותראו כמו ענייכם ארץ יפה, טובה, בחלקה הרב ריקה, אפורה. היא לא תהיה ריקה כשתהיה מוריקה. מדוע להשאיר אותה בשממותה? הרי באנו הנה כדי להפירות את שממות הארץ. אחרים השמה ואנחנו לא נבנה? לא צריך לנשל שום ערבי. יבואו יהודים ויושיבו את עצמם ואת בני משפחותיהם בארץ-ישראל. מה עוול בכך?

אבל כשמתנגשים בזכות, כשמערערים אותה, או נוצר רושם גם בקרב צעירים אלה ואחרים: וב-כל זאת ביהודה של הציונות יש עוול. בעצם אנחנו קחאנו לאחז החלטת הממשלה: לא יהיה עוד עוול. פירוש הדבר שאילו היה מותר ליהודים להתחלל, לר-כוש קרקעות ביהודה ושומרון, אכן היה נעשה עוול. ואז מעבירים את ההגבלה הזאת גם על שטחי ארץ-יש-ראל אחרים. ניהדר מאוד.

הקיימת לישראל וגם על-ידי גורמים אחרים, ובכללם גורמים פרטיים. פורסם שמדובר ב-150,000 דונם שכ" בר "נרכשו", ותמיד מכניס אני את המלה "נרכשו" במדרכאות.

פורסמו עובדות רבות אשר מוכיחות, שגם לפי התקנות הקיימות מ-1967 השלטונות הצבאיים, באישור ועדת מנכ"לים של משרדי הממשלה, כפי שפורסם

בשידור ראיון ברדיו, אישרו רכישת קרקעות גם על-ידי המוסדות האלה וגם על-ידי חברות ואנשים פרטיים. הדברים הגיעו לידי כך שאנשים טסו לחוץ-לארץ, כמו במקרה שמפרסם עליו עתון "הארץ" ב-6 בחודש, ואני מצטט: "ירושלמי זרזו לא התעצל וטס לאמריקה הלטינית כדי לסכם עסקה עם בעלי קרקע בדרך לי-ירושלים... הידושלמי הרוויח מהעסקה למעלה ממיליון לירות".

לפי השיטה הישנה של כיבוש הקרקע, עוד מזמן השלטון הקולוניאלי הבריטי, קונים מבעל האחוזה ואחר כך באות כל המסקנות. והיבד חמור במיוחד עכשיו, כי הוא נעשה בגושפנקה ממלכתית ותחת כיבוש צבאי, שיש בו כל האמצעים של הדיכוי, כדי להפוך את הרכישות האלה לחוכא ואיטלולא, למעשה של סיפוח, למעשה אכזרי של גישול מהקרקע, למעשה של התגרות בשלום ובסיכוי לשלום, למעשה של הטרטוריאליזם, למעשה של גישול עם שני והיכולת הערבי הפלשתינאי וזכויותיו ללא קניפת מצ-פון. זאת גזענות במובן הפשוט של המלה, ואילו היו עושים חלקיק המיליון מזה ליהודים, היינו מועיקים את העולם כולו על אנטישמיות ועל אכזריות שאין לשאת אותה בעולם התרבותי.

לפי השיטה הישנה של כיבוש הקרקע, עוד מזמן השלטון הקולוניאלי הבריטי, קונים מבעל האחוזה ואחר כך באות כל המסקנות. והיבד חמור במיוחד עכשיו, כי הוא נעשה בגושפנקה ממלכתית ותחת כיבוש צבאי, שיש בו כל האמצעים של הדיכוי, כדי להפוך את הרכישות האלה לחוכא ואיטלולא, למעשה של סיפוח, למעשה אכזרי של גישול מהקרקע, למעשה של התגרות בשלום ובסיכוי לשלום, למעשה של הטרטוריאליזם, למעשה של גישול עם שני והיכולת הערבי הפלשתינאי וזכויותיו ללא קניפת מצ-פון. זאת גזענות במובן הפשוט של המלה, ואילו היו עושים חלקיק המיליון מזה ליהודים, היינו מועיקים את העולם כולו על אנטישמיות ועל אכזריות שאין לשאת אותה בעולם התרבותי.

"דבר" מה-8 בחודש מפרסם: "מנהל המחלקה לרכישות קרקע בקרן הקיימת לישראל, אברהם הלל, אישר בשיחה עם סופר "דבר", כי הקרן הקיימת לישראל רכשה מאז מלחמת ששת-הימים ואדמות ביהודה ובשומרון". אולי עכשיו יבינו משום מה נחוצה בכלל הקרן הקיימת לישראל במדינת ישראל. הפירסום מים, אומר: מנהל הקרן הקיימת לישראל, הביאו נזק כי גרמו להפקעת המחירים ביהודה ובשומרון". "קודם" — הוא אומר — "יכולנו לקנות דונם בכמה מאות לירות". אתם מבינים מה זאת רכישת קרקע, תחת מגף של שלטון צבאי, בכמה מאות לירות לדונם. האם אנשים פרטיים עשו גם הם דברים כאלה באישור אותה ועדת המנכ"לים והשלטונות הצבאיים? — בהחלט כן.

ברדיו ובעתונות פורסם שמו של אדם בשם מס-תורי מדקו. המדקו המסתורי הזה אומר: קיבלתי אישור מוועדת המנכ"לים ובטחונות כספיים ופוליטיים מהממשלה בסכום של מיליוני לירות. הוא נקב סכום של 12 מיליון לירות, וזאת כדי לרכוש קרקעות, לבנות בתים בשטחים הכבושים ולעשות "ביוזם".

בימים אלה פורסמה גם ידיעה על אישור לקניית קרקעות למי שהיה המפקח הכללי של משטרת ישראלי, יחזקאל סהר, ודובר על חלקת אדמה של מאה דונם. סופר "הארץ" כותב ב-8 באפריל כי: "מד סהר אישר בשיחה עם סופר 'הארץ' כי הממשל הצבאי התיר לו לקנות אדמה בנבי-סמואל ואמר, כי בינואר 1973 קיבל מן הממשל הידועה המעכבת את אישור הפנייה עד להחלטת הממשלה... מד סהר, שהוא כיום איש עסקים ומנהל חברה לבנייה בירושלים, אמר

שהוא יחזקאל סהר, ודובר על חלקת אדמה של מאה דונם. סופר "הארץ" כותב ב-8 באפריל כי: "מד סהר אישר בשיחה עם סופר 'הארץ' כי הממשל הצבאי התיר לו לקנות אדמה בנבי-סמואל ואמר, כי בינואר 1973 קיבל מן הממשל הידועה המעכבת את אישור הפנייה עד להחלטת הממשלה... מד סהר, שהוא כיום איש עסקים ומנהל חברה לבנייה בירושלים, אמר

שהוא יחזקאל סהר, ודובר על חלקת אדמה של מאה דונם. סופר "הארץ" כותב ב-8 באפריל כי: "מד סהר אישר בשיחה עם סופר 'הארץ' כי הממשל הצבאי התיר לו לקנות אדמה בנבי-סמואל ואמר, כי בינואר 1973 קיבל מן הממשל הידועה המעכבת את אישור הפנייה עד להחלטת הממשלה... מד סהר, שהוא כיום איש עסקים ומנהל חברה לבנייה בירושלים, אמר

שהוא יחזקאל סהר, ודובר על חלקת אדמה של מאה דונם. סופר "הארץ" כותב ב-8 באפריל כי: "מד סהר אישר בשיחה עם סופר 'הארץ' כי הממשל הצבאי התיר לו לקנות אדמה בנבי-סמואל ואמר, כי בינואר 1973 קיבל מן הממשל הידועה המעכבת את אישור הפנייה עד להחלטת הממשלה... מד סהר, שהוא כיום איש עסקים ומנהל חברה לבנייה בירושלים, אמר

שהוא יחזקאל סהר, ודובר על חלקת אדמה של מאה דונם. סופר "הארץ" כותב ב-8 באפריל כי: "מד סהר אישר בשיחה עם סופר 'הארץ' כי הממשל הצבאי התיר לו לקנות אדמה בנבי-סמואל ואמר, כי בינואר 1973 קיבל מן הממשל הידועה המעכבת את אישור הפנייה עד להחלטת הממשלה... מד סהר, שהוא כיום איש עסקים ומנהל חברה לבנייה בירושלים, אמר

שהוא יחזקאל סהר, ודובר על חלקת אדמה של מאה דונם. סופר "הארץ" כותב ב-8 באפריל כי: "מד סהר אישר בשיחה עם סופר 'הארץ' כי הממשל הצבאי התיר לו לקנות אדמה בנבי-סמואל ואמר, כי בינואר 1973 קיבל מן הממשל הידועה המעכבת את אישור הפנייה עד להחלטת הממשלה... מד סהר, שהוא כיום איש עסקים ומנהל חברה לבנייה בירושלים, אמר

שהוא יחזקאל סהר, ודובר על חלקת אדמה של מאה דונם. סופר "הארץ" כותב ב-8 באפריל כי: "מד סהר אישר בשיחה עם סופר 'הארץ' כי הממשל הצבאי התיר לו לקנות אדמה בנבי-סמואל ואמר, כי בינואר 1973 קיבל מן הממשל הידועה המעכבת את אישור הפנייה עד להחלטת הממשלה... מד סהר, שהוא כיום איש עסקים ומנהל חברה לבנייה בירושלים, אמר

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (ש. תמיר, וילנר, דיין, בן-מאיר, סנהדראי, שוסטק, נסים, מאיר) —

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
אבל לך ואין משתיק קול.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
— — כדי לרצוח את לוחמי החופש עטורי הגי-
בורה, שהקדיבו מיליון מבניהם כדי לגרש את הפולש
האמריקני האכזרי.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
האם אתה יודע שהפולש האמריקני האכזר שולח
מיליונים לצפון-וייטנאם?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
רבנות, זוהי הרפה — — —

שרי הבטחון מ. דיין:
כשאתה אומר שסיפקנו, אתה משקר.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני מצטט את "אחמי-טימס" האמריקני.

שרי הבטחון מ. דיין:
לא כתוב שישאל סיפקה. כשאתה אומר שסיפק-
נו, אתה משקר.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אדוני שר הבטחון, מי שמשקר כאן בכנסת כבר
הוכח לא אחת, ומוטב שלא תדבר בסגנון כזה. אם
אתה מאשים את הצבא האמריקני שהוא גנב ממחסני
צה"ל, יהיה זה חידוש בפוליטיקה וחידוש באינפור-
מציה.

יהודה בן-מאיר (מפד"ל):
הוא מאשים אותך שאתה לא מבין מה שכתוב
שם.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
כתוב שם שה"כומות הירוקות" — — —

היו"ר ט. סנהדראי:
חבר-הכנסת וילנר, זמנך עבר.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
יש לי זכות כמו לחבר-הכנסת בגין.

היו"ר ט. סנהדראי:
חבר-הכנסת בגין הדיע שאף חבר מסיעת לא
ישתתף בדיון. אם אתה מדיע לי זאת עכשיו, אתה
יכול להמשיך לדבר על השבון סיעתך.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
יש לי עוד דקה, קודם כל.

היו"ר ט. סנהדראי:
אז אתה יכול לדבר עוד דקותיים.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
ההתגרות החדשה הזאת של מה שקוראים רכי-
שת קרקעות בשטחים הכבושים — —

שרי הבטחון מ. דיין:
מה עם ה"עווי"? — —

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
— — מעוררת תגובה זעם צודקת, לא מלאכה-
תית.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
רואים עליך.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אל תהיו גיבורים כאלה. על מה אתם סומכים?
אמד חבר-הכנסת בגין, שדיבר לפני, כי הוא סומך על
התנ"ך. הוא מצטט את התנ"ך. יש לו זכות — הוא
אמר — אם כי פרופסור שהיה מועמד לנשיאות הוכיח
באותות ובמופתים כי הדרישה לארץ-ישראל שלמה,
אפילו לפי התנ"ך, איננה בטוחה.

יהודה בן-מאיר (מפד"ל):
מה שאתה אומר גם זה לא נכון.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אל תדבר בשמו, אף שהצעת אותו.

משה נסים (גח"ל):
המוסיף — בסלף.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
איננו יכולים ביציטוט לשלול זכות של עם אחר.

ראשי-הממשלה ג. מאיר:
אבל אם כן ציטטת, אתה צריך לדייק.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אם אני עומד על הבמה בכנסת ישאל ומתקומם
נגד מה שאתם עושים בשטחים הכבושים, הרי זה —
ואני חוזר ומדגיש — לא רק מפני שאני נגד שלילת
זכותו של העם השני ובניית עמי על חורבותיו, אלא
מפני שאני רואה בכל מה שאתם עושים סכנה לעם
שלי, לעם ישראל.

משה נסים (גח"ל):
אתה מדבר על עם ישראל?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אתם עושים דברים שמוכרחים להביא במשך הזמן
לתוצאות מסוכנות לישראל.

משה נסים (גח"ל):
א תה מדבר על "עמי"?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
המתיחות נמשכת. מה שקרה בקפריסין — אותו
יש לגנות. אנחנו מגנים את המעשים בקפריסין של
האירגון הפלשתינאי, כי אנחנו נגד כל טרור אישי ונגד
התקפות על מטרות אזרחיות. אך הפעולה הצבאית
שנעשתה נגד בירות ומחנות הפליטים בלבנון הלילה,
בגושפגה של ממשלת ישראל — —

ראשי-הממשלה ג. מאיר:
ותבייש לך, אתה מגן על מחבלים? אתה מגן על
רוצחים?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
— — הוא מעשה שלא ייעשה על-ידי מדינה
ריבונית אחת נגד מדינה ריבונית שנייה. זו הכנסת

חוברת כ"ו, ישיבה ח"ח

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (וילנר, דיין, מאיר, רזיאל-נאור, ש. תמיר, נסים, הורביץ, בן-מאיר, סורקיס, גלילי) —

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

גם על הילדה הקטנה של טיומקין, ישולחים או-
תה למוסד סגור, גם עליה מגינים?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

הפתרון הוא בשלום. דק השלום יביא בטחון, והי-
שלום יכול להיות דק על הבסיס שהגידו אותו שר
הבטחון. ופה הוא אמר את האמת בניגוד לכמה שרים
ובניגוד לחבר-הכנסת בגין, אשר הפרח דברים שאין
שום גודם ערבי הרוצה בשלום. לא נכון. פה אני מס-
כים עם שר הבטחון. הוא אמר: אם אנחנו נסכים
לשלום, ללא סיפוחים, אם נסכים לחזור לקווי ה-4
ביוני, אפשר לעשות עם מצרים שלום, אפשר לעשות
עם ירדן שלום; אבל אני — משה דיין — עד הב-
טחון, לא מסכים לזה. הוא סומך על ה"פנטומים",
הוא סומך על הכוח הברוטלי, ולכן הוא לא מסכים.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):

מי שגמר ברוטליות!

אסתר רזיאל-נאור (גח"ל):

על מי אתה סומך?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

יאל 25 שנות קיומה של מדינת ישראל מוכי-
חות, שבלי הכרה הדדית בזכויות של עם ישראל וזו-
כויות של העם הערבי הפלשתינאי, ובלי ההכרה בש-
למותה הטריטוריאלית של כל המדינות באזורנו, לא
יהיה בטחון, וכמובן לא יהיה שלום.

לכן, למה שהחלטה עכשיו הממשלה, יש כאלה,
כמו חברי-הכנסת בגין, שאומרים: "געוואלד", חמסו
אותנו". מה היא האמת בהחלטה הזאת?

משה נסים (גח"ל):

הוא עכשיו מתחיל את הנאום.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

האמת היא שהממשלה החליטה להמשיך בשיטות
שהיו מקובלות עד עכשיו משנת 1967 — להמשיך ול-
נשל, להמשיך ולרכוש, כפי שקוראים לזה, באמצעות
אותם מוסדות: מינהל מקרקעי ישראל, הקרן הקיימת
לישראל, לפי אישורים מסווגים אשר ינתנו על-ידי
המושרים הצבאיים. היום אני קורא בעתון "דבר"
הצהרה בומבסטית מאד של השר גלילי, כשר ההס-
ברה, והוא אומר זאת — —

יהודה בן-מאיר (מפד"ל):

כבר לא שר ההסברה.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

לא שר ההסברה — שר בלי תיק, אבל עם פה
שיכול להסביר.

מרדכי סורקיס (המערך, עבודה-מפ"ם):

היום אתה לגמרי מבולבל.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

— — השר גלילי אמר: אל תיבהלו, חברי גח"ל,
אנחנו נמשיך ונתחיל בכל השטחים שנמצא לנכון.

השר י. גלילי:

זו ציטטה?

הפקרות ביחסים בין מדינות תוך רמיסת כל הדיבנות
והחוק הבין-לאומי.

שרי-הבטחון מ. דיין:

"עוויים".

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אנחנו מוחים ומוזהרים על הגישה הזאת, שהואיל
ויש לי ברגע זה עליונות צבאית אני יכול לעשות כב-
תוך שלי בכל מקום, ובכל מדינה. אנחנו מזהירים
מפני זה. זה גובע — — —

ראש-הממשלה ג. מאיר:

ומי אתה שתזהיר? אתה עבד.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אני עצמאי. תיכף ואסביר מי קיבל הוראה מסיס-
קו, מי שינה פתאום את דעתו ואחדי טלפון של חמש
דקות של סיסקו לדיניץ ומדיניץ לירושלם, והכל הת-
הפך. זה מוכיח מי עבד.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

אתה בעד סיסקו?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

תיכף ואמר מה דעתי על סיסקו. מכיוון שהאינ-
טרס האמריקני לא תאם את ההחלטה שלכם, הם
עייבו זאת. זה לא בא מיזמה עצמית. זה מראה שכל
יתר הדברים שאתם עושים, נעשים על-פי סיסקו. זה
מוסכם. לפחות דבר אחד מוסכם.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

עכשיו זה מובן.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

האם זו לא יאמת שראש הממשלה — שוב בפומ-
בי — אמרה כי אינה מכירה בישות הפלשתינאית?
היא לא מכירה. במלים אחרות — היא לא מכירה
בקיומו של עם כזה, בקיומו של עם ערבי פלשתינאי,
ומסאן כל המסקנות. אפשר לצטט את התנ"ך ואפשר
גם לצטט דברי ראש הממשלה, ואפשר לצטט ולו-
מו: א. הכל שייך לי; ב. העם השני לא קיים בכלל.

אסתר רזיאל-נאור (גח"ל):

לאיזה עם אתה שייך? האם כבר שאלת את עז-
מך לאיזה עם אתה שייך?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

ההגיון הזה כל כך פרימיטיבי. דינן ההשתלשלות
הוא כל כך גס וברוטלי. אף אחד לא תמך בתגרות
אלה, ואין כוח שיוכל בימינו לחסל זכויות של עמים
אחרים.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

גם הסובייטים אינם מתחלים זכויות של עמים?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

הסובייטים מגינים על זכויות העמים.

משה נסים (גח"ל):

אתה לא יודע כמה אתה מצחיק.

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי הביע אי-אמון לממשלה (וילנר, זה, הורביץ, סנהדראי, שוסטק, ש. תמיר, נסים, לגדאו, ידיד, צימרמן, מילמן) —

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני לא רוצה לסכסך בינך לבין גח"ל, אולי מחר תקימו ליכוד לאומי.

לגח"ל ואומר רק מלה אחת — —

משה נסים (גח"ל):
נשמע!

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
— אתם מפלגה המתיימרת, בקיצוניות הלא-מונית שלכם, באיבתכם הקיצונית לעם הפלשתינאי הערבי, להפגין פטריוטיסם. אתם חושבים שזה פטריוטיסם?

חיים לגדאו (גח"ל):
מי זה יאמר לך?

מנחם ידיד (גח"ל):
נבלות!

משה נסים (גח"ל):
דברוך הבל.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אבל תמיד — לאומנים, כובשים, מדכאים, משעי-בדים הויקו לא רק לעם שנגדו עשו את הפעולות הגזעניות האלה; יאלא כל המדכאים, כל המשעבדים, הביאו אסון לאומי על העם שלהם עצמם.

צבי צימרמן (גח"ל):
איפה למדת זאת, ברוסיה?

דב מילמן (גח"ל):
שטויות.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אם אנחנו מתנגדים לכם ולמדיניות של הממש-לה, זה מפני שאנחנו רוצים צדק לכל העמים, צדק ושלוש ובכך הבטחון. ואתם — לא רק אסון לפלש-תינאים, אתם אסון לעם ישראל, שצריך להציל אותו מהמדיניות ההרפתקנית שלכם שתביא תוצאות חמורות.

דב מילמן (גח"ל):
ב'צ'כוסלובקיה היה צדק גדול!

צבי צימרמן (גח"ל):
אתה בדיוח.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
בשם האינטרס הזה של ישראל אנחנו לא נצביע בעד הצעת אי-האמון הדמוגית של גח"ל, ונצביע אי-אמון בממשלה.

מנחם ידיד (גח"ל):
מה היה ב'צ'כוסלובקיה והונגריה?

היו"ר ט. סנהדראי:
רשות הדיבור, בשם המרכז החפשי, לחבר-הכנסת שמואל תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
גברתי הושבת-ראש, חברי הכנסת, יורשה לי להצטרף לברכת הוישבת-ראש לחיילי צה"ל על המיב-

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
לכן, בידור שמה שהחליטה הממשלה זה למעשה המשך ומעשי הסיפוח וזה גם לא שולל מתן אישור-רים גם למוסדות ציבוריים, כביכול, וגם למוסדות פר-טיים. לכן ההבדל בין הצעת השר דיין לבין ההחלטה והמעשים של חאש הממשלה ושל הממשלה אינם כל כך מהותיים. בעצם קרה פה פנצ'ר. הכל כבר הוסי-כס — —

מרכי זר (המערך, עבודה-מפ"ם):
זה רחוק מהמקצוע שלך.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
לכן, בידור שמה שהחליטה הממשלה זה למעשה המשך ומעשי הסיפוח וזה גם לא שולל מתן אישור-רים גם למוסדות ציבוריים, כביכול, וגם למוסדות פר-טיים. לכן ההבדל בין הצעת השר דיין לבין ההחלטה והמעשים של חאש הממשלה ושל הממשלה אינם כל כך מהותיים. בעצם קרה פה פנצ'ר. הכל כבר הוסי-כס — —

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):
איזה פנצ'ר? ואין לך כבר זמן.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
— — היתה פשרה, מה שקוראים פשרה, בין השר דיין ובין השר שפיירא, מה הסכמה, לפי העתונות והרדיו, שלא הוכרשה על-ידי חאש הממשלה. מה קרה פה? העמים הערביים וכל התושבים בשטחים, גם אלה שמשתייכים פעולה מדי פעם לפעם, זועזעו ומחו ואז התעורר הסטייט-דיפרטמנט, טילפן טלפון חוזר לכאן וזה הסיפיק — התקפלו זמנית.

היו"ר ט. סנהדראי:
חבר-הכנסת וילנר, עליך לסיים.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
תצא כבר מהמערבולת, תגמור כבר!

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
גם הנימוק שנותנים אחדים, החושבים את עצמם לליברליים יותר ואומרים כך: אולי ניתן לערבים מה-שטחים הכבושים לרכוש קרקעות גם בישראל — אני אומר שזה דק לזרות חול בעיניים. מדוע? — כי אם יש שלטון של צבא אז השלטון הצבאי הזה, שלטון הכיבוש, יש לו אלף דרכים לחזק, לאיים, לגרש, לפו-צץ בתים — —

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
מי כמוכם יודע?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
— — השלטון הצבאי יכול ללחוץ ולהשפיע בכל הכיוונים, כך שבתנאים של כיבוש שום פורמולה על הנייר, של שוויון, כביכול, ברכישת קרקע, איגנה רצינית.

אני רוצה לסיים ולומר שזאת פוליטיקה של יצירת עובדות מוגמרות, זאת התגרות המורה ביותר, זאת חבלה נוספת מדעת במאמצי השלום אשר הממ-שלה מפחדת מהם כל כך ואשר עלולים לבוא למרות כל הקשיים. אנחנו גם אומרים, יש גם עד עכשיו, כפי שפורסם, שיחפו בעלי הון ומדרום-אפריקה וממקומות אחרים. לכן כל העניין הפורמלי הוא פיקציה ולכן הבעיה איננה שהממשלה החליטה: נישול, מעשי הת-נחלות, סיפוח, נישול מהקרקע גם על-ידי ספרים

הטבעית הזאת, גם כאשר היומה היתה אפילו מסויגת יותר, עם גוונים לכאן ולכאן.

אני שואל את הממשלה, את חברי מפ"ם בממ"שלה, שיצאו מאושרים כל כך לאחד ההחלטות: לפני שנה געשה הארץ על מה שהתחולל בפיתחת-רפיח. אז טענו כלפי צה"ל, כלפי משרד הבטחון, כלפי הממ"שלה, כלפנו, כלומר כל ואלה שתמכו עקרונית במה שהיה בפיתחת-רפיח, לא בפרט זה או זה, אלא מהו-תית בעיקר — נשמעה טענת נישול, קיפוח, אילוף, שהמחירים לא מוצדקים. העבירו את הגדר, כמה אלפי בדואים מצד לצד, ושלמו פיצויים. טענו שזה געשה בעל-כרחם.

הסיפוי ואמרו: הדרך הציונית הקלאסית של המוס"דות, שאנו השותפים בהם, היא רכישת קרקע מרצון חפשי, במקום שהוא או פנוי או שבעליו רוצה ומ-עונין להחליפו או לנטוש אותו. זוהי דרך. והנה גם דרך זו פסולה. הדרך של 50 שנה, של 100 שנה, של כל התהליך של שיבת ציון והתחייה הלאומית, גם היא כבר פסולה בשנת 1973.

צאו וראו, גברתי ראש הממשלה, לאיזה אבסורד הגעתם בהחלטה האחרונה, מבחינה בין-לאומית. כא-שר יהודי פרטי יוצא לשכם, לרמאללה, לבית-לחם או ליריחו וקונה 10 דונם קרקע — זוהי פעולה פרטית, שאיננה מחייבת את הממשלה, ואין לה באופן אוטו-מטי השלכות מדיניות. אי-אפשר בעקבותיה לבוא אלי-כס בטענות. אזרחים חפשים פועלים מרצון חפשי. כא-שר מינהל מקרקעי ישראל הממלכתי עושה זאת, אז כל דונם שהוא רוכש יש לו משמעות; כל צעד שהוא פוסע — אפשר לתת לו פירוש, הוא מחייב גם את ראש הממשלה. זוהי הכרעה מדינית. במקום לנהוג לשיטתכם — ולשיטת, הדרך השנייה, כאשר זהו חלק ממסכת שלמה, היא תקינה — לשיטתכם, אתם מסתכנים ללא צורך. אתם פוסלים את התהליך השקט, הבריא, הטבעי, הנומלי. אתם נכנסים לתס-בוכת של החלטת הממשלה על כל 10 דונם שיירכשו מעבר לקו הירוק.

גברתי ראש הממשלה, את דאי זוכרת, כשהיית שותפה לצמרת המדינית של הישוב העברי בשנת 1940, את "דבר המלך במועצתו", המלך הבריטי, תקנות מטעם הנציב העליון, העברת קרקע 1940 — זה שם החוק — והוא מחלק את יהודה ושומרון לאזורים. באזור א' — העברת קרקע, פרט להעברה לערביי פלשתינ א", אסורה כליל; אזור ב' — בו העברת קרקע, פרט להעברה לערביי פלשתינ א", מותרת בהיתר מטעם הנציב העליון, שרשאי על-פי שיקול דעתו לסרב לתת. איזה צלל דומה, מחויד עד כמה הצלל דומה ועד כמה האזורים חופפים, גם בשטח וגם בהיקף. עכשיו החיקף גדול יותר.

נוכח החוק ההוא פקדה את הארץ הזאת סערה. יצאנו להפגנות, ניפצנו שמשות, יידינו אבנים בשוט-רים בריטיים והרעשנו עולמות בעולם. בראש ההפגנה בשומרון יצאו חברי קיבוץ גן-שמואל. זה היה בשנת 1940. והוועד הלאומי היהודי, ללא ממשלה עברית, ללא אוכלוסיה של 3 מיליון, ללא הגולן בידינו, וסיני בידינו, והבקעה בידינו — קבע בהחלטתו: "חוק הקר-קעות החדש הוא התקפת איבה על עם ישראל. חוק זה זה משמעותו סגירת ארץ התנ"ך, לעם התנ"ך. חוק זה

צע המזהיר חסר התקדים שניהלו הלילה במלחמה נגד רצח ונגד המרצחים, שהוכיח תגופה של חשיבה, תושייה של ביצוע ומסירות נפש שלא ישוערו. ברכה לצה"ל, ברכה ליחומי המביצע, רבואה שלמה לפצועים ותנחומים למשפחות ששכלו את יקיריהן.

גברתי היושבת-ראש, אני מצטער שיושב-ראש הכ-נסת לא נענה לבקשתנו לדחות את הדיון בהצעת אי-האמון מהיום — יום שבו נבחר נשיא חדש למדינה, יום שבו העם כולו מלוכד מאחורי לוחמיו; אולם לא יכולנו לוותר על הצעה זו בגושא עקרוני כל כך ומכאן התמדתנו בהצעת אי-האמון עם ברכת ישר כוח לממ"שלה על אשר התחולל הלילה.

גברתי היושבת-ראש, אנו ניצבים בפני איסור מח-דש של ממשלת ישראל על רכישת קרקע על-ידי יהוד-דים ביהודה, בשומרון, בחבל עזה, בארץ-ישראל. לא אכנס לוויכוח על מה שאירע לפני שש שנים. כי יהיו הדברים אשר יהיו, העיתוי וההחלטה של היום יש להם משמעות מיוחדת, כאשר הם ניתנו היום, השבוע. הם לא באו באיוו שהיא רציפות. היתה יומה חדשה של שר הבטחון, על יסוד נתונים שעמדו לפניו כאיש האחראי למדיניות בשטחים; ובתור שכזה, על יסוד לק-חים שהפיק, בתור האיש במקום, האיש המופקד על-ידי ממשלת ישראל על נושא רגיש וחיוני זה — הוא העלה את ההצעה. כפי שפורסם ושודר, היה לו יסוד סביר לקוות: או להאמין, או להניח שראש הממשלה התמוך בהצעתו, והוא יוטר על ההצבעה בממשלה שק מפני שהובחר לו על-ידי ראש הממשלה, שהיא לא תתמוך בכך. הוא הסביר, או הדובר שלו הסביר, שאפשר לקבל החלטה בממשלה גם לא על-ידי הרמת ידיים.

יש החלטה מהשבוע, שאתה לא רוצה עכשיו להתווכח, ולא על איזה מחלוקת שיש לה פנים לכאן. אני לכאן לגבי השותפים בקואליציה מלפני שש שנים. אני מדבר על היום, אך ורק על היום. אנו עומדים בפני איסור של היום, איסור חדש.

ומהו האיסור? — שלא תירכש קרקע על-ידי יהודים, אלא אם כן הדבר יבוצע על-פי הרשאה ממ-שלטית על-ידי מינהל מקרקעי ישראל, בדרך שתאושר על-ידי הממשלה.

ומה האמת שימאחורי כוונת הממשלה לאסור על יהודים, על אנשים פרטיים, רכישת קרקע ביהודה, בשומרון ובעזה? האמת היא פשוטה: רכישת על-ידי אזרחים פרטיים תהיה ביטוי להתפתחות טבעית ובל-תי-מנעת של השטחים, אשר משתלבים והולכים בא-רץ-ישראל המערבית המאוחדת. על המינהל אפשר לפ-קח, למינהל אפשר להציב מחסום; בתנאים הנראים הקונה ומוכר מרצון חפשי — חברי בלע ועלילה הם דבריו של חברי-הכנסת וילנר, שבכידון מאלצים מישהו למכור; כל כתבי העולם רואים את חופש הפעולה ביהודה, בשומרון ובעזה — זהו רצון חפשי, קנייה ומ-כירה, במחירים הנראים לשני הצדדים, בתנאים הנראים לשני הצדדים. כך זורמת והולכת ההתפתחות הטב-עית, ואין כוח בעולם שיכול לבלום אותה שילוב, שי-זור ואיחוד מחדש של ארץ-ישראל.

ואת זאת באה הממשלה לעכב, כאשר היא מס-רבת ליזמתו של שר הבטחון להתיר את ההתפתחות

— הצעות שיעות גז"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (ש. תמיר, מאיר) —

לחפות על מניע אחד לחלוטין או על התועה אחרת לחלוטין?

המשחק הזה במושגים יכול לפעמים לקומם ממש. יסולח לי אם אגיד דברים בשם אמורס. פעם אחר ויכוח אמרה לי אמי, שהיתה חברת כנסת: כאשר זה של מישוה ממפלגה סוציאליסטית — זה רבב, כאשר זה שלי — זה "פרייבט"; איצול זה גקווא "פרייבט", שם זה נקרא רבב; כשאנחנו עושים את זה זה פער, כשהם עושים — זאת הפרשיות.

כאשר עושים זאת סתם יהודים — זאת ספסרות. כאשר אתם עושים זאת — זהו פיתוח. זה אותו דבר עצמו, בשם אחד, בכינוי אחר.

ראש־הממשלה ג. מאיר:

זה לא "דיבלומנט"?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

גברתי היושבת-ראש, משום-מה לא באים ואומרים לגיוות דברי אמת. תמיד מוכן עלה תאנה אחי-אולוגי כדי לנסות על כל ערוה תבוסתנית. כשרוצים לדבר על נסיגה, יש גיגוף באידיאלוגיה של העם היהודי והיחוד היהודי. ופתאום מתחיל חבר-הכנסת יערי לברר בלשונם של חברי-הכנסת לורנץ ופרוש, פתאום הוא דואג לאופי היהודי. דווקא הוא, הוא איש הדו-לאומיות במשך ארבעים שנה, פתאום הוא דואג לייחוד היהודי. עלה תאנה אידיאלוגי לכיסוי ערוה תבוסתנית. אנשים, שכל חייהם הלכו תחת הדגל האדום ושרו את ה"אינטרנציונל", שכחו את אחוות העמים ומדברים בעד הפליית פועלים ערבים ונגד עבודתם החפשיים במשך הישראלי. דווקא הם, שוב, עלה תאנה אידיאלוגי לכיסוי ערוה תבוסתנית.

אנחנו עדים לפיק ברניים ממה שבפחדים שלכם, אפילו לא במציאות. נראה כרצונו של גורם היצוגי. ופיק הברניים עוטה מליצות על ספסרות. זהו חידוש "הספר הלבן" הבריטי בידי ממשלת ישראל. זוהי מדיניות של גיטו.

גברתי היושבת-ראש, בדיוק לפני ארבעים שנה, בשנת 1933, ישבה ועדת המנדטים של חבר-הלאומים וקיבלה החלטה — אני קורא מעתון "דבר" — על "התרת התיישבות של יהודים בעבר-היידן המזרחי". בשנת 1933. זה לא נראה אבסורד לחבר-הלאומים. עברו ארבעים שנה. יש מדינת ישראל, יש צה"ל אדיר, אנחנו מן הסוגיא עד הגולן ועד הבקעה, וממשלה יהודית אוסרת על התיישבות ורכישת קרקעות בידי יהודים בעבר-היידן המערבי.

הגרועה בנסיגות היא הנסיגה שבלב של מי שרואה צל הרים כהרים ונפחד. באחד המדרשים הוסבר, שאם חת האיומות שבקללות היא "יוגוס ואין רדף". שום דבר אובייקטיבי גדול וחזק איננו מאלץ אתכם היום לעשות את הצעד הזה. אם יש רמו מסיסקו או אין רמו מסיסקו, אצתם לעמוד בהחלטה פוזיטיבית, בריאה, טבעית, לאפשר ליהודים לקנות קרקע בארץ-ישראל.

ראש־הממשלה ג. מאיר:

בוכותך? כל העמידה הזאת בוכותך?

מנהיג אפליה גועית ורתית בארץ והופך את היהודים בארץ לאזרחים פחותי זכויות. הוא דן את הבית הל-אומי לקיום של גיטו".

ואלה דבריו של יושב-ראש הסוכנות היהודית, דוד בן-גוריון, במכתבו לנציב העליון מיום 27 בפברואר 1940: "התקנות הללו גוזרות על היהודים תחום מושב, דוגמת זה שהיה קיים ברוסיה הצארית ובגרמניה הנאצית" — דברי בן-גוריון. "משטר זה" — הוסיף ואמר יושב-ראש הנהלת הסוכנות — "יעבב את השלום בין היהודים והערבים. המדיניות הקרקעית החדשה מתגקשת בלבן של הבית הלאומי היהודי. זהו ניסיון לשים לאל שאיפה לדורות של העם היהודי להשתרש מחדש באדמת מולדתו העתיקה".

ומשקמה מדינת ישראל, אחד הצווים החשובים בחוק סדרי השלטון והמשפט היה ביטול חוקי "הספר הלבן" — "סעיף 13(ב). תקנות העברת קרקעות 1940 בטלות בזה למפרע מיום 18 במאי 1939. שום פסק-דין שניתן על יסוד תקנות אלו לא ישמש מניעה לגבי הגשת תביעה חדשה באותו עניין".

זה היה חוק חדש, דקלרטיבי, שראה את חוק המחץ האנטי-יהודי בשתי זרועות: סגירת עלייה ואי-סוד רכישת קרקעות על-ידי יהודים ביהודה ובשומרון.

עכשו מתחדש החוק לגבי יהודים, ליהודים וישראליים בלבד, כאשר הם אנשים פרטיים. אילו היתה תוקת-יסוד למדינה, היתה ההחלטה שלכם נפסלת בגלל אפליה גועית ורתית נגד יהודים.

אני יודע, בצד לכם הוצאתם ממכמי הדוגמה את אימת הספסרות. ספסרות. גברתי ראש הממשלה, איך קמה תל-אביב? יהודים לרבנות הלכו באופן פרטי וקנו דוגם ועוד דוגם ובנו בית. וכך בפתח-תקווה, וכך בחדרה, בנתניה, ובראשון, וברחובות, ובצפון ובדרום, בכל רחבי ארץ-ישראל, אזורים שמאוכלסים עד היום על-ידי 80% מכל אוכלוסי מדינת ישראל — כך, במה שאתם מכנים ספסרות. באמדיקה קוראים לזה "דיבלומנט", במאנגליה קוראים לזה "דיבלומנט", בגרמניה, בשווייץ, בצרפת, בכל העולם החפשי. עובר זמן, הכסף יורד בערכו, הקרקע שווה יותר. מה ההתחסדות הזאת? ספסרות...

שר האוצר דיבר על ספסרות טמאה. באמת, עם יד על הלב, אתם זוכרים את קרקעות הקרן הקיימת בשכונת ברוכוב, שאישים נכבדים מאד קיבלו תמורת גרושים ומכרו תמורת מאות אלפים, וזה היה דרך הקרן הקיימת. תבוא עליהם ברכה. לא נמדד סנטי-מטר לכאן או לשם. ספסרות...

חברת "שיכון עובדים", כשהיא קיבלה מהקרן הקיימת קרקע ביול הזול לפני עשרים שנה והיום בתחשיב היא כובלת מחיר יראלי של השוק כיום — גם זוהי ספסרות?

מהכתובת הזאת ישמע עם ישראל האשמה בספסרות? עכשיו נדע שאדמות המינהל ב"שנלר", ששווין 20-30 מיליון לירות, נמכרו ליהודי ומסויים, מסיבות שעדיין לא הובהרו, ב-5 מיליון לירות — לאדם פרטי. אלה אדמות שישב עליהן הצבא הבריטי. זו ספסרות?

אל הכתובת הזאת של העם הידיים האלו יושטו וייאמר ספסרות. כתאנת סדק שלא לעניין, שבאה

חוברת כ"ו, ישיבה ת"ח

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (ש. תמיר, מאיר,

— סנהדראי) —

בחלקים שונים של העולם, לפעמים אחד, לפעמים שניים, מול דוֹצחים, ומגינים על חיי יהודים, על מטרות, על מוסדות יהודיים ועל מוסדות ישראלים, גם כן באותה מסירות — באשר זה ואותו דור, אותם בניו, במדים ובלא מדים.

כבוד, הערצה ויקר לכל אלה.

ובצער עמוק ושמענו על שני הבנים שנפלו ושלחנו דברי השתתפותנו הכנה בצערם של המשפחות והמשפחות שקים. כל אחד מהבנים היה חבר משק. איחלנו החל-מה מהירה לפצועים.

לפעמים אני מתקשה להבין. לא שזו השעות שה-אופוזיציה מביעה אי-אמון לממשלה. זה אחד המרכיבים של תפקיד האופוזיציה ומונתה לה. אני רק לא תמיד מבינה, איך, כשיש נשק חם כזה שצריך לזנוע עם וארץ, איך מבזבזים את הנשק הזה לעתים קרובות כל כך. יש דושם שהצעה להביע אי-אמון לממשלה לא מוועדת שום איש ולא מוכיחה דווקא שנעשה עוול עצום על-ידי הממשלה. אבל מני הממשלה, שתכ-תיב איך צריכה אופוזיציה לחזק את עצמה ולא להחליש את עצמה? תלך בדרכה.

אני רוצה לתקן קודם כל אי-דיוקים, בטרם אגיע להערות. חבר-הכנסת בגין דיבר, בשם גח"ל, על כך שגח"ל ישיבה בממשלה שלוש שנים. גם הצווים וגם המדיניות, כפי שהם היום, הם בדיוק כפי שהיו במשך שלוש השנים שבהן השתתפה גח"ל בממשלה. גם הצווים וגם המדיניות שנהוגים היום היו נקוטים או בידי הממשלה, ומה שהוחלט בישיבת הממשלה ביום ראשון האחרון, הרי זה להשאיר את המדיניות הזאת כמו שהיא, ולא הובאו לממשלה בישיבת יום ראשון האחרון הצעות אחרות, באשר שלושת חברי הממשלה שהיו להם הצעות ביקשו לא להעמיד את ההצעות שלהם להצבעה.

החלטת הממשלה אומרת: "הממשלה רשמה לפ-ניה את הדעת ראש הממשלה, כי היוות ולא הובאו בפני הממשלה להצבעה הצעות לשינוי הנוהל הקיים לגבי העברת מקרקעין בשטחים, נשאר בעינו המצב הקיים מאז 1967, בהתאם לצווי הממשלה הנוגעים בדבר והנחיות שיוציאו שר המשפטים לפיהם".

אני יודעת רק את התקופה מ-1969 עד 1970, עד שגח"ל עזבה את הממשלה, בהיותי בממשלה יחד עם גח"ל; ובכל התקופות מאז 1967 — אני יודעת כח-ברת כנסת — לא שמענו, לא בהיות חברי גח"ל בממשלה ולא בהיותם חברי כנסת, לא מפייהם ולא מפי חבר-הכנסת שמואל תמיר, הצעה לשינוי מדיניות הממשלה בעניין ממירת מקרקעין בשטחים.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
ממני שמעתם עשרות פעמים.

ראש-הממשלה ג. מאיר:
אתה אומר מאות פעמים...

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
ממני שמעתם עשרות פעמים.

ראש-הממשלה ג. מאיר:
נחפש ב"דברי הכנסת" וגמצא.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

בזכות העם, שאת זכות בשעת-כושך בלתי-רגילה להתייצב בראשו, ובוהו הרגע את מחמיצה את שעת-הכושך הזאת. לא בזכותי ולא בזכותך. בזכות המאמץ והקרבות של כלולו ביהד. זו זכותו בדיוק כמו זכות, זכותו של כל יהודי בישראל. אל תטיפו לנו ממרומי העליונות. בזכות כלולו.

ראש-הממשלה ג. מאיר:
אתה מטיפ לנו לכוה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

יש לנו כוח. אני לא מטיפ, אני מצביע על מצי-אות. אתם נפחדים מצל ולא מעובדות. אני מצביע על מציאות, אינכם מסוגלים להתרומם לשעה שהגורל וה-עם הגיעו אליה, בהודמנות ויש לאל ידכם להגשים ציונות, לא ציונות מיליטריסטית, לא ציונות קיצונית, ציונות של התיישבות העלייה, שכל השנים דברתם בשמה וגם עשיתם בשמה גדולות, יחד עם כל העם, לא יותר ולא פחות. בשם הציונות הזאת אני מדבר, שאתם גוטישים אותה, ששמום-מה ב-1973 נבחרתם ממנה; פתאום היא גדולה מן היכולת ומן המושגים שלכם, דווקא בשעה שהיא קלה יותר מאשר בשנת 1938, בשנת 1928, מאשר בימים שבאו הביילויים הראשונים ואנשי העלייה השנייה.

עכשיו, כאשר זה מחייב רק דבר אחד — לא לעשות משגים ולתת להתפתחות הטבעית לזרום, לא לשים סכר ולתת לנהר הציוני להוסיף ולשטוף — בשעה זו אתם סבורידיכם, ידיים יהודיות ללא צו מובה של שלטון זה, עומים את הסכר, בולמים את התנופה מעכבים גאולה.

זאת היא קללה, כאשר גם ואין רדף. וכאשר כך פועלת הממשלה בדרך לא דרך, ביוגאים מבוקר לערב, בסתירות בתוכי תוכה, היא נקרעת ומאבדת כל יכולת ניווט.

כאשר כך פועלת ממשלה, מגיע לה אי-אמון מני ציגי העם בארץ ובתפוצות, מגיע לה אי-אמון בשם ההיסטוריה היהודית, בשם החזון הציוני, וכאן לא רוב ומיעוט קובע. כאן קובעות אמיתות שחודרות דרך שונים, דרך ידיים רבות מול ידיים מעטות. מגיע לכם מגיע לך, גברתי ראש הממשלה. צד לי, כאשר עשית מעשים גדולים — קמנו ואמרנו זאת ללא הי-סוס, ברצון, בנפש חפצה. היום על-כך מגיע לך, מגיע לממשלה הזאת, אי-אמון.

הו"ר ט. סנהדראי:
דשות הדיבור לראש הממשלה.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הממשלה, בישיבת הבוקר, ביטאה את הערצתה והתפעלותה מפעולת צה"ל, אמש, פעולה שיש בה כל הדברים הנעלים, פגיעה ברוצחים שרצחו כבר והיכנונו רציחות נוספות, הן כדי סיכון, במאמצים עליונים לא לפגוע באנשים שאינם אשמים. הביצוע, התיכנון, המסירות ללא גבול, על זה עוד יכתבו דפים מזהירים.

בנוסף על כך מצאה הממשלה צורך ורצון להביע את הערכתה לאותם חיילים אלמונים העומדים בחזית

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (מאיר, ש. תמיר, ספיר, מיקוניס, אבנרי, סורקיס, ש. כהן, הורביץ) —

לא היתה הצעה להביע אי-אמון לממשלה בגלל אותו נוהל ואותם צווים.

שנית, לא אמת שמדיניות הממשלה היתה של-הודים מישראל לא צריך למכור קרקעות; כי אם לישאהלים, יהודים וערבים.

אפילו לא אכנס לוויכוח על האיולת והרשעות שבהשוואה של החלטות ממשלת ישראל להחלטות ממשלת אנגליה ב"ספר הלבן". חברי-הכנסת תמיר וכל מי שאמר זאת מאמינים בזה בדיוק כמו שחבר-הכנסת וילנר מאמין בזה שהוא אומר על זכייה, על היסול עמים ...

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אל תייחסי שיטות שלך לזולתך. אני מאמין בכל מלה שאני אומר. אינך יכולה לשפוט כך. איש איש ישפוט. אל תשפטי דברים שמישהו אחר אומר. אין לך כל זכות מוסרית לכך.

(שר-האוצר פ. ספיר קורא קדי-את-ביניים)

כל המוסר במשרד האוצר, אדוני השר.

שר-האוצר פ. ספיר:

כל המוסר אצלך.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

בכל אופן, אפשר להאמין שאין הבדל בין מיעוט רוב ועל חברי-הכנסת שמואל תמיר לא עושה כל רושם מי ברוב ומי במיעוט. להיפך, למיעוט יש יתרון. העם נתן לו מה שנתן לו. אבל במוסר ויושר — לאט לך.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אין לך שום סיבה לומר "לאט לך". את עומדת בקול אחד באו"ם. מי שיש לו קול אחד באו"ם אינו חושב שהוא פחות מוסרי. אל תדלקי לי ציוני מוסר.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

ואני מחלוקת? אתה עומד כאן ואומר מה זו אידי-אולוגיה, מה זו אידיאולוגיה מחייבת ולשם מה אנחנו משתמשים בה. באיזו זכות?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

הזכות שבגללה אני יושב כאן.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

פתאום נחפכה בפני של תמיר הסיסמה: "דונם ועוד דונם". זה איזה צליל מן העבר הרחוק, כאשר זה לא נאמר בחיבה רבה כל כך ובפאתוס גדול כל כך. זה נאמר בדיוק באותו לעג, באותה מרירות ובאותו היעל שבהם מדבר עכשיו חברי-הכנסת תמיר נגדנו בד-ברים אחרים. "דונם ועוד דונם".

שמואל מיקוניס (מק"י):

הוא שכח את העני.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

תיכף אעבור אל בעלי הרצון לקנות דונם ועוד דונם. לא אגיד שמות.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

למה?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

העקרונות שלך משפיעים עלי מאוד, אבל אני לא רוצה — — —

מרדכי סורקיס (המערך, עבודה—מפ"ם):

חברי-הכנסת אבנרי, איך אתה לא יודע עד היום? זה לא בסדר ...

ראש-הממשלה ג. מאיר:

ביוני 1967, על דעת הממשלה, הונחה בשטחים משטר של הממשל הצבאי, הקיים עד היום. התפקוד הראשון של הממשל הצבאי היה להבטיח נורמליזציה של החיים ולתכלית זו הוצאו על-ידי המושלים הצבאיים, באישור הממשלה, צווים שונים. במסגרת צווים אלה הוצאו גם הצווים בדבר עיסקאות מקרקעין. המושלים הצבאיים הונחו על-ידי הממשלה לנהוג במדיניות שלפיה מאושרים אוטומטית עסקי מקרקעין בין תושבי השטחים לבין עצמם ואין מאושרים עסקי מקרקעין בין תושבי הגדה לבין תושבי ישראל, יהודים וערבים כאחד, אלא אם כן יש על כך הוראה מטעם הממשלה.

חברי כנסת דיברו כאן על שאוסדים על יהודים לקנות קרקעות. לפי החלטות הממשלה פעל בקשר לכך יושב-ראש מינהל מקרקעי ישראל, והוא יוסיף לפעול. המינהל דשאי להעמיד קרקעות לרשות פרטים לביצוע תכניות מאושרות. הממשלה הזאת אינה מאפשרת ליהודים לקנות קרקעות עד כדי כך, שעד היום — וזה על-פי "הספר הלבן" של ממשלת ישראל — יש כ-45 היאחזויות והתנחלויות ברמת-הגולן, בבקעת-הירדן, בקר-יית-ארבע, בגוש-עציון, ברצועת-עזה, בפיתחת-רפיח ובמפרץ-אילת. זה על-פי "הספר הלבן". אין החלטה, לא היתה החלטה ולא תהיה החלטה של הממשלה על אוזורים שבהם אסורה התנחלות, אך כל התנחלות קמה רק באישור ועדת שרים או הממשלה וכן נהג גם בע-תיד.

ואני רוצה לקרוא את הדרישות שהוגשו. אין לי ספק שביניהן יש דרישות של יהודים טובים, אבל זה החוק מ"דונם ועוד דונם". דרך-אגב, כל הבקשות הן לשטחים בין ירושלים ורמאללה ובין ירושלים ובית-לחם. אין אף בקשה אחת לבקעת-הירדן.

שלום כהן:

שם אי-אפשר לספסר.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):

אם יבקשו שם, תתנו?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

בקשה אחת היא על 70,000 דונם; עוד אחת על 15,000 דונם. באזור הזה.

שר-האוצר פ. ספיר:

70,000 דונם זה בשביל 500 — — —

ראש-הממשלה ג. מאיר:

בקשה אחת על 4,000 דונם. עוד אחת על 1,000 דונם. עוד אחת על 5,000 דונם; על 3,000 דונם; על 2,000 דונם; על 1,000 דונם; על 1,000 דונם.

שלום כהן:

כמה ביקש חברי-הכנסת עופר?

חוברת כ"ו, ישיבה תי"ח

— הצעות סיעות גדול, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (מאיר, ש. תמיר, עופר, מיקוניס, בגין, נחושתן, חזן, הורביץ, ש. כהן, שובל) —

ראש-הממשלה ג. מאיר:

עורך-דין ביקש 2,000 דונם. עוד עורך-דין — 500 דונם; עוד עורך-דין — 3,000 דונם.

חברי-הכנסת תמיר, השתמשת, שלא כדרכך, במלה לועזית. זה מוכרח לעשות דושה עצום. קוחאים לזה "דיבלומנט". עורך-דין שמבקש 3,000 דונם, 2,000 דונם, גם, ואפילו אם זה "דיבלומנט" — ואצלי זה מעורר שאלות.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

בדיוק כך עושים "דיבלומנט". זה "דיבלומנט". מה יש?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

זה רחוק מהפאתוס של "דונם ועוד דונם".

אברהם עופר (המערך, עבודה-מפ"ם):

"self-development".

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

איך הקימו את נתניה? לא כך?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

בשנת 1973 הס מלהזכיר מה שהיה בשנות ה-20 ובשנות ה-30.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

הבארון רוטשילד עשה זאת באלפי דונמים. תבוא עליו ברכה. הוא נכנס להיסטוריה. אבל כל "הספרים" האלה טובים מאוד בשביל לקחת מהם נדבות.

שמואל מיקוניס (מק"י):

ואני תובע את עלבון העו. מדברים פה רק על הדונם.

מנחם בגין (גח"ל):

חברי-הכנסת מיקוניס מדבר כנראה בשם התייש.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

כל ההשוואות של קניית קרקע על-ידי יהודי בגין-יורק, בלוגון, במיאמי, בפאריס — אלו הן השוואות אשר מעכבות את בואו של משיח.

מנחם בגין (גח"ל):

זה ואמר שר התחבורה, אם אינני טועה.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

חברי-הכנסת בגין, אתה דיברת פה לפני חצי שעה — — —

יעקב נחושתן (גח"ל):

אבל גם שר התחבורה אמר את זה.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

אתה דיברת על כך מסאן לפני חצי שעה — — —

מנחם בגין (גח"ל):

לא. אני דיברתי על עניין אחד בקשר עם גיו-יורק — על האשמה בספרות. אבל את ההשוואות האלה עשה חברך לשולחן הממשלה, שר התחבורה.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

מכל מקור יושה בא — זוהי השוואה שמעכבת את בואו של המשיח. מפני שבאשר המשיח יבוא — המשל והנמשל צריך שיהיה ביניהם איזון הגיון.

מנחם בגין (גח"ל):

יש איזון חוק — — —

ראש-הממשלה ג. מאיר:

אינני חושבת שמישהו יכול להגיד שבמק-יזרעאל, בעמק-הירדן, בסביבת נהלל, בסביבת כפר-יחזקאל, בסביבת עין-חרוד, הואיל ולא היה שם "דיבלומנט" — אזי, נעבעך, השטח הזה נשאר לא מעובד, לא מיושב, מפני שלא היה "דיבלומנט" על-ידי מישהו שרצה לקנות עוד דונם ועוד דונם, 15,000 דונם, 70,000 דונם, כי אם זה הלך על-ידי הקרן הקיימת. מישהו העלה עוד טענה, של חנקין. וחנקין קנה לעצמו?

יעקב חזן (המערך, עבודה-מפ"ם):

גם הם לא מתכוונים לקנות לעצמם.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

— — — להעמיד וילה על 15,000 דונם?

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):

יש עוד אנשים שרוצים לקנות לעצמם. תקנה, חזן.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

יגאל הורביץ, תצעק עוד, ואני אשאל אותך: מה אתה רצית לעשות בשטח?

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):

להקים שיכון, שכונה. זה לא מצווה? הצדיקים שפוזחים להתיישב.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

כן, למשפחות מרובות ילדים, לזוגות צעירים...

שלום כהן:

לזוגות עשירים.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):

למי שירצה, כמו בדמת-אפעל.

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):

למי שירצה, כמו בקריית-דמו בחיפה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

לא. כמו בפנטהאוזים של "שיכון עובדים" בצפון תל-אביב ובאפקה. איזו התחסדות, איזו העמדת פנים.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

חברי-הכנסת תמיר, חברי-הכנסת הורביץ, עד עכשיו אתם כבר צריכים להכיר אותי: האמינו לי שלא אבהל מהצעות שלכם.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):

וגם לא להיפך.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

רשותך. אבל אתה בכל זאת עצבני למדי כששואלים לים מדוע רוצים לקנות שטחים גדולים.

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי הבעי אי-אמון לממשלה (הורביץ, מאיר, ש. תמיר, אלון, בגין, אליעד) —

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):
את לא עצבנית בנושא זה?

ראש-הממשלה ג. מאיר:
לא. לגמרי רגועה.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):
עצוב מאוד.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

לא בקרקעות ולא בדברים ואחרים עשיתי עסקים פרטיים במדינה הזאת במשך חמישים שנה. אין כל סיבה שאהיה עצבנית. לא ביקשתי עוד דונם כדי להעי- מיד וילה או שישכון. ואין לי כל סיבה להיות עצבנית.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

עכשיו נשמע אידיאולוגיה סוציאליסטית.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

ואני מתפארת באידיאולוגיה הסוציאליסטית שלי, חבר-הכנסת תמיר. עדיין לא שמעתי את האידיאולו- גיה שלך, מה היא באמת הפילוסופיה שלך.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

זה רע מאוד שאת לא מקשיבה. זה משפיע על ההחלטה — — —

ראש-הממשלה ג. מאיר:

אני שומעת את דברי השירה שנאמת כאן לפני רגעים מספר גנד אידיאולוגיות ...

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

גנד אידיאולוגיה מסויימת, שבאה להסוות דברים אחרים. לא גנד אידיאולוגיות.

סגן ראש הממשלה י. אלון:

תקשיב — — —

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אני שומע. מותר לקרוא קריאת-ביניים. אני מקשיב. כל הזמן אני מקשיב. אדוני סגן ראש הממשלה, חדל לך מבטיינים כאלה על בריונות. הם מהר מאוד יחזרו לכתובת של השולח.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

כל אידיאולוגיה יש בה משהו בשביל מי שמאמין בה. הדבר המסוכן ביותר הוא אידיאולוגיה גנד אידיאו- לוגיות ...

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

בדיוק כך.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

בדיוק כך. וזה נאמר כאן בפאתוס רב.

חבר-הכנסת בגין הפליג לשטח מותר בהחלט; על איזה שלום אנחנו מדברים. לצערי אינני משלה את עצמי, אינני יכולה להשלות את עצמי, שאני רואה שלום תוך חודשים, אפילו לא תוך שנים. לעולם לא אפסיק להאמין שהשלום יבוא. ואני חושבת שיש צורך לחנך את העם ואת הנוער לשני דברים: לעמוד על הצרכים החיוניים של העם והמדינה ולא לוותר עליהם למען שלום שבעצם איננו שלום; עם זה — לחנך את

העם ואת הדור הצעיר ואת יהודי הגולה לכך שהש- איפה הגדולה והקדושה ביותר בלב העם ובלב הנהגת העם היא להגיע לשלום, ולא להשאיר יום בלי לע- שות מאמצים להגיע לשלום. ומותר להיות במצב כזה של לא-שלום רק כשאנחנו יודעים — כפי שאני יודעת ואני מאמינה באמונה שלמה — שלא באשמתנו אין שלום. אבל להגיד "על איזה שלום אנחנו מדברים?" מדברים על שלום עם שכנינו, מדברים על שלום שיב- טיח למדינת ישראל תנאי בטחון, גבולות בטחון כא- לה, שבמדיה שאפשר בכלל להבטיח, לא יהיו בכלל מלחמות. ואם תהיה מלחמה — נוכל לעמוד, נוכל לע- מוד בפחות קרבנות. על שלום כזה אני מדברת. אין זה אידיאל שלאורך ימים, שנים, לצאת, גחיה כך. גם כשאנחנו מבקשים שלום — לא מתוך חולשה, לא מתוך חוסר יכולת של עמידה. אבל לא לדבר על שלום? לא לחנך לקראת שלום?

מנחם בגין (גח"ל):

ואני הצעתי — — —

ראש-הממשלה ג. מאיר:

לא, אתה שאלת: "על איזה שלום אתם מדברים?"

מנחם בגין (גח"ל):

אני דיברתי על המציאות. הממשלה אומרת — — —

ראש-הממשלה ג. מאיר:

חבר-הכנסת בגין — — —

מנחם בגין (גח"ל):

קריאת-ביניים, גברתי: על מציאות דיברתי — — —

ראש-הממשלה ג. מאיר:

גם כשישבנו יחד בממשלה ידעת אתה, כפי שידע- תי אני, שאין התכניות הטריטוריאליות לשלום זהות מצדי ומצדך. אבל היתה תבונה, כדי שגם אתה וגם אני לא נבזו מרץ וכוח על דברים שעדיין לא הכרחי לעשותם.

מנחם בגין (גח"ל):

בהסכמתך, מותר לי לומר משהו?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

כן.

מנחם בגין (גח"ל):

אני דיברתי על מציאות. 97% של העם המיוצגים בכנסת דוחים את קווי ה-4 ביוני 1967. נכון?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

נכון.

מנחם בגין (גח"ל):

האויבים אומרים: אם כך, לעולם לא יהיה שלום עם ישראל. זוהי המציאות.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

זו איננה המציאות. מי שאיננו מאמין בשלום — זאת המציאות שלו; מי שמאמין בשלום — זאת איננה המציאות שלו.

(חברי כנסת שונים קוראים קרי- אות-ביניים)

חוברת כ"ו, ישיבה תי"ח

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (מאיר, בגין, נסים, טובי, הורביץ, אבנרי, סנהדראי). —

שם לוועד, ואם המלה ספסרות אינה נעימה — והיא אינה נעימה — אז אל נקרא לזה ספסרות, נקרא לזה עיסקאות, נקרא לזה דיווחים על-ידי קנייה ומכירה...

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):

אבל אם הוא כן יבנה? גברתי, את מדברת על מקרה שהוא לא יבנה, הוא יספסר. מה יקרה אם הוא כן יבנה?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

אמרותי קודם שמינהל המקרקעין יכול, צריך, באי-שור הממשלה, להעמיד שטחים לתכניות של פיתוח באמת.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):

ואז?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

ואז יעמיד לרשותו קרקע.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

ואז במקום הורביץ יהיה עופר. זה הכל.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

אם מישהו רוצה באמת להקים מפעל, חברי-הכנסת הורביץ, ולא לשם דיווחים — לא צריך להיות איכפת לו שהוא לא יממון משיג קושאן ומעביר את זה בטאבן. אז זה יכול להיות ל-49 שנים, ל-99 שנים.

עכשיו עוד מלה אחת על עמידה נגד לחץ. זה כל כך מגוחך כשאומרים את זה לממשלה הזאת, כשנטיפים לי על הצוהר לא להתקפל ולעמוד נגד לחץ, שאינני מוצאת אפילו לנחץ להתווכח על זה. ולחברי-הכנסת בגין אין לי כל קושי להסביר — — —

הי"ר ט. סנהדראי:

חברי הכנסת, אין שקט היום באולם. אני מבקשת להירגע. מה הרעש הזה? אני מבקשת לא להפריע.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

— — — אינני מוצאת אפילו לנחץ להצטדק או להסביר שהממשלה הזאת — בעצם, אם אומרים לחץ מודרני, יכולתי להגיד כל ממשלות ישראל, מראשית קיומה של המדינה; אבל אם מדברים על לחץ בת-קופה הזאת, מ-1967 — אין לה מה להתבייש. אין מה להתבייש, בשום פנים ואופן. זה כל כך מגוחך, שלא אעמוד על כך.

אין לי כל קושי להסביר לחברי-הכנסת בגין מדוע שנייתי — נגיד כך, במדייק — חצי עמדה. אינני יכול לה, אסור לי לצטט דברי חבר ממשלה, אפילו אם אלה דברי שלי באותה ישיבה שבה היה הדיון הראשון. אבל אולי את זה מותר לי להגיד: לחברי הממשלה לא נשאר כל ספק שאני הולכת לזה בקושי, ובתנאי שתהיה ביקורת על ביקורת על ביקורת. ופחדתי משני דברים, בדיוק שני דברים שדוברתי עליהם: (א) שיהיה בידי בו-דיים לקבוע עובדות; (ב) שתהיה ספסרות. ואינני חושבת את עצמי לאנטישמית.

וכאשר הביאו לי את הרשימה הזאת — ומה שאני קראתי זה רק חלק קטן — ובעיקר כשדאיתי לעיני מה קורה במשך שבועיים, אז הצטערתי על הפשרה

ראש-הממשלה ג. מאיר:

חברי-הכנסת בגין, לחלק הראשון של הודעתך אני מסכימה, שבמעט כולם סבורים כך. חברי-הכנסת וילגר יסביר מדוע גם קווי 1967 זה יותר מדי. אבל באמת מחוץ למספר שאין לקחת אותו בחשבון, כולם סבורים כך. לזה אני מסכימה. לזה שלעולם לא יהיה שלום — אינני מסכימה.

מנחם בגין (גח"ל):

לא אמרתי זאת. האויבים אומרים זאת.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

אבל למה לנו לדבר על מה שהאויבים אומרים? יכול להיות שיעבור זמן דב, יכול להיות שלא. אבל לדבר על שלום יום ויום — — —

(חברי-הכנסת י. בדר קודא קרי-

את-ביניים)

באמת, שום דבר? אם תגיד לכל הפחות: הייתם צריכים לעשות יותר — אפשר להתווכח. אבל שום דבר לא לעשות? וכל זה למה? מפני שהממשלה אינה מסכימה לשני דברים. קביעת עובדות בשטחים על-ידי אנשים פרטיים שקונים קרקעות פה ושם — לזה אנחנו מתנגדים. דרך-אגב, לא שר הבטחון הביא הצי-קה לאפשר "דיבלומנט" בנוסף חברי-הכנסת תמיר. גם מה שהוא הציע היה צריך להיות מבוקר, באשר הדעת אינה סובלת שעובדות מדיניות אלה או אלה ייקבעו דרך-אגב, במקרה, שמי שיכול לקנות 10,000 דונם, מי שיכול לקנות 70,000 דונם — הוא יכריע, בכל אופן יעמיד את הממשלה ואת העם בפני עובדות. עובדות — זה על-פי החלטות הממשלה.

משה נסים (גח"ל):

ואז מדוע הממשלה התנגדה לרכישה מבוקרת? את זה לא שמענו.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

ועוד דבר אחד: לא יועילו לא צעקות ולא פא-טוס, ולא עוד איזה דבר שאינני רוצה לקרוא בשמו. ראינו במו עינינו מה התרחש בשבועיים, שלושה שבועות האחרונים, הריצה הזאת, הדיבור הזה. למשל, מישהו אמר כאן שאושרו מכירות כאלה. אני אינני יודעת לפי מיטב זיכרתי לא אושרו.

אבל באמת, האם זו אנטישמיות? אם רוצים לראות את הדבר כמו שהוא, בכל אופן, זכות קיום לעם היהודי איננה מבוססת על זה שכולם צדיקים גמורים. אני חושבת שהרוב של העם היהודי הם צדיקים גמורים, לא כולם. ומותר להשוש מפני החרפה הזאת שתחת מטריה של פטריוטיות, דרך-אגב, עורך-דין קונה 5,000 דונם, 3,000 דונם, 10,000 דונם, הוא איננו בו-נה, הוא איננו עושה "דיבלומנט", הוא מוכר, לא בגר-עון. — — —

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

מה זה "דיבלומנט" בעברית?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

תשאל את חברי-הכנסת תמיר.

— — — הוא מוכר — מוכר ברווח; זה שקונה ומוכר — מוכר ברווח. אז גם אם קוראים לזה באיזה

— הצעות סיעות גז"ל רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (מאיה, בגין, סנהדראי, גולדשמידט, ארדור) —

שעשיתי עם עצמי כשאמרתי: אולי כן, בלי התלהבות והחלטתי שאני לא אתמוך בוה.

מנחם בגין (גח"ל):

תשובי למחצית האחרת, המחצית הקודמת שלך.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

רגע.

ומצאתי לנכון לומר לחברי הממשלה, לשר הבטיחון המשפטים, שיכול היה להיות להם רושם מוצדק משיבה קודמת שאני מוכנה ללכת לזה. מצאתי לנחוץ, מבחינה חברתית, לומר לכל אחד מהם לחוד, לפני ישיבת הממשלה: אני רוצה שתדעו כי אני לא אתמוך בוה, והם הסיקו את המסקנות כפי שהסיקו.

יש כל מיני אגדות, ובעניין המשעשע אני רוצה לגמור. זה עניין משעשע, אבל דציני למדי. עד עכשיו חשבתי שעורך עתון או מי שכותב מאמר ראשי בעתון קורא לכל הפחות את העתון שלו, קורא לכל הפחות אותו עניין שעליו הוא כותב מאמר ראשי. נתגלה לי — גדמה לי שזה היה הילד שלש — כי באחד מעתוני הערב יש ידיעה בעמוד 3 של העתון, ואני מצטטת: "השרים שמעון פרס, ויקטור שם-טוב, שהוזמנו להשתתף הערב בתכנית 'מוקד' בטלוויזיה, שתוקדש לשאלת רכישת הקרקעות בשטחים המוחזקים, הודיעו אתמול, בעקבות החלטת הממשלה בנושא זה, שלא ישתתפו בתכנית. לשני השרים הוצע בסוף השבוע האחרון להשתתף בתכנית, שתתקיים במתכונת של רב-שית, אולם השניים הבהירו שהסכמתם תלויה בתוצאות הדיון שיתקיים בממשלה. אתמול בעקבות הדיון, הודיעו השניים שאתם הם כנונים לטול חלק בדיון. בתשובה לשאלת סופר 'מעריב' אמר שר התחבורה והתקשורת, מר פרס: 'לאחר החלטת הממשלה לא מצאתי עוד טעם להשתתף בוויכוח.' עד כאן הידיעה.

ואחר כך בא מאמר ראשי, ובין היתר כתוב בו: "קשה להבין מדוע סבורה ראש הממשלה שאין השרים פרס ושם-טוב צריכים להופיע בתכנית 'מוקד' כדי להשמיע שם את דעותיהם." על סמך מה? כאשר בשני עמדים לפני כן כתוב במפורש כי השרים שם-טוב ופרס הודיעו, כשהזמינו אותם, שזה תלוי בהחלטות הממשלה?

איז אני מפחדת מסיקו. השרים מפחדים ממני. כולם יחד מחברי הכנסת תמיה, אבל עם כל הפחדים האלה, בכל זאת, נגסה לחיות.

היו"ר ט. סנהדראי:

הביר הכנסת, או עובדים להדעות של סיעות, וזאת נעשה במסגרת של עשר דקות לכל הדיעה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת גולדשמידט, בשם סיעת מפד"ל.

יוסף גולדשמידט (מפד"ל):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גם אני רואה צורך להביע בפתח דברי, ולא בקשר לנושא הנדון, את רגשי ההתפעלות של כולנו מכוחות צה"ל במיבצעם הגדול והנועז של הלילה הזה, מיבצע הנוסך גאוה וביטחון בלב כל האזרחים ובלב כל יהודי באשר הוא שם. תכנון עם המשפחות ששכלו בניהן יקיריהן אבאבל הכבד, ואנו תפילה לרפואה שלמה לפצועים הסובלים עדיין על ערש דוויה.

כבוד היושבת-ראש, סיעת המפלגה הדתית-לאומית בכנסת אינה יכולה להאות את השאלה, שהיא נושא החלטת הממשלה משיבתה מיום ראשון השבוע יוסד להצעת אי-האמון שלפני הכנסת, מנותקת מכלל מסכת קיומנו בארץ-ישראל ומן ההגשמה הציונית, לפני קום המדינה ומאז קום המדינה. אנחנו באנו לארץ-ישראל מפני שלפי השקפתנו זהו ייעודו וגורלו של עם ישראל: לשוב ולהתגחל באדמת ארץ-ישראל כולה ולבנות כאן חיים עצמאיים-דיכויים של עמנו בארצו ההיסטורית. כל השלבים העיקריים של התהליך הממושך הזה, אשר כמובן לא הגיע עדיין לקצה, היו מבוססים על דרכי שלום, על רכישת אדמות במשא-ומתן חפשי ובתנאים המקובלים בעולם בין קונה ומוכר. אחיותנו הראשונה בארץ-ישראל בימי אברהם אבינו היתה בדרך הקניין, ולא דרך הכיבוש, ובדרך זאת הלכו המוסדות הלאומיים ושליחיהם אשר פעלו למענם, ובדרך זאת ניתנה לנו בדרות אלה דריסת רגל ואחיזה בארץ הזאת. לא אהנו בנשק אלא מתוך כורח הנסיבות, לשם הגנה על חיינו ורכושנו וכדי להדוף אויב ואשר יאמר להשמדינו.

טבעי הדבר שאותה שיטה של התגחלות והתבססות בדרכי שלום, בשיטות המסחר החפשי, תואמת לנו גם בתקופה הזאת, כאשר הביקוש לאזורי מגורים, לפיתוח ולתעשייה, רב, כאשר אוכלוסייתנו גדלה ומתפתחת. זאת ועוד: אין אהנו יכולים להאות את עצמנו מוועים בלהתיישב ומלרכוש אדמות בכל חלק ממודת האבות, ובוחאי לא ביהודה ושומרון שהם מעיקרי המדינה ההיסטורית. אהנו בדעה כי זוהי זכותו של יהודי, בווחאי של אהרה המדינה — —

יוסם ארדור (גח"ל):

חבר-הכנסת גולדשמידט, האם הממשלה החליטה מיהו יהודי כדי לדעת על איזה יהודי לאסור?

יוסף גולדשמידט (מפד"ל):

שאלה זאת אינה צריכה להפריע בוויכוח הזה, ודרך-אגב, הממשלה קבעה את זה בחוק.

— — לרכוש אדמות באדמת המולדת באורח חפשי, בדרכי המסחר המקובלות, בגלוי וביושר, ממי שמוכן למכור את שלו. בדרך זאת רואים אנו אפשרויות גדולות לביצוע אותה משימה מכרית, המנויה בסעיף 4 לפרק הראשון של קווי-היסוד של תכנית הממשלה הזאת, אשר אושרה בכנסת ביום 15 בדצמבר 1969, בסעיף הקובע לאמור: "הגברת הקמתן של היאחזויות בטחוניות והתחליות קבע, כפריות ועירוניות על אדמת המולדת". ברוח זו פעלו שרינו בממשלה, יזמו הסדר חדש אשר יעודד את ההתפתחות הזאת וייצור את הבסיס הפיסי להרחבת ההתחליות הכפריות והעירוניות; הם אף שיתפו פעולה עם שרי מפלגת העבודה, אשר עיבדו הצעה להתייר דרכיה מבוקרת של אדמות מעבר לקו הירוק, שאינן כוללות היום בשטח מדינת ישראל. מבינים אהנו שבבדיקת הצעד הזה, וההשלכות שהחלטה המרחיקה לכת תגרום להן, הגיעה הממשלה לידי הכרה שלא זו השעה ולא זה הרגע לקביעת מדיניות חדשה. אין לנו אלא לכבד את ההחלטה שהתקבלה בממשלה בשבוע זה, ואין אהנו רואים בהחלטה זאת יסוד להבעת אי-אמון בממשלה שאהנו שותפים בה.

חוברת כ"ו, ישיבה תי"ח
ה - הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (גולדשמידט, בגין, לנדאו,
סנהדראי, אברמוביץ) -

מנחם בגין (גח"ל):

לפני שש שנים. איך אתה יכול להגיד דבר כזה?
אתה יכול לא להסכים לדעתנו.

יוסף גולדשמידט (מפד"ל):

וכי היא גילתה ופירסמה חרטה על אותו הסדר
כפי שנעשה בשעתה יחד אתה ועל דעתה? אין להס-
כים לכך שהזכרון ההיסטורי יהיה קצר כל כך, ואין
להטיל על ממשלה זו ואת האחריות הבלעדית למצב
חוקי, שגם מי שמציע היום אי-אמון היה בין יוזמיו
ומאשריו.

ממשלה זו שאנחנו שותפים בה זיכתה את מדינת
תנו ואת אזרחיה בשנים האחרונות בשקט יחסי בגבו-
לות ולא פינתה אף שעל אדמה אחד. ממשלה זו עומ-
דת על דעתה שרק בדרך המשא ומתן אפשר לקדם
את השלום. ממשלה זו אינה ראויה להבעת אי-אמון,
ואנחנו נצביע נגד הצעה זאת.

הי"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור בשם אגודת ישראל לחברי הכנסת
ואברמוביץ, ואחריו לחברי הכנסת האזנו.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי
דצוני להודות לקדוש ברוך הוא, שומר ישראל, על הצ-
לחת בנינו, חיילי צבא הגנה לישראל בפעולה שביצעו
הלילה בקני המרצחים בבירון. ברכתנו והערכתנו לחיי-
לי צבא הגנה לישראל. יעזור להם השם יתברך ויצליחו
גם להבא בכל אשר יפנו.

אני שולח מכאן ברכת רפואה שלמה במהרה לחיי-
לים הפצועים, ותנחומים למשפחות ששכלו, לצערנו,
יקיריהן. המקום ינחם אותן בתוך שאר אבלי ציון וי-
דושים.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסיכום שנתקבל
בממשלה דחה שוב לצערנו את ההכרעה בישראל כה
עקרונית וחיונית של רכישת קרקעות בשטחים המשוח-
רים ביהודה ושומרון. בראשית דברי דצוני לקבוע בכל
ההחלטות כי אין כוח בעולם שיכול להפקיע את זכו-
יותינו ההיסטוריות מאף שעל אדמה אחד בארץ התי"ך,
שגבולותיה קבועים ועומדים בתורתנו הקדושה, וכל
איסור לרכוש קרקע בארץ-ישראל אין לו כל חוקף ונוגד
את ההלכה היהודית.

וכדי לדעת כמה גדולה מצוות יישוב ארץ-ישראל,
ארשה לי לציטט דברי רב ששת במסכת גיטין דף ח',
האומר: "כתובין עליו אונו אפילו בשבת"; זאת אומ-
רת, שאם הגוי שמכר הקרקע ממחר ורוצה ללכת
לדרכו, מותר לומר לו שיכתוב את שטר המכירה אפילו
בשבת. והגמרא ממשכה ואומרת: ואף-על-פי שאמירה
לנוכרי בשבת הלא שבות וזה אסור, ואבל משום יישוב
ארץ-ישראל לא גזרו רבנן. וכך פוסק הרמב"ם בהלכות
שבת פרק ו' הלכה י"א: "הלוקח בית בארץ-ישראל
מן הנוכרי, מותר לו לומר לנוכרי לכתוב לו שטר בשבת
שאמירה לנוכרי בשבת אסורה מדבריהם ומשום יישוב
ארץ-ישראל לא גזרו בדבר זה". עד כאן דברי הרמב"ם.
כך הדין בהלכה היהודית, ולנו אין כל אפשרות לשלול
מיהודים את הזכות לרכוש קרקעות בארץ אבותיהם.
זכות זאת כל כך טבעית שאין לערער עליה.

לדעתנו אין גם שום ממש וביסוס לטענה של

אשר לטעון 4 של קווי-היסוד שהזכרתי, יש לומר
לממשלה של ארבע השנים האחרונות יש הישגים
בהיאחזות הבטחונית ואף בהתנהלות קבוע כפריות
בחלקים רבים של אדמת המולדת הרחבה. אינני בטוח
שהישגים אלה מספיקים, אבל בוודאי אין לזלזל בהם
ואין לבטלם. לא כן הדבר בעניין התנהלות קבוע עירו-
נית. כאן יש להצביע לכל היותר על נסיון אחד, שהוא
עדיין בגדר התחלה צנועה, היא קריית-ארבע שבחברון.
למרבית הצער הדוגמה היחידה הזאת של התנהלות
עירונית אינה זוכה, מטעם זה או זה, לעידוד ולחי-
זוק שהיא ראויה לו. בין שהסיבה בחוסר הבנייה
לשיכון הגורם למיעוט האוכלוסין, בין שהסיבה היא
בהעדר פיתוח תעשייתי הולם ואשר ימשוך לשם מת-
ישיבים חדשים שיוכלו להשתלב בענפי פרנסה שונים
אשר יתפתחו בקריית-ארבע עובדה היא שהן הבנייה
למגורים והן הבנייה לשם פיתוח תעשייתי מפגרות ואי-
נן מתקדמות בקצב הרצוי. וכאשר ייתמו ארבע שנות
הכנסת השביעית והממשלה אשר כיהנה בזמן בכנסת
השביעית אי-אפשר יהיה להצביע על התנהלות עי-
רונית פורחת ומשגשגת אחת.

עובדה זאת מיתוספת לשיקולים העקרוניים וההש-
קפתיים שהצגתי בראשית דברי, כדי לומר שתקוותנו
ושאיפתנו היא שהחלטת הממשלה בשבוע זה אינה
אלא דחייה זמנית לשם קביעת השיטה הנכונה וה-
הולמת להרחבת הבסיס הפיסי להשתכנות ולהיאחזות
ישראלית בארץ האבות. אנחנו נהתרו וניתן יד לכל
מאמץ יוזמה מצד הממשלה כדי לשחרר את אזרחי
ישראל מהמגבלות המוטלות עליהם בשנים אלה ובזמן
הזה. יש לפרוץ את ההסגר הזה ולחתור ליצירת תנ-
אים מדיניים, כלכליים וחברתיים לכל אזרחי ישראל,
שאיפשרו להם חופש הפעולות הכלכליות והמשקיות
במסגרת חוקי המדינה.

ועלי לומר מלה אחת לסיעת גח"ל, שגם בשמה
הוצעה הצעת אי-האמון.

מנחם בגין (גח"ל):

שהציעה הצעת אי-אמון. לא "גם".

יוסף גולדשמידט (מפד"ל):

אחת משלוש הסיעות שהציעו אי-אמון לממשלה;
הראשונה שהציעה אי-אמון לממשלה.

וכבר עמדה על העניין הזה ראש הממשלה, ואין
לי אלא לחזק את דבריה. ההחלטה הנוכחית אין בה
משום סיגור, אלא משום אישור מחדש של מדיניות,
אשר נקבעה בממשלה הזאת ובממשלה הקודמת בזמן
סיעת גח"ל היתה שותף לממשלת הליכוד הלאומי.
לא חלו במדיניות זו שינויים מהותיים מאז ועד עתה.
מה ואיפוא יסוד - כך אני שואל - איזה צידוק יש
להאות להצעת אי-אמון מצד אותה סיעה על אשר
ויסו להחליטם ללא צימצום הסדרים שהיא עצמה
אישרה לפני שנים מעטות? וכי סיעה זו היא שעוררה
את השאלה של חופש הרכישה והציגה את הדרושה
בפומבי?

חיים לנדאו (גח"ל):

היא תבעה החלת החוק והמשפט העברי על ארץ-
ישראל כולה.

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (אברמוביץ, סנהדריא, האוזנר) —

שדוחקת את רגליה של שבת מלכתא במדינת ישראל על-ידי חילולי שבת בפרהסיה בתחבורה ובמתן היתרי עבודות בשבת ללא כל צורך; ג. על שאוטמת אוניה משמוע התחנונים שאנו מתחננים לחוקק חוק לאיסור ניתוחי מתים ללא גילול דעות לכך משמפתח הנפטר או מהחולה בחייו; ד. על שנתנת למיסיון להשתולל בארצנו ואינה חוקקת חוק לאיסור גזילת נפשות תמי-מות מחיק האמונה היהודית.

אין הומן מרשה לי לדבר על מצב הקליטה הרוח-נית, שעליה דיברתי לפני שבוע; אבל לא אוכל לא להביע את מחאתי הנמרצת נגד גורמי הקליטה המ-מיתים ששולחים משפחות דתיות ממרכזי הקליטה לסדר פסח בקיבוצים חילוניים, אשר בהם לא שומרים על דיני פסח והלכות המץ.

ביקשתי מיושב-ראש הכנסת פעמיים להעלות את הנושא הכאוב בדיון דחוף בכנסת, ולצער הצעותי וב-קשותי נדחו.

קשה לנו להביע אמון בממשלה אם היא שותקת ומסכימה למעשים כאלה.

כבוד היושב-ראש, אנו נמצאים בחודש ניסן, בחו-דש "אשר ישועות בו מקיפות" ואנו מקווים שזוכה עוד בעזרת השם לישועה, כי בוא יבוא היום והעומדים בהאש הממשלה והמדינה יכירו במאור שביהדות, באור התורה והמצוות והיו נאמנים לקדשי ישראל ולתורת ישראל, ונזכה שתקיים בנו ההבטחה "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, נאום השם".

היו"ר ט. סנהדריא:

רשות הדיבור בשם סיעת המפלגה הליברלית העצ-מאית לחבר-הכנסת האוזנר, ואחריו — בשם סיעת הרשימה הממלכתית — לחבר-הכנסת שובל.

(חבר-הכנסת ש. לורנץ קורא קרי-את-ביניים)

אדוני, מי שנמצא — נמצא; מי שיצא — יצא.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל בית ישראל חולק היום כבוד לחייליו על המיבצע המזהיר בלבנון אמש, מתאבל על הקרבנות ומתפלל להחלמת הפצועים.

להצעת אי-האמון בממשלה היום יש צליל מוזר ונכוב על רקע הידיעות מלבנון ומקפריסין. מעניין, שא-פילו המציעים עצמם אינם נוכחים כלל באולם — לא גח"ל, ולא המרכז החפשי ולא רק"ח — ללמדנו, מה חשיבות הם מייחסים לדבריהם של חברי כנסת אחרים להצעות אי-האמון שלהם.

סיעת הליברלים העצמאיים סוברת כי אין כל מקום להצעות אלה ונצביע נגדן. עם הרשימה הקומו-ניסטית החדשה לא נתוכח. די שאנחנו יודעים את מקור הצעותיה והשראתה.

לגבי הצעות אחרות אנו מצטערים על העלאתו לדיון, בדרך שהדבר נעשה, של עניין זה של רכישת מוקרקעין. בהישור זה בודאי עדיף המעשה על פני הויכוח. והנה שוב נקלענו ללא טעם וללא תכלית למלחמות היהודים ביניהם לבין עצמם.

תמזהתי על דבריו של מנהיגה של גח"ל, חבר-הכנסת בגין. הן הוא היה שותף, יחד עם אחרים,

אלמנטים שמאליים במדינה ושונאי ישראל מבחון כאילו רכישת קרקעות יש בה משום קביעת עובדות בקשר ל"סיפוח" וכדומה. להיפך, קיום סחר חפשי בין שני העמים יקרב את השלום. לעומת זאת האיסור על יהודים לרכוש קרקעות יעמיק את הקרע וישרת את מחזורי המלחמה.

ייתכן גם כי ההיתר לרכוש קרקעות יהיש את תהליך ההתפכחות של הערבים שבינו, כי אין מת-כוננים לשבת בחיבוק ידיים והומן פועל ויפעל להעתם, וכפי שאמרתי זה עשוי דווקא לקרב את השלום, ולא להיפך, כפי שטוענים "רודפי השלום" כביכול.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין כל הגיון ואין כל הצדקה שהאיסור על רכישת שטחים ביהודה ושומ-רון יחול אך ורק על תושבי ישראל בעוד הוא אינו חל על תושבי השטחים, תושבי ירדן, תושבי מצרים ומדינות ערביות אחרות. זה יוצר מדיניות של איפה ואיפה, אי-צדק משווע, לרעת היהודים, על-ידי מ-מ-שלה היהודית והיתכן?

יש גם משמעות שלילית מסוכנת מאוד לגישה זו ולאיסור מוזר כזה: בעוד יהודי יכול לרכוש אדמות בכל המדינות החפשיות בעולם, נאסר עליו לעשות זאת דווקא בארץ ישראל. האין זה אבסורדי?

כבוד היושב-ראש, טוב עשתה הממשלה שלא הע-לתה עתה בכלל את הנושא לדיון בממשלה, הגם שאין אנו מסכימים בהחלט עם מצב הסטטוס-קוו הקיים בתחום זה, כי עלינו להודות שהוויכוח הסוער, הקולג, שהתנהל בשבועות האחרונים בשאלה זו גרם נזק מדיני לישראל והעמיד את הממשלה במצב עדין.

לא קשה היה לצפות מראש את המהלכים אשר הדעש הזה יעורר בעולם הערבי, או הצעקה שירימו על "מזימות הנישול" ו"מדיניות הסיפוח" כביכול, של ישראל, וימצאו אוזן קשבת באי-ם, בארצות-הברית, ולא רק שם.

יש לקבוע בצער, כי אנו בעצמנו גרמנו למצב שבו נקלעה הממשלה. הוויכוחים הפומביים המיו-רים, גם נאומיהם והצהרותיהם של שרי הממשלה מעל כל הבמות ובכל כלי התקשורת בנושא זה, עוד בטרם הובא העניין לדיון בממשלה, הם גרמו את הנסיבות שבהן מצאה עצמה הממשלה בבואה לדון בנושא זה. לפיכך אין, לדעתנו, להטיל האשמה עד כדי אי-אמון על הממשלה, שיהיתה נאלצת להתחשב — ואנו מקווים שרק זמנית ולפי שעה — בשיקולים המדיניים הרצי-ניים שלפניהם הועמדה בגלל הוכחות היתירה, ולכן תימנע סיעת אגודת ישראל בהצבעה להביע אי-אמון בממשלה. כבר אמרנו בהזדמנויות אחרות כי בדרך כלל אנו מחייבים את מדיניות הממשלה בענייני בטחון ומדיניות חוץ. כי אנו בעד מדיניות שקולה ומאוזנת.

כבוד היושב-ראש, כדי שלא תתפרש שלא כהלכה הימנעותנו בהצבעה, כאילו יש לנו אמון בממשלה, עלי להודיע שאין הדבר כך.

אין לנו אמון בממשלה בגלל עניינים עקרוניים הנו-גים לציפור-הנפש של עמנו, עם השם, עם התורה.

אין לנו אמון בממשלה זו בגלל הדברים הבאים: א. על שאינה מסכימה לתקן את חוק השבות ולהוסיף כי גידר הוא רק על-פי הלכה, תיקון שהוא חיוני למען ייחודו של עם ישראל בארץ ובעולם; ב. על

את הרורבה הקרקעית הדרושה והחיונית לבטחון המדינה. יש ליחד לה סמכות זו בעתיד כבעבר.

היו"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור לחברי הכנסת שובל, ואחריו לחברי הכנסת כהנא.

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת וכבודה, ברוב מדינות העולם קיימים שני בתי פרלמנט, וכמובן, ממשלה אחת. אצלנו המצב הוא כנראה הפוך - קיימת כנסת אחת, שעכשיו היא זיקה אמנם, ושלתה ממשלות: האחת המטפלת בעקבותי, בתקיפות ובהצטוו היצואת מן הכלל בענייני בטחון; ואילו השנייה הולכת בעת האחרונה בתחומים אחרים ממשלון לכשולון, מחדלון לחדלון.

לממשלה האחת - זו העוסקת בענייניה הבטחוניים של המדינה, על כל ההשלכות הישירות והעקיפות - אנחנו והעם כולו מביעים אמון מלא, ובעיקר היום. ובהקשר זה אני רוצה להביע בשם סיעתי את הערכתנו לחיילים ולמפקדים על המיבצעים המפוארים של יום ואתמול, ואנו שולחים את השתתפותנו בצערן העמוק של משפחות החיילים, שגפלו בעת מילוי תפקידם.

אולם דווקא על רקע זה של הצלחות גדולות אלה - ואין הן היחידות - מתבלט במלוא תומרתו המוחלט של הממשלה, ובמקרה זה, לצערי, בעיקר של ראש הממשלה, בעניין דכישת קרקעות בידי יהודים בחלקים שונים של ארץ-ישראל.

להחלטת הממשלה משלשום, שאסרה על יהודים לרכוש קרקעות ביהודה ושומרון, אין יסוד משפטי, אין יסוד מוסרי, אין יסוד ציוני, ואין לה יסוד במציאות החיים החברתיים-כלכליים שנקמה בין שני עברי הקו הירוק מאז יוני 1967. מבחינה מדינית, חברי הכנסת האוגו, דומני שדווקא לפי ראות הממשלה צריכות רכישות פרטיות להיות עדיפות על רכישות ממלכתיות.

אולם העילה שניתנה להחלטה, והדף המניע אותה, לפחות כלפי חוץ, היתה בוואי חסרת שחר. אינני רוצה לדבר על הכוב שבצעקה נגד ספרות בקרקע בשטחים, כאשר ספרות בקרקע מתרחשת גם בתחומי מדינת ישראל, בלי שמדיניות הממשלה תעשה משהו לעצירתה, ואף נותנת ידה לכך - אדמות מחנה "שני לר", מכירת האדמות באשדוד, גם שם בלי מכר, למשקיע חוץ, כאשר הנימוק שנשמע היה: יש די אדמות באשדוד לכולם. בכלל, טענות הספרות הנשמעות מפי השר אלון ומפי השר ספיר ומפי השר שם טוב, לא רק שהן קצת דמוגוגיות ומסלפות את האמת, אלא שהן גם מגוחכות.

ראש הממשלה הזכירה את יהושע חנקין. עיינתי אתמול באנציקלופדיה העברית בערך "חנקין". אינני יודע אם השר שם טוב שמע על חנקין, אבל סגן ראש הממשלה יגאל אלון בוואי שמע עליו. אני לא אתפלא אם השר אלון שכתב עכשיו את ההיסטוריה גם בעניין זה כמו בעניין הפלמ"ח. ואולי השר אלון יכתוב שם כך: - ואני מצטט, מפדי דמיוני כמובן:

"חנקין יהושע, עסקן ציוני, מספסדי הקרקעות בארץ-ישראל. בעבודתו החקלאית הכיר את טיב אדמת מות הארץ, וכן קשר קשרי ידידות עם פלחים ובעלי

לגיבוש מדיניות האופציות התפתחות ומדיניות רכישת המקרקעין שהן בתקפן זה כששנים. האם התנ"ך ופסקו שצוטטו כאן חלים אך ורק מן היום שבו חדלה גח"ל לכהן בממשלת הליכוד הלאומי, או שהתנ"ך היה בתוקף וכל גם לפני כן?

הממשלה חותרת, ובדין, ליצירת עובדות בטחוניות באזורים מסויימים. כך הוקמו כפי ששמענו מפי ראש הממשלה, כ-45 ישובים במקומות שונים, לדבות בגולן, בבקעה ובפיתחת-רפיה. הממשלה חייבת לתכנן את צעריה וליצור את העובדות האלה לשם הגברת בטחונה של ישראל. למי ולמה היה מפריע אם מציאות זאת של יצירת עובדות היתה נמשכת ללא הפרעה? למי נחוץ הוויכוח של היום? נכון, אמת הדבר, השטחים שבדינו אינם איוה מין משכון שאנחנו חייבים לשמור ללא פגם וללא דופי עד היום שבו יתרצו שכנינו לעשות לנו טובה ולבוא ולדון אתנו על החזרתם. ברור שככל שיעבוד יותר זמן ואנו נעמד בפני איוה נמשכת מצד ארצות שכנות נהיה חייבים להוסיף וליצור יותר ויותר עובדות, שלא תהיה עוד חזרה מהן.

כך נמחיש לארצות ערב כי ככל שתימשך איבתן - יפסידו יותר ויותר. אולם עובדות אלה יש ליצור רק בכלים ממלכתיים ובאמצעותם. הממשלה היא שהיית בת לעודד את הקו הזה, והלואי שהיו לנו כל הכוחות הדרושים, בעיקר כוח-אדם, לביצוע מדיניות ההתנחלות של הממשלה.

הזכור כאן דברים שנאמרו עם התייצבותה של הממשלה בכנסת לפני ארבע שנים. אצטט גם אני מקווי-היסוד. בפרק ה' על מדיניות חוץ בסעיף 4 נאמר: "באין חווי שלום תוסיף ישראל לקיים במלואו את המצב כפי שנוקבע עם הפסקת-האש ותבצר מעמדה בתהליך עם הצרכים החיוניים של בטחונה והתפתחותה".

האם ביטול כל המחיצות והמגבלות לגבי רכישת מקרקעין בשטחים, לדבות התרת כל יומה פרטית, האם זה חיוני כל כך לבטחון? האם עלי-ידי כך נקרב לבטחון ונסייע ליצירתה של מציאות חדשה, שאנו מקווים כי תתפתח ותקום במשך הזמן בינינו לבין תושבי יהודה ושומרון? חושבני שלא.

ואילו לגבי הוויכוח שהתפתח ומתפתח בעניין זה בינינו, שמן ההכרח גורר אותנו לוויכוח גם עם גורמי חוץ, לרבות גורמי חוץ ידידותיים חשובים - זה והוא איננו תורם לבטחון אלא פוגע בו.

מדיניות הגברת הבטחון מוכרחה להימשך בכל הדרכים, גם בדרך ההתנחלות, אך עלי-ידי יומה ממלכתית מתוכננת ומבוקרת. אין אנשים פרטיים יכולים לקבוע בשביל המדינה עובדות שיש להן השלכה על נושאים בטחוניים רגישים. רק הממשלה עצמה, תוך שקילת הגורמים החיוניים והחיצוניים, תוך הכרת המציאות המדינית, תוך גישאה בעול ובאחריות כבדה, היא שהיא שאינה החייבת ליטול על עצמה את האחריות לכך.

ההקבלה וההשוואה למדיניות "הספר הלבן" - הרי אין לה כל שחר. הממשלה חייבת להאות את המצוינות המדינית והבטחונת, ולתכנן בהדרכים ממלכתיות את הגורמים המובילים להגברת בטחונה.

כשהממשלה מגבילה את עצמה ואת אחריותה היא פועלת כדיון, כל עוד היא עומדת גם בחובתה להבטיח

— הצעות סיעות נח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (שובל, קשת, כהנא) —

השלכות, אולי גורליות, על עתידנו, על עתיד הבטחון, על שלמותנו הומסרית וההכרתית, מבחינת זכותנו על הארץ שאנו יושבים בה, ואולי על עתיד המדינה. אני רוצה לומר לכם, אף כי אינני נמנה עם החוגים הגורסים "אף שעל", אינני מוכן לקבל מדיניות של "אף שעל" הפוכה, שאף שעל לא ייקנה על-ידי יהודים.

אנחנו סבורים כי יצירת עובדות לא רק שאיננה סוגרת אופציות לשלום, אלא שהיא יוצרת אופציות נוספות וחדשות. ואין זה פלא שראשי ערים בגדה, שכם, ג'נין, הרצוים בהחזרת השלטון הירדני דווקא, קיבלו את החלטת הממשלה בשביעות-רצון.

אולם דווקא בשל כך, דווקא בגלל זה שאנחנו איננו גורסים סיפוח מידי ומלא וכפיית אורחות יש-ראלית על ערביי השטחים, ואנחנו מתקוממים נגד ההחלטה קצרת-הראות של הממשלה. אם אנחנו מצ-הירים מהאש של-יהודים ואין זכות לקנות אדמות ביהו"דה ובשומרון, פירושו של דבר שאנחנו מצהירים מהאש שאיננו לוקחים בדצינות את כל מה שאמרו עד עכ-שיו. כך אנחנו סוגרים לפנינו כל אופציה למשא-ומתן לשלום ועם שכנינו הערבים.

ביהודה ובשומרון וגם בעזה, ולמעשה בכל ארץ-ישראל כולה, נוצרו באחרונה דפוסיים של חיים משותפים בין יהודים לערבים וגברה ההכרה בלבם של שני העמים, שמה שלא תהיה הנוסחה המדינית הסופית שתתקבל — סיפוח, קנטון, שלטון מקומי, קונפדרציה — דבר יאחד ברוח: המצב לעולם לא יחזור למה שהיה לפני מלחמת ששת-הימים. השילוב הכלכלי הוא עובדה קיימת. לא יהיו עוד מחסומים לפני מעבר חפשי של סחורות בני-אדם והון, בין חלקיה השונים של ארץ-ישראל — וזה המפתח האמיתי לשלום באזור.

והנה באה הממשלה ורומזת: ייתכן שלא יהיה כדור הזה — הכל משחק, איננו מתכוונים בדצינות. כבר היה מי שאמר, דוגמי שהיה זה עד החוץ, שגם לגבי ההתנהלויות הקיימות אין בטחון שתישארונה.

אני חושב שהממשלה וחאש הממשלה הלכו השבוע בדרך מסוכנת, וגם אם יחזרו בהם בלחץ דעת-הקהל, ואולי בלחץ שיכנוע עגמי שלהם, ולציעי זה לגמרי לא בטוח, הנוק כבר נעשה, ואני חושש שהמדינה עוד תשלם על כך מחיר כבד.

היו"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא, בשם סיעת פועי-לי אגודת ישראל.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בבואי לדון בה-צעה להביע אי-אמון לממשלה, על יסוד העובדה שה-ממשלה לא התירה רכישת קרקעות ליהודים פרטיים בשטח יהודה ושומרון, עלי לומר מלים מספר ליהודים העיקריים של ההצעה להביע אי-אמון, גוש חירות-ליברלים.

אחרי מלחמת ששת-הימים השתתף גח"ל תקופה ניכרת בממשלת הליכוד הלאומי, הוא התיימר שבאותה תקופה היתה לו השפעה ניכרת על מדיניות הממשלה, וזה דווקא בשטח הבטחוני והמדיני, שאליו אהפנה גוש זה עיקר מעייניו ומחשבותיו. הרי הוא אף עוב את הממשלה על רקע בעיות מדיניות, כשהתעורר בו חשש,

קרקעות ערבים ולמד את לשונם ונימוסייהם, ואת ידי-עותיו ניצל אחר כך במשא-ומתן עמם לשם ספסרות קרקעות בכל חלקי ארץ-ישראל. בראשונה סיפסר למען חובבי ציון, אחר כך למען חברת יק"א, חברת הכ-שרת היישוב, הקרן הקיימת, וכן למען קוונים פרטיים. בשנת 1915 הוגלה חנקין על-ידי התורכים לאנטוליה (נאהא שגם התורכים התנגדו לרכישת קרקעות על-ידי יהודים). אולם מיד לאחר המלחמה חזר חנקין לארץ-ישראל והמשיך במעולתו הספסרית. במשך חייו סיפסר חנקין ב-600,000 דונם, אך אז קראו לכך "גאל" ולא "סיפסר". רכישותיו החשובות ביותר היו האדמות שע-ליהן הוקמו החובות והזדה, ורוב שטחי עמק-יזרעאל. מכאן הבינוו שלו "גואל העמק".

גברתי היושבת-ראש, המסקנות משינוי הסטטוס-קוו על-ידי הממשלה הן חמורות ביותר. החמורה מכולן היא הפגיעה בהמשך ההתיישבות העירונית והכפרית בי-הודה ובשומרון. ההחלטה שלא לתת לאנשים פרטיים לקנות קרקע, למשל, הדברים ששמעתי אתמול מפי השר גלילי, מצביעים, לדעתי, על מגמה בלתי-רצויה. איך אפשר לטעון שמינהל: מקרקעי ישראל מסוגל וי-כול לרכוש כל אותן אדמות שההתיישבות בשטחים נזקקת להן, לדבות סביבת ירושלים, כאשר עצם העוב-דה שאנשים פרטיים יכלו ויכולים לרכוש קרקעות ולמצוא קרקעות לרכישה בסביבות ירושלים היא הוכחה חותכת לכך שמינהל מקרקעי ישראל לא רכש את האדמות המוצעות למכירה? כבר לפני שנה ושנתיים הוצע למינהל לרכוש אדמות סביב ירושלים, והמינהל סירב בטענה שאין לו תקציב לכך.

מה המניע לאיסור שהוטל על רוכשים פרטיים? לדעתי, יש לכך רק שתי סיבות של גממש. הסיבה הא-חת: האיסור חשף מגמה של ממשלת ישראל להגביל התיישבות חפשית ונרחבת בשטחים, עם כל מה שמ-שמע, תמך מכך, כי הרי התיישבות אחרת אפשר להזיז בני-קל, והתיישבות עירונית ואי-אפשר להזיז.

הסיבה השנייה להחלטת הממשלה היא האנכרוניזם האנטי-ממלכתי, האמונה שרק רכישת אדמות ובניה על-ידי גופים ציבוריים, רצוי ממלכתיים או הסתדרו-תיים, רק זה מעשה טוב בשטחים, עם כל מה שמ-שמע, גם בתוך הקו הירוק. "שיכון ופיתוח", "שיכון עוב-דים" וכי' הם בסדר, אנשים פרטיים — לא. רוכשים פרטיים הם "בעלי-בתים" וספסרים. גבוה הקיבוצים שהוקמו על אדמות הלאום קבעו את גבולות המדינה ושמרו על גבולות אלה; ואן לא פחות נכון הוא שהי-"בעלי-בתים" הפרטיים יצקו הרבה מאוד תוכן במדינה פנימה.

אדוני היושב-ראש, בציבור קיימת תמיהה על דרך פעולתה העקלקלה של ראש הממשלה בעניין זה. האם הוליכו את מישהו שולל? — זאת השאלה שנשאלת. וכן התמיהה הזאת מתבקשות שאלות ומסקנות נוס-פות, שבחלקן הן חמורות מאוד. האם אותה הפעם הגברת מאיד באופן ברור, לאלה שעוד היו להם ספ-קות באיזה מתנה היא נמצאת, הן באשר למאבקים הפוליטיים שבתוך המפלגה שלה, והן לגבי ההחלטות הגורליות העומדות לפני המדינה — והדברים קשורים אלה באלה?

חברי הכנסת, מה שקרה בעניין רכישת הקרקעות חורג בהומותו מהנושא הנדון. יש להחלטה הזאת

חוברת כ"ו, ישיבה תי"ח

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז — החפשי להביע אי-אמון לממשלה (כהגא, מאיר, קשת, הורביץ) —

— ולא חששה מלבטא זאת, בנוסח זה או בנוסח זה — דרך שאינה מאפשרת ליהודי ישראלי לרכוש קרקע בחלק מארץ-ישראל.

וכשם שטענה לי ואל הרוב בממשלה שהביא לידי החלטה שכזאת, כך טענה לי אל המיעוט שהביא לידי כך, שבפומבי ובפרהסיה ובדיש גלי, וללא הת-חשבות כלל במה שיאמרו היהודים או יאמרו הגויים, הוחלט מה שהוחלט. כי הרי לא רק יהודים אלא גם גויים יאמרו. הם יאמרו אמנם, מחד גיסא, שאנו מדי-נה הומאניסטית נאורה — לדיע קט יימצאו כאלה שיאמרו זאת — אבל מה יאמרו, מאידך גיסא, כבר אחרי הפשיטה ללבנון ואחרי מה שקרה בניקוסיה? אני מפק-פק. נדמה לי שיאמרו את היפוכו של דבר.

אבל הם גם יאמרו שהנה הראו היהודים שאפשר לקבוע בחוק, בהחלטות ממשלה, דברים הנוגעים רק לתושבי המדינה, לאסור עליהם מה שמוותר לאחרים. אלה שיוזמו את הדיון היו צריכים להיות ערים מחאש להתפתחויות האפשריות, ואם יזמו מה שיוזמו באמת ובתמים ובכנות ולשם הדבר, היו צריכים להיות מצ-ניעי לכת, בחדרי הדדים ואולי ליוזם הצעות כאלה, כדי שהנוק החמור, אשר נגרם כעת, לא יבוא בהי-והיע הדברים.

דאי שרק אילו טיפלו בדבר בצנעה היה סי-כוי שתתקבל החלטה חיובית בעניין הגדון, ופירסום הדבר הוא שגרם לדעתי לכך שהצעתם של היוזמים לא נתקבלה.

פריצה מלחמת יהודים, ואיננו מתכוון כאן למלח-מה בין סיעות קואליציוניות ואופוזיציוניות. ואני מתכוון למלחמת יהודים בתוך הממשלה, מלחמה שכל אחד בה מבקש ביסס את עמדתו ומעמדו, וזאת בלי להת-חשב בנוק העלול להיגרם, על-ידי כך, ואנו מחוייבים לעשות כל מאמץ כדי למנוע הימשכה של מלחמה זו בצורה שהיא מתנהלת לנגד עיני כולנו.

לשמה של מדינת ישראל, לשמו של העם היהודי, לטובתו של העם היהודי נגרם נוק המור על-ידי צעדים בלתי-מחושבים אלה.

היו"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור, בשם סיעת העולם הזה—כוח חדש, לחבר-הכנסת אבנרי.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):
מה זה?

היו"ר ב. צ. קשת:
מה קרה?

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):
טעית.

היו"ר ב. צ. קשת:

היו כמה מציעים שעברו על זמנם, ולכן נמחקה זכות הדיבור לחבר סיעתם. זה קרה עם גח"ל, זה קרה עם רק"ח, וזה קרה גם עם המרכז החפשי. כך מצאתי שהם נמחקו ולא היתה כאן טעות. רשות הדי-בור לחבר-הכנסת אבנרי, ואחרי לחבר-הכנסת מיקו-ניס.

שלא התאמת במשך שנים מאז, כי הממשלה עומדת לסגת מתעלת-סואץ ולהפקיד שם עמדות. והנה באותה תקופה שגוש זה השתתף בממשלה לא יזם, כנראה, שום דיון בקשר להיתר דכישת קרקעות ביהודה ובי-שומרון. ואם יזם והממשלה לא קיבלה את עמדתה, רבה התמיהה היאך השלים עם הדבר וקיבל עליו את-דיות קולקטיבית על מחדל זה. גח"ל לא יזם במשך כל אותן שנים שום צעד כדי להפשיר קפאון בשטח זה, ועל כן תמוה מאוד למה ומדוע מצא להכרחי לא רק לה-ביע דעתו בסוגיה זאת, אלא גם לנקוט אמצעי קיצוני כמו הבעת אי-אמון לממשלה על רקע זה. המחדל של גח"ל כאופוזיציה הראשית בכנסת בשאלה כה כאובה וכה קרובה לו, אינו מודיע לו בעצם להשתמש בנשק הכבד של הבעת אי-אמון בשאלה זו.

ומה עוד שמאודעות השבוע שעבר מעמידים בספק רב את כל כוונותיו של גח"ל לקבל עליו אחריות מלאה או חלקית לניהול ענייני המדינה. מפלגה ואופוזיציונית, אשר בעוורונה עושה הכל כדי ש'מפלגת השלטון תצא מחזקת בבחירות ותגיע לאפשרות של שלטון ללא התחשבות בשותפים אחרים, הן גדולים והן זוטרים, ואומרת בכך שהיא היתה חותמת גומי להחלטות מפ-לגת השלטון והממשלה. ואם כך פני הדברים, אין היזמה שנקטה להביע אי-אמון לממשלה אלא פעולת-דאווה, או פעולת הסחה גרידא, ואין אדם דציני יכול לתת ידו למשחק זה, שבו היא מתכוונת רק לרכוש את אהדת הציבור ולזקוף לזכותה עוד כמה קולות שלא על חשבון המערך.

אבל עם כל ואלה יש לי טענות קשות גם לממ-שלה. ואני כולי מתקומם נגד החלטה, שאיך שלא תג-סה, היא אומרת שאסור ליהודי לרכוש אדמות בשטח נחשב של ארץ-ישראל.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

אם אחרים אומרים את זה, נוחא. אבל מתוך יחס של כבוד אמיתי ואליך, ואני צריכה לומר שאין החלטה בממשלה האוסרת על יהודים לרכוש קרקעות. בקונקסט זה מדובר אך ורק על תושבי ישראל, יהו-דים וערבים.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

ואני מודה על ההערה, ואני תווד בי מנוסח דברי. ובכל זאת ואני מתקומם, מתקומם נגד החלטה, שאיך שלא תנוסה, הרי בסופו של דבר היא אוסרת על יהודי ישראלי לרכוש קרקעות באזורים מסויימים. שמעי-תי את דברי ראש הממשלה, ואני מוכן להחליש את דברי. אני מוכן להחליש את דברי. לטה הנידונה אינה מאפשרת ליהודים ישראלים לר-כוש באופן חפשי קרקעות בשטח נרחב של ארץ-ישראל, בשטח שעליו צוינו להתיישב בו, לרשת אותו ולגחול אותו. ולא מדובר על רכישה בכוח, אלא על רכישה בטבין ותקלין. אין מקום בעולם, כמדומני, שאסור בו ליהודי לרכוש קרקעות. אין מקום בעולם אשר קבוצה אתנית או דתית מסויימת נמנעת מבחינת חוק המדינה לרכוש בו קרקע. ואני מצטער על היוצא מן הכלל הקיים.

מדינת ישראל אינה מוצאת דרך למנוע את התי-פשטות המיסיון, דכישת קרקעות על-ידי שונאי ישראל וצוררי ישראל בשטח הירבוני של המדינה, והיא מצאה

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע — אי-אמון לממשלה (אבנר, רפאל) —

אורי אבנר (העולם הזה — כוח חדש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שבוע בלבד הדימו אנשי גח"ל בבית הזה את ידיהם כדי לבצע מזימה שתנחיל למערך שלושה מנדטים נוספים, מעל ומעבר למנדטים שיתן לה הבחור, ברוב עוורונו. היום יימו אנשי גח"ל את ידיהם כדי להביע אי-אמון למדיניות צמרת המערך. זוהי קומדיה של אופו-זיכיה, הצגה לאחוז עיני תמימים, מסך עשן של פאחוס כדי להסתיר את האמת.

בשבוע שעבר ראינו את גח"ל האמיתית — השור-תפה העיקרית של המערך, חיל-העזר של דיין, ספיר ועופר. מה שאנו רואים היום אינו ולא תיאטרון בו-בות. מגישים הצעת אי-אמון, מקשיבים לגאוס פאתטי של חבר-הכנסת בגין, פורשים במלכודת למונח כדי לב-לות שם שעתיים עד ההצבעה, מדימים ידלים והולכים הביתה. ואופוזיציה! ואופוזיציה של מזנון, אופוזיציה של קפה ועוגות, ואופוזיציה של געפלטע פיש.

הקואליציה של המערך וגח"ל, השולטת בכנסת ובמדינה, אינה קיימת רק לשם מסעי-שד משותפים. זוהי קואליציה אידיאית ומעשית, המשתרעת על כל השטחים — החל במדיניות סוציאלית, המטפחת מע-מד של ספסרים, וכלה במדיניות לאומית, המנציחה את המלחמה.

גם הוויכוח של היום הוא ויכוח סרק. אין מחלו-קת אמיתית בין גברת גולדה מאיר וחבר-הכנסת בגין, כשם שאין מחלוקת ואמיתית בין משה דיין ופנחס ספיר. יש רק הבדלי גוונים, שוני של תכסיסים וסגנון. המערך רוצה לתפוס קרקעות בשקט, בחשאי, באמצעות כלים ממלכתיים. גח"ל ושותפיו רוצים לקרוא דרור לספסרים פרטיים, שישתתפו בביוה.

אדוני היושב-ראש, היום נחשפת האמת לעיני כל. ארץ-ישראל השלמה מתמזגת עם ארץ-ישראל המ-תלמת. הפאחוס הלאומני מתמזג עם תאוות הבצע. הסופר-טנריטורים והסופר-ספסרים מתייצבים בשורה אחת. זה מכבר ראינו איך מתקבצים בראש מחנה הסיפוח עשירי ישראל, הלוייתנים של ספסרות הקר-קעות, אותם ישחמסו את משק המדינה במשך עשרים והמש שנים, בשעה שהפעל הסוציאלי והמצוקה הה-מונית הלכו וגברו. היום ברור למה: הם מנופפים בדגל הכחול-לבן של הלאומיות הצרופה והציונות המושלמת — אך דגלם הוא הדגל השחור של תאוות הבצע. ארץ-ישראל השלמה היא ביזוס, וביזוסמנים ממולחים מדימים אותה על נס, בעודם ממלאים את כיסיהם.

אחרי מלחמת האזרחים האמריקנית, בתקופת הר-קונסטרוקציה הדיועה לשימצה, ירדה על הדרום המובס עדה של חסנים. קראו להם Carpetbaggers, "בעלי מזוודות הבר". אילו לחם השטחים המוחזקים לפני ספסרות פרטיות, היינו יוצרים שכבה חדשה של מתעשרי מלחמה, מולטימיליונרים של מסחר קרקעות. גח"ל הוא הדובר הטבעי של השכבה הזאת. בנאומים חוצבי להבות בשכונות עוני מטיף גח"ל נגד הפער, בעד ההמונים מוכי המצוקה, ואך במעשיו מייצג גח"ל את הקומץ הזעיר המשגשג במשטר הקיים, המשמין וחומס, ועכשיו שלוחת דיו אל הקרקעות, אל הדוג-מים הקורצים מעבר לגבול.

ואכן, חלום מתוק של ספסרות. ארץ שלמה נמכרת ונקנית בשוק הפשפשים.

מי שפוחת את הגדה וייע, אומר קוני קרקעות יש-ראלים, פרטיים וממלכתיים, לפני לעם הפלשתינאי: זהו זה, לא נזוז אף משעל אחד של אדמה כבושה. לעולם לא תזכו בקיום לאומי משלכם, להגדרה עצי-מית, לזכות לאומית כלשהי. כלפיכם פועלת תכנית-דין, ולמעשה תכנית הרב מאיר כהנא.

מי שאומר כך להמוני העם הפלשתינאי, בארץ ובמחנות הפליטים, הרז הוא כאילו חותם על מודעת גיוס של אל-פתח ומשתף פעולה עם החזית העממית לשיחרור פלסטין. אין תעמולה יעלה יותר מזו כדי לדחף צעירים פלשתינאים לשורות הפדאיון.

איזה טירוף הוא זה? בשעה שחיילינו מחרפים את נפשם במלחמה נגד הפדאיון, איך אפשר לנהל מדיניות שכל-כולה מגבירה את כוחם של הפדאיון?

אדוני היושב-ראש, הבה נפזר את עשן הצביעות המחחף מעל לוויכוח זה. שואלים בתמימות מדומה: מדוע אסור לישראל לקנות אדמה בגדה? האם זהו "ספר לבן" חדש? ואילו אמרה הממשלה: מותר לפלי-טיע לתזרר לארץ, לקבל אות רכושם ולקנות רכוש בכל החבי ארץ-ישראל, כי-אז היה צידוק כלשהו למתן חו-פש דומה לישראלים. אולם כאשר אין כוונה להכיר בזכויות הפליטים השייכים לארץ הזאת, וכאשר אין כל כוונה להכיר בקיומו ובזכויותיו של העם הפלשתינאי — רכישת קרקעות בגדה אינה אלא כיבוש באמצעים אחרים, סיפוח בדרכים חדשות, בניין עם אחד על חורבנו של עם שני.

היום הצביעה סיעת גח"ל בעד מועמדותו של פרו-פסור אפרים אורבך. גם אני הצבעתי בעדו. פרופסור אורבך אמר, לפי "מעריב" מיום 1 באפריל 1973: "המושג של שלמות הארץ הוא גם מבחינה הלכתית גמיש ביותר. הוא גורס ששטחים רבים בארץ, ששום יהודי לא יוותר עליהם כיום, לא נחשבו בתקופות קדו-מות כשייכות לארץ-ישראל. זמן רב היתה בארץ-שבע גבול דרומי ועכו גבול צפוני. ואפשר להביא ראיות כמ-עט לכל מפה... ואני גורס מושג אחר מאשר שלמות הארץ". זוהי התשובה לציטוטים התנ"כיים של חבר-הכנסת בגין.

יצחק רפאל (מפד"ל):
עכשיו, משלא נבחר כנשיא, כבר איננו פוסק. אילו היה נבחר כנשיא, אסור היה לערער. עכשיו, משלא נבחר — הוא לא פוסק.

אורי אבנר (העולם הזה — כוח חדש):
בדיוק להיפך, חבר-הכנסת רפאל.

חברת כ"ג, ישיבה תי"ח

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (קשת, אבנרי, שובל, מאיר, קשת, מיקוניס) —

הי"ד ב. צ. קשת:

הנושא הוא אי-אמון לממשלה ולא לפרופסור אור-בך.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

גשיא המדינה איננו פוסק הלכה. לא נתתי לו את קולי כדי שיפסוק הלכה, אבל כאישי-רוח וכאיש דתי, זכותו לפסוק הלכה בדיוק כמוך וכמו כל אדם אחר הבקי בתורה. מכיוון שאין אפיוור לדת היהודית, חפשי כל אדם לפרש את ההלכה היהודית לפי מצפוני ולפי הכרתו.

אדוני היושב-ראש, אין לנו כל אשליות. מה שהוחלט אתמול בממשלה אינו סוף פסק. זוהי דחייה לשיעה קלה, בגלל צו ואמריקני, ואולי בגלל שיקול תכסיסי ואולי בגלל מלחמת דיאוכוסים בצמרת המערך. הושם מחסום זמני בדרך של ספרסים פרטיים, אולם נשאר פתח לרווחה לרכישת קרקעות על-ידי הממשלה עצמה. זהו סיפוח שקט.

כבר בוצעו בשטחים מאות פעולות ספררות פריטיות בניגוד לצו המושל הצבאי, המטיל מאסר של חמש שנים על רוכשי קרקעות. ברור שאיש ממפירי הצו לא הועמד לדין ולא יועמד לדין ואף לא ייחקר. אך שופט צבאי, שהוא עסקן פוליטי בשירות מי-לואים, הטיל חצי שנה מאסר על מפגנים שהרימו קול, קול מצפון, נגד ריסוס תבואה ערבית בכפר עק-רבה, מעשה שחברי ממשלה עצמם הגדירוהו כמעשה ואנדליסים.

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):

לא ידעתי שבכנסת מותר לתקוף שופט כנותן גושפנקה לואנדליסים.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

לא תקפתי, ציינתי עובדה ששופט צבאי, שהוא במקרה עסקן במפלגתך, בלבשו בגדי מילואים פסק פסק-דין שהמושל הצבאי, ברוב חכמתו, ביטל אותו.

ברור, אדוני היושב-ראש, שזרועות הממשלה כבר ביצעו פעולות הכישה הנחבות בחשאי, מאחורי גבה של הכנסת. לאלה ניתן עתה הכשר פומבי. הסיפוח הולך ומתבצע. רק פתי ימין ששממלה זו — שכמה מחבדיה עוסקים במסחר ואחרים בה מוכרים זכרונות במאות אלפי דולרים בעודם ומכהנים בתפקיד ממלכתי — שממשלה זו תחסום לאורך ימים את בולמוס ההתעשרות של שכבת הספרסים והמתעשרים, ההולך ומשתלט במדינה. יחידים יתעשרו, מיליונרים ייחפכו למיליארדרים — והעם כולו ישלם את המחיר, מחיר של דם בדרך הזה ובדרך האחר.

אדוני היושב-ראש, אמנע מהצבעה על הצעות אי-אמון של סיעות גח"ל והמרכז החפשי. אצביע בעד הצעת אי-אמון של סיעת רק"ח, מתוך הסכמה לתכ"מ, אם כי אני מסתייג מחלק מדברי ההנמקה של הסיעה שהביאה אותה.

ראשי-הממשלה ג. מאיר:

כבר הסכימו לקבל אותך בלולוניה? אתה ציוני מדי בשבילים.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

גברתי ראש הממשלה, אם תתירה, ואחרי שתהיה,

ועדת בלוגיה ויערך בה בפעם הראשונה מפגש של כוחות-שלום משני עברי המתרס — גם באווירה הטראגית של המשך שפיכת דם — אישמה למסור לכנסת דו"ח על כך. אולי הגברת חאש הממשלה תחכה ותי-ווכח.

הי"ד ב. צ. קשת:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת מיקוניס, ואחריו לחברי-הכנסת שלום כהן.

שמואל מיקוניס (מק"י):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, השאלה שמוסר ביבה התעורר הדין הנוכחי יש לה תהודה חזקה בארץ ולא פחות מזה בחוץ-לארץ. זהו שבריר של משבר המלמד על המשבר כולו ביחסי ישראל-ערב, אשר לקיומו אחראים שני הצדדים, ואף ואם אין קובעים את הפרופורציות של האחזיות של כל אחד מהצדדים. על כל פנים, האיבה הערבית-ישראלית הקיימת אינה משתתת ואף אינטרס חיוני אחד של העמים הנוגעים בדבר. המחמה היחידה היא זאת, שלמודות ועל אף המומי-המוח השונים, הרי ומשני עברי הקווים של הפסקת-האש מתרבים והולכים הכוחות הדוללים בשלום צודק וברי-קיימא על בסיס החלטת מועצת הבטחון מס' 242.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, עם כל הערך הגדול שאני מייחס למניעת ספררות בקרקעות, הרי השאלה הנדונה לגבי השטחים המוחזקים היא שאלה פוליטית מובהקת. שאלה זאת חורגת מהחק מתחום ההיתר או האיסור של רכישת קרקעות ביהודה והשומרון על-ידי פרטים. אין לכך כל שייכות לעניין "היזמה הפרטית" או למה שמשינו רוצה להציג באו-רח דמגוגי כ"שאלת הזכות הדמוקרטית". המצב המורכב עד למאוד שכולנו מצויים בו, שמדינת ישראל ושכנותיה הערביות נמצאות בו, מחייב כי נדבר יחד לעניין, כי נאמר לעם את האמת, ואת האמת בלבד. ואמנם, אין מונופולין לאמת; ואבל כל אחד צריך שיהיה לו אומץ-הלב להביע את האמת שלו, ללא טיטשושים כלשהם.

לא הופתעתי, כמובן, מהצעות אי-האמון של גח"ל ושל "המרכז החפשי". הם בעד סיפוח כל השטחים המוחזקים למדינת ישראל. הם מאיצים בהחלת החוק הישראלי על כל השטחים האלה. ולכן מפריע להם ואפילו צעד כלשהו של הממשלה, אשר לפיהם ולפי שר הבטחון ותומכיו מפריע במידה זו או זו למדיניות הסיפוחיסטית.

אגב, הצעת אי-האמון לממשלה, שהוגשה על-ידי חברי-הכנסת בגין, היא הצעת אי-אמון לגח"ל עצמו, כיוון שהחלטת הממשלה במלשום דומה להחלטת ממשלת הליכוד הלאומי משנת 1967, כאשר גח"ל היה חבר בממשלה. הממשלה היתה זאלצת לחדש את החלטתה זו, כיוון שאף העתונות הישראלית מה-8 באפריל של שנה זו פירסמה בהרחבה, כי יחידים שונים ומינהל מקרקעי ישראל קנו אלפי דונמים של קרקע בשטחים המוחזקים. "הארץ", למשל, פירסם ב-8 באפריל כי למכ"ל של המשטרה לשיעור, מר יחזקאל סהר, אוש-דה קניית 100 דונם בנבי-סמואל. "דבר" מאותו יום דיווח כי מר אברהם הללי, מנהל המחלקה לרכישת קרקע בקרן הקיימת לישראל, רכש קרקעות בגדה המערבית.

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע
ש. כהן) —

לקידום הידברות ושלוש צודק ובר-קיימא בינינו לבין
הערבים.

וכבוד היושב-ראש, וחברי הכנסת, אני מסכים בהח-
לט לאמונתה של ראש הממשלה שהשלוש בוא יבוא,
וכן — כי השלוש אינו יכול להיות אידיאלי; בתנאים
הנתונים, ואני מוסיף. הטענה שלי לממשלה היא זו,
שהיא מקבלת עובדות מוגמרות של שר הבטחון בשט"י
הים גם כשאין הן עולות בקנה אחד אף עם המדיניות
הרשמית. הטענה שלי לממשלה היא זו, שאין היא
מצרפת לכוננות הבטחונות נכונות של דבונה, של האיית
הנולד. הטענה שלי לממשלה היא זו, שאין היא בוחנת
ואת מנמת המדיניות הבין-לאומיות הנעות לעבר ד"ר
קיום בשלוש, שאין היא מנתחת את תהליכי המאבק
לשיחרור לאומי וחברתי של עמי אזורנו, שלכל השי-
קולים היסודיים האלה אין הממשלה מתפנה עדיין,
למרות דחיפותם.

בעת ההצבעות אסיק מכך את כל המסקנות.

היור"ב. צ. קשת:

רשות היבור לחבר-הכנסת שלום כהן, ואחריו
לאחרון הנואמים, חבר-הכנסת אביזוהר.

שלום כהן:

אלוהי היושב-ראש, כנסת נכבדה, חלפו דורות רבים
מאז מלחמת האזרחים של ארצות-הברית, כאשר חלק
אחד של אותה יבשת, שדיבר באותה שפה כמו החלק
השני, קם במלחמה תחת דגל צודק וכבש את החלק
השני, שבר את כוחו הצבאי המרדיות בין שני החל-
קים קיימת, והיא מבצבצת עד היום הזה. אבל הרבה
יותר משוכרים אנשי הדרום את נצחונות צבאות הצפון
הם זוכרים מה שהם קוראים carpetbaggers, אותם
נושאי מזוודות-השטיחים, מזוודות זיקות עשויות ות-
פרות משטית, שהביאו עמם ספסרים, חומסים, דמ-
אים, אף אותה ארץ שבורה וכבושה כדי לחמוס את
תושבי הארץ הזאת. את ה-carpetbaggers זוכרים
עד היום, וגנציחים אותם בספרים, באגדות.
גבחתי ראש הממשלה, האם אנו עומדים היום אל
מול גבול הקו הירוק לפני תופעה חדשה של "קאר-
בטגריס", של ספסרים וחומסים ונצלנים, הבאים בעק-
בות צבא מנצח כדי לחמוס את העם שנכבש, את
העם שכוחו הצבאי נשבר? ואין זה משנה אם הם
באים בעקבות צבא שלחם על-פי צדק. גם צבא הצפון
של ארצות-הברית לחם וכבש וניצח בשם עקרונ גדול,
העקרונ של היסול העבדות. אבל ה"קארפטגריס" הא-
לה הם השרצים הבוויים שבאו ומצצו את לשד העצ-
מות של החלק ההרוס. ואותם אין שומחים, ובצדק.

גברת ראש הממשלה קראה לפנינו רשימה מאלפת
ביותר, חלקית כדבריה, של אותם יהודים שהציגו עצמם
כפטריוטים, שרוצים דונם פה חונם שם. ומתברר שה-
פטריוטים האלה הם ואותם ספסרים שניצלו גם את
קרקעות ומדינת ישראל עצמה, אם זה מאשרדו ואם זה
בנתניה ואם זה בערים אחרות, ועכשו הם רוצים
לעוט על השלל שצבא הגנה לישראל כבש אותו במ-
חיר דמים, ושאנחנו רוצים להאות בו ילא שלל מלחמה,
אלא שטח ואשר יתחרז לבעליו כשיבוא השלוש. ואנחנו
רוצים בשלוש.

בספרים שלנו כתוב: אל יתהלל חוגר כמפתח.
אנחנו רואים כאן ספסרים המתהללים כמפתחים. הם

אין לי כל רצון להיכנס לעני הכוונות של חברי-
הכנסת בגין ושמואל תמיה, הנעוצות במדיניותם הספ-
חנית. אני יודע רק דבר אחד: מדיניות זו, המכונה
"ארץ-ישראל השלמה", מכשירה את התנאים למל-
חמת-נגם ערבית. מי שרוצה בשלוש צודק ובר-קיימא
עם הערבים — ובזאת רוצה עמנו ברובו המכריע; מי
שמכיר במציאות של קיום שני עמים בארץ-ישראל
השלמה; מי שרוצה לאזרח את ארצנו ועמנו במזרח
התיכון הערבי בתנאים של בטחון ושכנות טובה —
מוכרח להתנגד לגישה המסוכנת של הספחנים, גם אם
הם עוטים אותה בים של גימוקים היסטוריים ות-
נ"כיים.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, ברצוני לומר
לחברי הכנסת הדתיים, שעם כל החיבה והכבוד הגדול
שיש לי לספר-הספרים ולכל יתר הערכים המתקדמים
של מורשתנו — הרי לא פסוק זה וזה בהם יקבעו
את גורל עמנו וארצנו, את גורל בטחוננו ועתידנו של
אומי באזור. המציאות תקבע הצרכים הלאומיים שלנו
יקבעו, במידה שנכבד גם את הצרכים הלאומיים של
העמים הערביים ואת זכותו של העם הערבי הפלש-
תינאי להגדרה עצמית.

אני מצטיע מאוד לומר — וזאת לא בפעם הרא-
שונה — כי מדיניות הממשלה עצמה, של יצירת הת-
נחוליות-קבע בשטחים המוחזקים, היא היא המזינה
את המדיניות הספחנית של גח"ל ובעלי-בריתם. לפי
מיטב הכרתי, עובדות מוגמרות אלה והחשית הקצב
של יצירתן ומערימות מכשולים גדולים בדרך אל המשא-
ומתן העתידי בינינו לבין הצד הערבי.

אין פירוש הדבר כי אני משחרר את הצד הערבי
מאחריות לאי-קיום המשא-ומתן ההכרחי וההידברות
הערבית-ישראלית החיונית. אך חובתי כישראלי, וה-
אמניציה שלי כישראלי, להביא לכך שאי-אפשר יהיה
להדיק לחוגים השליטים שלנו את התווית "גוקשות"
או "סיפוחים דה-פקטו". אך זה קיים, זה מוזק לנו
ולעתידנו הלאומי, זה מבחד אתוננו, זה מולכי אותנו
לקראת אסונות; הלוואי ואתבדה!

כאשר הממשלה אינה מכירה בישות הפלשתינאית,
בזכות ההגדרה העצמית של העם הערבי הפלשתינאי
— הרי בכך היא מספקת נשק תעמולתי והסברתי חד
לאויבנו, אשר בסכולותם הרבה שוללים את זכות ההג-
דרה העצמית של עמנו; המגולמת במדינת ישראל. ומי
שהיה בחו"ל — יודע מה פירוש הדבר הזה.

כאשר הממשלה יושבת בחיבוק-ידיים מדיני ומח-
כה לקונצסיות חדשות מן הצד הערבי, או סומכת בעי-
קו ועל מדינה אחת, למרות נסיונו ההיסטורי המר —
הרי היא מואשמת בהעדפת תוספת שטחים על פני
השלוש.

לפי מיטב הכרתי יכולה הממשלה לעבוד לאופן-
סיבה מדינית בתנאי שתכריז ברורות, כי אין לה תבי-
עות טריטוריאליות מן הצד הערבי, כי תביעתה במסגרת
משא-ומתן והסכם שלום היא אחת ויחידה: גבול מוס-
כס. תורה אלגבראית זאת למדתי מגאון המחשבה,
בשאלה הלאומית במוחדי, לנין. לדעתי זוהי התורה כולה
על רגל אחת בסוגיה הטרראטית הישראלית-ערבית.

לדעת לא מעטים בממשלה, בציבור שלנו ובעולם
כולו, החלטת מועצת הבטחון 242 ראויה לשמש בסיס

חוברת כ"ג, ושיבה תי"ח

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי הביע אי-אמון לממשלה (ש. כהן, ידיד, קשת, אביזורה) —

וזה לא ייתכן. גודל של עם לא קובעים על-ידי הת-
חכמות, גם לא על-ידי כוח. ועם עובדה זו עלינו להת-
מודד. יש עם שני. לא נוכל לגזול ממנו את האדמה,
לא על-פי צו, לא על-פי כניבוש, לא על-פי התחכמות,
לא על-פי ספרי טאבו ולא על-פי אישורים של המושל
הצבאי. הוא קיים, וזכותו להיות קיים, והוא ימשיך
להיות קיים. ואנחנו נדרוש, כשנכיר בזכותו — ואנחנו
מכירים בזכותו להיות במדינה עצמאית, בצדנו —
נדרוש שזה יהיה בתנאי שלום מוחלט. הגבול לא יהיה
חזית, כי אם גבול פתוח. וכאשר תהיה מדינת פלש-
תינה בצד השני, והיו יהודים שירצו לבנות שם וילות
או להקים בתי-מלון או להקים ישכס-פיתוח — אני
ואהיה בין אלה שישאו את קולם ויקראו לממשלת
פלשתינה לתת להם להקים זאת הדברים האלה. אבל
על כך החליט ממשלת פלשתינה, לא המושל הצבאי
ולא פקיד או פוסד.

לסיום, אדוני היושב-הראש, יש כאן ומצב מוזר. זו
הצעת אי-האמון השנייה שמגישים גח"ל לממשלה תוך
שבועיים, פעם בענייני התיקירות, והיום בענייני הקר-
קעות. אבל בשני המקרים ואינני יודע למי יש לי יותר
אי-אמון, לגח"ל או לממשלה. בענייני התיקירות הי-
תה בעיה, ואני אמרתי שאי-האמון שלי מחולק שווה
בשווה: אינני מאמין למדיניות של שד האוצר ספיר,
ואני מאמין גם להתחשדות הכלכלית של המפלגה
הבורגנית ח"ל. היום אני מאמין פחות בגח"ל מאשר
בממשלה. להצביע אי-אמון לממשלה על סמך מה
שבח"ל אומר — אינני יכול, ודאי שלא. להצביע ואמון
לממשלה — אינני יכול, כי יש הרבה דברים שאינני
שלם ואתם. לכן בהצבעה על הצעת גח"ל אמנע, ואתו
דבר לגבי הצעת המרכז החפשי.

ואצביע אי-אמון לממשלה על-פי הצעת רק"ח,
ואף-על-פי שאני מסתייג בחריפות ובתודעה מלאה
ומדברי ההגמקה גם כאדם שרואה את עצמו שימאלי,
גם כאדם שרוצה לשייך את עצמו לסוציאליסטים העולמי
והישראלי. אני מסתייג ומדברים שנאמרו. ובכל זאת
אצביע אתם.

מנחם יודי (גח"ל):

ואין הבדל ביניכם.

הי"ר ב. צ. קשת:

רשות היבור לחבר-הכנסת אביזורה.

מאיר אביזורה:

אדוני היושב-הראש, חברי הכנסת, לא אדבר על
ספקולנטים ואף-על-פי שהמספרים שהזכרתי היום כגון
מחאש והממשלה: 70,000 דונם, 15,000 דונם ועוד כאלו
אלפים — מעוררים מחשבות קשות לא רק על הספ-
קולציה שביקשו לעשות במבואות ירושלים ובשטחים
המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל, ואלא גם על
ההון המחפש לו השקעה ספקולטיבית, על המצב שבו
כל מי שאינו משקיע במקרקעין חושב שעשה שגוה
מבחינה עסקית. זה מעלה היהודים נוגים. לא אדבר
על ספקולנטים — לא כאן, לא מעבר זה של הקו
הירוק ולא מהעבר השני. אני רוצה לדבר דווקא על
אלה שיזמה מדינת ישראל ואת פעילותם מאת רכי-
שותיהם, ואני מבין על ההחלטה האחרונה שזימה
כזאת תסתגן בלבוש של רכישתה קרקעות.

רוצים "דיבלופמנט", פיתוח. כמו שיש הרצליה-פיתוח
— או זה יהיה המאללה-פיתוח, בית-ג'אלה פיתוח
ובית-לחם-פיתוח. והם קונים בשביל היהודים. כך אמרו
לנו. את מי הם רוצים לקלוט? את הזוגות הצעירים
או את הזוגות העשירים? האם הם רוצים לפתור את
בעיית הדיור במדינת ישראל? זאת במקרה שהם רק
מעוניינים בכסף, רק מעוניינים בבצע מהיר. אבל מה
קורה אם הם מעוניינים ביותר מזה? מה קורה אם
הכסף, ההון, קשור גם להשקפות פוליטיות של יצירת
עובדות, של הסתבת תנאים לממשלה? עשו זאת בחב-
רון. הכתבו לממשלת ישראל הרפתקה שהממשלה לא
רצתה בה. עשו זאת אז בשם הדת. היום ייצרו עוב-
דות כאלה שיוכלו לעשות זאת בשם ההמונים, בשם
היהודים המסכנים שיושבים בשיכונים החדשים, בשם
אלה שהשקיעו והקימו בתים. בזאת אני מקבל בקורת-
רוח ואת החלטת הממשלה למנוע סוג זה של פלישה
ושל חמס.

אבל חברי כנסת נכבדים, השאלה איננה רק כס-
פית וספסרית. השאלה איננה רק של ארץ-ישראל
המשתלמת, כי אם בפירוש של ארץ-ישראל השלמה.
ועל כן היא בעיה לאומית, ובין-לאומית, ממדרגה רא-
שונה. חבר-הכנסת בגין התרעם בפאתוס: איך זה
ימונע, איך זה יאסרו על יהודי לרכוש ולקנה באדמת
המולדת. אז נניח, לכבודו של חבר-הכנסת בגין, שהוא
לא בא לשמש חיפוי לספרות. אני מוכן לקבל זאת
שחבר-הכנסת בגין אישית, כשהוא קם ומציע זאת,
אינו נחף על-ידי ספסרים הרוצים לחסות בצלו. נת-
ייחס רק לצד הנעלה, הלאומי, של הפאטוס הזה של
אדמת המולדת. אבל אדוני חבר-הכנסת בגין, ורבותי
וחברי הכנסת, לא רק יהודים קוראים לזה אדמת המו-
לדת. יש עוד עם שקורא לזה אדמת מולדת, וממנו
רוצים לקחת ואותה.

רצתה ההיסטוריה ואדמת המולדת של שני הע-
מים האלה חולקה, חולקה תוך כדי דם, קרבות ומל-
חמה, ונוצרה מדינת ישראל, נוצר גבול שהחזיק מעמד
עשרים שנה. זוהי אדמת המולדת של מדינת ישראל,
של תושבי מדינת ישראל, הזאת ואדמת המולדת של
תושבי פלשתינה, משני צדי הגבול. אמנם מבחינה
רגשית, היסטורית, דתית, פולחנית, ואמנוציולנית, שני
העמים קשורים לכל רגב בשני חלקי הארץ. זה נכון.
אי-אפשר להתעלם מזה ואין צורך להתעלם מזה. אבל
מדוע דווקא לתרגם את הקשרים האלה, ודווקא בצורה
חד-סטרית, למנוחים של גישול, של גירוש, של בניעה
— לא חשוב ואיך תקראו לה?

יש חזון שלום של חבר-הכנסת שמואל תמיר. הוא
ואומר: בודאי, שני העמים, באותה מולדת, באותה
ארץ, ארץ אחת, ומדינה אחת, יחיו הערבים, לא יגרשו
אותם. במקרה הטוב הוא חושב אולי על מה שפעם
חשבה מפ"ם, על מה ש"השמר העיר" חשב, על
מדינה דו-לאומית. זה דבר שאין לו סיכוי, זה דבר
שהוכח בעולם כי הוא יוכל רק להוביל להשתלטות
של עם אחד על השני, להרבה זמן, או להתמודדות
מהירה של העם הנשלט, של המיעוט, ולטובה. זה לא
פעל בקפריסין, זה איננו פועל באירלנד, זה לא פעל
בפקיסטן, ומי שבים ומונע זה נוהג כאן
— או שהוא טמא מאד, או שהוא חושב שהוא יכול
להתחכם לעם השני, שהוא יכול להתחכם להיסטוריה.

— הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (אכיוזה, ידיד, קשת) —

לעתיד הגזאה לעין — את הגבולות שאנו רוצים בהם. אומרים שלא מן החכמה להתוות גבולות. ואומרים שכל הצעת שינויים תהפך להצעת מקסמום, אשר ממנה נצטרך עתה לסגת. אני שואל, אדוני היושב-ראש: מפני לחצו של מי יהיה עלינו לסגת? ואם ארצנו היא, האומנם ניסוג בשל לחץ מדיני? הרי נסיגה בשל לחץ מדיני היא האשיתה של כניעה, ולכן חכמת-השוק הזאת, תורת החוקת הקלפים הזאת, אינה נראית לי שיא התבונה המדינית.

ראשיתה של תבונה מדינית היא לדעת במה רוצים ולהיאחז, במה שרוצים, בצירפניים. את השאר מוטל עלינו להחזיק; ואנחנו חייבים להחזיק, לא למי-קוח, לא למשא-ומתן, גם לא כנחלים לוחשות, אלא להחזיק עד לבוא השלום, מפני שאין שלום. ולא לאורך זמן נבל, לפי דעתו, לדחות הכרעות לגבי אופים של השטחים שבהם אנו מתנחלים. מה יהיה גכון ב-1967 אינו גכון היום. נכון הסביד אתמול חבר-הכנסת ג'בר מועדי בקשר לרמת-הגולן, כי חוסר הוודאות המוטל עדיין בעיני התושבים הדרוזים של לבני עתיד השטח הוא הרקע לרשתות הרגולר והחבלה שם. בני הערה הדרוזית, בין תכונותיהם היפות מצויה תכונת הנאמנות השלמה, והנאמנות שלמה ואינה יכולה להיות מחולקת, ואינה יכולה להיות כפולה. למי חייבים תושבי מגדל-שאמס כנלא הנאמנות? האם הם סורים או ישראלים? לכן צריך להתחיל לחשוב בעניין זה. לפי דעתי הגיע הזמן שנתחיל לחשוב על צעדים אשר יבהירו לכל מי שיושב ברמת-הגולן כי המשפט הישראלי והשלטון הישראלי חלים עליהם בכל המובנים.

אבל באותה מידה צריכים אנו להבהיר לתושבי השטחים המאוכלסים בצפיפות שאין כוונתנו להחיל עליהם את המשפט הישראלי. הבה נסיק להיתמם. דכישת קרקעות מערבים על-ידי יהודים פירושה בעיני הערבים — גם להם יש זכרון היסטורי — תהליך שנגמור בכך שהשטח מתרוקן מערבים ונהפך ליהודי. אין כאן עניין של זכויות; מסחר בין אזרחים ממוצא שונה, אלא אחת מצורות המאבק שהתנהל על הארץ הזאת.

אני מברך את מפלגת חירות שאימצה לעצמה עכ"ש את תורת "עוד דונם", אבל היא אימצה אותה עכשיו באופן אנכרוניסטי מאוד. אנחנו לא נתקן את הטראומות ההיסטוריות של האוכלוסיה הערבית, אבל גם לא נדוקן את שכמ זאת גצין מערבים. לא גשנה את העובדות. צריך להסתכל על הדברים. לא תהיה עוד בריחה. ההגירה נעצרה מזמן. יש להסתכל על המניע עם הפועלים; אצל שכנינו, על מצבם של המהגרים בכוחות, בלוב, באירופה, ואם רואים את המצב נכונה, הרי כל מי שמוציא מכלל חשבון לחץ על הערבים לצאת — ואני מקווה כי כולנו תומכים במדיניות הלי-ברלית הנוכחית של פיתוח ותעסוקה, שהם ההיפך מל-חץ — צריך לדעת שלא נוריש מפנינו ואת הערבים מהר-שכם, כך שתורת "עוד דונם" במציאות הישראלית של מעצמה ישראלית חזקה מהמעצמות הצבאיות בכל האזור — ואיננו מתכוון רק לשכונתנו — במצב-אות הזאת תורת "עוד דונם" תביא רק נזק. צפון-אירלנד זוהי האלטרנטיבה, ועלינו להטיל על עצמנו ומגבלות למען למנוע את ה"פלוגטר" הגדול ביחסי העמים, שאפילו דם לא יוכל להתירו.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מברך את החלטת

אדוני היושב-ראש, מהנסיון שלנו — לדבר לפני כנסת ריקה — נחאה לי, שטוב הרבה יותר לדבר לפני כנסת ריקה מאשר לפני כנסת מתאספת. לקראת הסוף יש כנסת מסתובבת.

מנחם ידיד (גח"ל):

יש לך מזל שאתה מדבר לפני כנסת מלאה עדיין.

מאיר אביזרה:

הכנסת הריקה חביבה עלי יותר מאשר זו המהלכת בין הספסלים.

אני מדבר על אנשים חדורי אמונה; התלהבות ונכונות לעקוף את סדרי המנהל למען קיום מצוות הארץ; גישה נלהבת, אמונה תמימה שתתחור בהכרח במשך הזמן לקביעת עובדות דווקא באותם מקומות שבהם הממשלה לא תרצה לקבוע עובדות —

(חבר-הכנסת מ. סורקיס קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת סורקיס, היינו עדים כאן לזימות מסו-יימות שהחברים הקרובים ביותר שלך לא התלהבו מהן.

— זו ההתלהבות היפה ביותר. אני עצמי אחוז אהבת הארץ ונגוע באהבה זו לכל הערים, לכל העמ-קים ולכל המקומות הללו. אבל הלהט הזה צריך להיות מרוסן על-ידי צלילות ושיקול דעת, על-ידי חוש מצי-אות וגם על-ידי ערכים אנושיים שייקנו מאותו ספר-הספרים שממנו יקנו את אהבת הארץ. מה הן חובות הריסון שעלינו להטיל על השאיפה היוקדת של ההת-נחלות? צריך להקדים ולומר שלא רבים מוכנים להפוך שאיפה זו מדיבורים למעשים ולצאת בגופם לרמת-הגולן ולבקעה. טבעי שבתוך אלה המעטים — מעטים יחסית — המוכנים לצאת יש שאין להם כל סייג וכל רסן ומוכנים לסבך את כולנו בצרות צרורות, בניגוד לאינטרס הלאומי ומתוך חריגה מהממלכתיות העברית הדמוקרטית.

מוקד הבעיה הוא יהודה ושומרון.

הי"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, חבר-הכנסת אביזרה אינו אוהב כנסת מתאספת, ואני איני אוהב כנסת מתלחשת.

מאיר אביזרה:

רבותי, יהודה ושומרון, להוציא השטחים שכבר קבענו והכשנו לעצמנו בתהנחלות, הם 6% מהשטחים הנתונים לשלטוננו. מבחינת מרחב התישבות והתנחלות זהו השטח החשוב פחות ומהפנינים פחות. נכון שעצם השמות "יהודה" ו"שומרון" מעוררים אסוציאציות היס-טוריות עמוקות, הקשורות עם שחר הממלכתיות הי-חידית. אבל אסוציאציות היסטוריות עמוקות לא פחות קשורות עם נחלות שנים-עשר השבטים משני עברי הירדן, וקרמה להן האמנה של אברהם אבינו. יש קבו-צה קיצונית אחת הקוהאת לעצמה "אמנה" והשולחת לחברי הכנסת מפה מהפריד את האור, שלא נשכה את גבולות האמנה שעשה אברהם אבינו עם מלך מלכי המלכים. זאת אמנה. אני רחוק מלולול בלידתה של אומה, אך האם מישהו בבית הזה מציע שזו תהיה תכנית מדינית? האם יש מישהו בבית הזה המציע זאת בתור תכנית מדינית?

הגיע הזמן שנגדיר לעצמנו פברשת-הדרכים היס-טורית שאנו נתונים בה — לא לימות המשיח, אלא

חוברת כ"ו, ישיבה תי"ח
 - הצעות סיעות גח"ל, רק"ח והמרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה (אביוזהר, קשת, בגין,
 נסים, טובי); שאילתות ותשובות (קשת, כץ, י. תמיר, בורג) -

ה צ ב ע ה

- בעד הצעות סיעות גח"ל והמרכז
 החפשי להביע אי-אמון לממשלה - 22
 נגד - 56
 נמנעים - 6

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
 איזו ספירה היא זו? אני מערער על ספירת הנמ-
 נעים.

הי"ר ב. צ. קשת:

יאבקש ואת המזכיר למנות מחדש.

ה צ ב ע ה

- נמנעים - 11
 הצעות סיעות גח"ל והמרכז החפשי להביע
 אי-אמון לממשלה לא נתקבלו.

הי"ר ב. צ. קשת:

אני מעמיד להצבעה את הצעת סיעת רק"ח לה-
 ביע אי-אמון לממשלה.

ה צ ב ע ה

- בעד הצעת סיעת רק"ח להביע
 אי-אמון לממשלה - 6
 נגד - 82
 נמנעים - 0
 הצעת סיעת הק"ח להביע אי-אמון לממשלה
 לא נתקבלה.

הממשלה כהכרעה חלקית בכיוון הנכון של מניעת אותו
 מצב אומלל המחכה לנו אם לא נכלכל צעדינו בראיית
 הגולד. הצעדים הבאים צריכים להיות מתן סטטוס
 ברור לשטחים שרוצים להתנהל בהם, ועם זאת סטטוס
 ברור לא פחות לשטחים שיישארו ערביים בהסדר זה
 או זה. לכן ואצביע נגד אי-האמון.

הי"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, לפנינו שלוש הצעות להביע אי-
 אמון לממשלה.

מנחם בגין (גח"ל):
 לסדר.

הי"ר ב. צ. קשת:
 בבקשה.

מנחם בגין (גח"ל):

אנחנו מבקשים להפריד בהצבעה בין הצעת רק"ח
 מצד אחד לבין הצעות גח"ל והמרכז החפשי מצד שני.

הי"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, אילו היתה לכם קצת סבלנות היי-
 תי מודיע לכם שכל הצעה תובא בנפרד.

משה נסים (גח"ל):

חברי הכנסת בגין הציע הצעה אחרת.

הי"ר ב. צ. קשת:

אם יש בקשה של שתי סיעות לאחד, אנחנו מאח-
 דים ולכן אני מביא שתי הצעות: האחת - של סי-
 עות גח"ל והמרכז החפשי; השנייה - של סיעת רק"ח.
 אני מעמיד להצבעה את הצעת סיעות גח"ל וה-
 מרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה.

ד. שאילתות ותשובות

2. מדוע לא יורשה לקבוצות כדורגל אחרות להש-
 תמש באיצטדיון העירוני?

שר-הפנים י. בורג:
 1. לא.

2. בזמן הקמת האיצטדיון העירוני בבאר-שבע
 סבלה העירייה מקשיי מימון בפיתוח המוקדמים של
 האיצטדיון. בתקופה זו הציעה אגודת ספורט "הפועל"
 לחכור ואת המגרש למשחקים ואימונים ותמורת זכות
 זו הבטיחה השתתפות של 2/3 במימון הוצאות פיתוחם
 של מיתקני המגרש. באותה תקופה הצעה זו היתה
 בלעדית ולא נתקבלו הצעות נוסג זה מאגודות ספורט
 אחרות בעיר. לפי דרישת העירייה הסכימה אגודת
 "הפועל" לאפשר לקבוצות אחרות את השימוש באיצ-
 טדיון למשחקי ליגה, והאגודה התחשבה במקרים רבים
 בדרישה זו של העירייה.

הי"ר ב. צ. קשת:

שאלה נוספת לחברי הכנסת יוסף תמיד.

יוסף תמיד (גח"ל):

אדוני השר, יוצא שמי שיש לו אמצעים לפתח
 שטח ספורטיבי נהפך לבעלים על רכוש ציבורי. איך
 זה יכול להיות?

הי"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף הסא בסדר-
 היום: תשובות לשאילתות של חברי הכנסת.

אברהם כץ (גח"ל):

השאילתות לא הונחו על שולחן הכנסת.

הי"ר ב. צ. קשת:

כסר מחלקים איתן.

1. השימוש באיצטדיון העירוני בבאר-שבע

**חברי הכנסת י. תמיד שאל את שר הפנים ביום כ"ה
 בתמוז תשל"א (16 ביולי 1971):**

האיצטדיון העירוני בבאר-שבע, אשר כל אורחי
 העיר תרמו במסיהם להקמתו והוא מוחזק באופן חלקי
 על-ידי העירייה, הוחכר על-ידי "הפועל" באר-שבע
 לשימושם הבלעדי ואין מאפשרים לקבוצות כדורגל אחר-
 רות להתאמן בו ולקיים בו משחקי ליגה ביתיים וכל
 הכנסות האיצטדיון נכנסות לקופת "הפועל" באר-שבע.

יאבקש לדעת:

1. האם הדבר ידוע לכבודו או נעשה בהסכמת
 משרדו?

למר האן היתה תעודת זהות בעבר, אשר בה נרשם בסעיף לאום "יהודי". יענה דורשים פקדי משרד הפנים לרשום בסעיף לאום "רוסי", וכדי שישוחרר ויכתבו "יהודי" דורשים הם ממנו לעבור הליכי גיוור. מר האן מציין כי אם בבדיקת הנישואין עם בחורה יהודיה ברב-נות בתאריך 7 באפריל 1971.

ואבקש לדעת:

1. האם פרטי המקרה נכונים?
2. מי החליט שלא לחדש את הרישום "יהודי" בתעודת הזהות של האזרח הנ"ל?
3. מה היו השיקולים?
4. האם מוכן השד להורות על שינוי החלטה זו?

שר-הפנים י. בורג:

1. הפרטים נכונים בחלקם. נכון הוא שמר האן רשום במרשם האוכלוסין כיהודי. נכון הוא שלמר האן היתה בעבר תעודת זהות ובה היה רשום כיהודי. נכון הוא שיהדותו של מר האן היא בספק.

בלתי-נכון הוא כאילו פקדי משרד הפנים ביקשו לרשום אותו רוסי דווקא, או שדרשו ממנו לעבור הליכי גיוור. הם אך ורק ביקשו לכרז פרטי רישום אלה לא-שורים.

2-3. גינתה ב-13 באוגוסט 1971 הוראה ללשכ' ותנו באילת לספק למר האן תעודת זהות לפי הרשום במרשם האוכלוסין, דהיינו, יהודי. ועם זאת שוקל המשרד ואפשרות בידור מעמדו הנכון באמצעות הערכאות.

4. לאור תשובתי לשאלות 2 ו-3 אין מקום לשא' לך זו.

4. רישום פרטים בתעודת זהות בניגוד לרצון בעליהן

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום ג' בכסלו תשל"ב (21 בנובמבר 1971):

"הארץ" של יום 9 בנובמבר 1971 מוסר על גני-שוואין שגנבו לפני כ-8 שנים בין אשה גרושה ובין אחי בעלה לשעבר.

לפי הנאמר בכתבה נערכו הנישואין "בשגגה", שכן לפי הדין היהודי אסורים נישואין כנ"ל. כשנתגלתה הטעות הוזמנו בני הזוג לבית-הדין הרבני בחיפה, והוא החליט כי עליהם להתגרש. הזוג, שבינתיים גולדו לו ילדים, סירב לציית להחלטה. פסק-הדין של בית-הדין הרבני הועבר למשרד המרשם המחוזי מאחת הנפות בצפון הארץ והוכנס לתקן של בני הזוג. עוד מציין הכתב, כי בבוא הבעל למשרד מרשם התושבים לרשום שם את ילדו השלישי תיקן פקד המרשם, לפי הוראת משרד הפנים, את התיקונים בתעודות הזהות של שני בני-הזוג, ורשם אותה כגרושה ואותו כרווק. כתוצאה משינוי הרישום קיבל הבעל בו במקום התקפת עצבים והועבר לבית-חולים, שם הוגדר מצבו כחמור.

כעבור זמן בוטלה ההחלטה הקודמת ובני-הזוג נשאר השומים מנשואים כפי שהיה קודם, היינו - כבעל ואשה.

הגני מבקש לדעת:

1. האם הדיעות הנ"ל נכונות?
2. על יסוד מה הורה משרד הפנים לתקן את הרישום בתעודת הזהות ולציין לגבי האשה את הפרט "גרושה", ולגבי הבעל את הפרט "רווק"?

שר-הפנים י. בורג:

זוהי מסקנה שאתה מסיק, והיא איננה מחוייבת המציאות, כי יוצא מזה שלמי שאין אמצעים ואינו יכול לפתח. הבעלות דהייורה לא ניתנה, וטוב עשו אלה שהשתמשו באמצעים כדי לפתח ולא כדי לתת הלוואות ברביית.

2. דרך רכישה של סחורת לצרכי עבודה ושירותים בעיריית תל-אביב

חבר-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר הפנים ביום כ"ה בתמוז תשל"א (18 ביולי 1971):

בעתון "מעריב" מיום ח' תמוז תשל"א (1 ביולי 1971) פורסמה רשימה, אשר תיארה את בעיית הספקים הבלעדיים בעיריית תל-אביב. לפי רשימה זו הרי שתקנות המכרזים קובעות, כי "חווה להזמנת אדם שהוא הספק היחיד בארץ לביצוע אותה עבודה יהיה פטור ממכרז".

עורך-דין עיריית תל-אביב טוען: "נתקלנו באחרון זה במקרים לא מעטים שבהם ניתן פירוש דהב יתר על המידה לאפשרות זאת. במקרים רבים מחלקות מזמינות במחכוון סוג מסויים של טובין מתוצרת מסויימת, שאותה מייבא או משווק יבואן בלעדי".

מר שפיידה, סגן האש העיר, טען כי "למעשה אף שר להגדיר היום כל מוצר כבלעדי על-ידי תיאור אותו מוצר כך שרק תוצרתו של יצרן מסויים תתאים לו".

ואבקש לדעת:

1. האם נכונות הדיעות הנ"ל?
2. מה היקף ההזמנות שביצעו על-ידי מחלקת האפסנאות של עיריית תל-אביב בשנות התקציב 1969/1970 ו-1970/1971 באמצעות ספקים בלעדיים?
3. מה המצב לגבי ביצוע הזמנות באמצעות ספקים בלעדיים ברשויות מקומיות גדולות אחרות?
4. אילו סדרים ינהיג כבוד השד כדי להבטיח שליטה על אמצעי זה, וכדי למנוע עיקוף למעשה של מוסד המכרז?

שר-הפנים י. בורג:

1. רכישות לצרכי עבודה ושירותים על-ידי עיריית תל-אביב - יפן נעשות בהתאם להוראות תקנות המכרזים.

2. בשנים 1969/70, 1970/71, בוצעו באמצעות אפסנאות העיריה סדרן של מכרזים רכישות בסכום כולל של 20,719,000 לירות, מזה רכישות מחוץ-לארץ באמצעות רישונות יבוא בסך 4,347,630 לירות, לרבות מכונות לפינוי אשפה וציוד כבד המיובאים על-ידי סוכנים בלעדיים, ורכישות ואצל ספקים בלעדיים מקו-מיום בסך 4,564,370 לירות.

3. כנ"ל.

4. האה תשובתי לשאלות א' ו-ב'.

3. קשייו של מר האן מאילת בהשגת תעודת זהות חדשה

חבר-הכנסת ש. כהן שאל את שר הפנים ביום י' באלול תשל"א (31 באוגוסט 1971):

במכתב שהגיע אלי מתושב אילת אולג האן, בעל ת.ז. מס' 6810759, טוען שולח המכתב כי אין משרד הפנים מוכן לתת לו תעודת זהות חדשה.

חוברת כ"ו, ישיבה תי"ח

— שאלות ותשובות (אבגרי, בורג, קשת) —

כפי שנודע לי, קיבל מנגנון הפיקוח העירוני הוראה מסוג ראש העירייה, ד"ר בן-מנחם, לא להפריע למהלך הבנייה, ולא הוגשו שום תביעות.

הבנייה החלה בחודשי אפריל-מאי. המתגוררים בבית סמוך שלחו מכתבים לה"ה ש. פורה, מהגדס העיר. א. חיון, יושב-ראש הוועדה המחוזית, המלה, מד לגונר קצין המחוז, וכן למבקר המדינה, אך לא נענו. היום (26 בדצמבר 1971) נדע לי, כי הוועדה המחוזית החליטה לאחזרונה (לאחר הקמת 5 קומות) להעניק את האישור.

אבקש לדעת:

1. האם הידיעות דלעיל נכונות?
2. ואם אינן נכונות — מה אינו נכון בהן?
3. אם לא הוגשו משפטים ובקשות לאיסור המ-שך הבנייה בהעדר הרשיון, מה הם הטעמים לכך?
4. האם העובדה כי בינתיים נבנה שלד בן 5 קו-מות הקלה על הוועדה המחוזית להחליט כפי שהחלי-טה?

5. האם הובהר מדוע לא נקט המנגנון העירוני פעולות כל שהן להפסקת הבנייה? אם נערכה חקירה — מדוע לא ננקטו הליכים כג"ל?

6. האם עתה, לאחר הגשת השאלתה, הוחלט לנקוט הליכים כל שהם גוד האחרונים להפירת החוק? אם כן — מה הם ההליכים?

שר-הפנים י. בורג:

1. בחלקן.

2-6. השטח לא היה מקדם שטח ציבורי פתוח אלא שטח לבניין ציבורי, וזאת לפי תכנית מפורטת מאושרת — נת-3/417 — מתחילת 1963.

הוועדה המחוזית לא סירבה לתכנית אלא החלי-טה להפקיד תכנית לשינוי ייעוד החלקה מבניין ציבורי למגורים, לאחר שהוסבר לה שבאזור זה לא דרוש מגשה לבניין ציבורי ולאחר שנימק שבמקום שטח זה נרכש שטח לבנין ציבורי במקום אחר (תכנית מס' נת/15/417).

מצד שכנים הוגשה תלונה על הבנייה, לפני שהוח-לט על הפקדת התכנית. הוועדה המחוזית החליטה לא-סוד את הבנייה עדי שיוכרע סופית ואם לתת ותוקף לתכנית בעקבות שמיעת התנגדותם. התלונה המופנית לוועדה המחוזית נתקבלה בתאריך 13 באוגוסט 1971 ונענתה ב-26 באוגוסט 1971. למתלוננים ניתנה תשובה בכתב על-ידי מנהל לשכת התיכונן המחוזית. כן החלי-טה הוועדה המחוזית שפידסום יבדד ההפקדה ייעשה רק לאחר שהבנייה באתר תופסק (החלטת הוועדה המחוזית מיום 15 בספטמבר 1971).

הבנייה הופסקה בתאריך 12 בספטמבר 1971 והתכ-נית הופקדה אחרי הפסקת הבנייה (ילקוט הפרסומים 1772, יום 4 בנובמבר 1971; שני עתונים: "הארץ" ו"ידיעות אחרונות", מיום 17 באוקטובר 1971).

מתברר שכעבור כחודשיים חודשה הבנייה, ללא היתר, חרף ההלטת הוועדה המחוזית. לפיכך התערבה הוועדה המחוזית וקיבלה צו שיפוט להפסקת הבנייה, באמצעות פרקליטות המחוז, הבנייה הופסקה שוב. הפ-רקליטות נתבקשה גם להגיש תביעה משפטית על בנייה ללא היתר.

3. האם ניתנה לבני-הזוג הודעה כל שהיא לפני שינוי הרישום? אם כן — מה היה שיעור הזמן שחלף מיום מתן ההודעה עד לביצוע השינוי?

4. האם נוהגים פקדי מרשם לבצע שינויים שלא על-פי בקשת הנוגעים בדבר?

שר-הפנים י. בורג:

1. כן.

2. משרד הפנים פעל לפי הסעיפים 16 ו-19ג לחוק מרשם האוכלוסין, המחייב בית-דין דתי למסור החלטה המצהירה על שינוי בפרטי הרישום או החלטה שיש בה שינוי, כאמור, לפקיד הרישום הראשי, וה-מחייב את פקיד הרישום לרשום על-פי המסמך שגמ-סר לפי סעיף 16.

3. כן. למשך שנה, פעמים אחדות בכתב.

4. מקום שהחוק מאפשר זאת או מורה זאת — כן.

מובן שדבר זה לא נעשה בכוח כאשר האיש מת-נגד בפועל. וזאת גם הסיבה שבמקרה הנדון פקיד הרי-שום לא רשם את השינוי בתעודת הזהות ואף שהשינוי נרשם בתיק האישי.

היו"ר ב. צ. קשת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבגרי.

אורי אבגרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד השר, פשוט לא הבנתי את התשובה. אם הפקיד חייב לרשום לפי פסק-דין רבני, מדוע הוא לא רשם; אם הוא לא חייב לרשום — מדוע הוא רצה לרשום?

שר-הפנים י. בורג:

אני מניח שזאת לא שאלה, אלא רק תעודה אם אתה הבינות או לא הבינות. על-פי התקנון אין אני צריך להשיב על כך. אני מציע שתקרא, חבר-הכנסת אבגרי, את התשובה שלי ואם תמצא מקום לשאלה בכתב — ואשמח להשיב.

אורי אבגרי (העולם הזה — כוח חדש):

השאלה היא אם כבוד השר הבין.

שר-הפנים י. בורג:

זה יבדד מעבר לתקנון.

5. שינוי ייעודו של שטח פתוח במרכז נתניה

חבר-הכנסת א. אבגרי שאל את שר הפנים ביום ט"ו בטבת תשל"ב (2 בינואר 1972):

נדע לי המקרה הבא:

בנתניה, במרכז העיר, היה שטח ציבורי פתוח, בגודל של כ-2 דונם. לפי תכנית הבנייה צריך היה השטח להישאר שטח ציבורי פתוח. מדובר במגרש הרישום כחלקה 8 בגוש 8271.

לפני כשנה מסרה העירייה את השטח ל"סולל בונה", והוועדה המקומית לבניין ערים החליטה על שי-נוי הייעוד. חבחת "סולל בונה" הגישה תכנית בנייה ותתכנית, בצירוף המלצה לשינוי ייעודו של השטח, הוגע-ברה לוועדה המחוזית. הוועדה המחוזית לא אישרה את שינוי הייעוד, וגם סירבה לאשר את התכנית. אף-על-פי-כן התלה חברת "סולל בונה" בבנייה ללא היתר, ובנתה מבנה בן 5 קומות.

פוטו של סביון 540 דוגם שנכללו בשעתם ביהוד, ועתה מסרבים להחזיר את השטח הנ"ל.

אבקש לדעת:

1. האם הטענה דלעיל נכונה?
2. אם הטענה נכונה —
- א. האם נקט משרד הפנים הליכים כל שהם להחזרת השטח הנ"ל ליהוד?
- ב. אם לא — מדוע לא?

שר-הפנים י. בורג:

1-2. לאור המלצות הוועדה, שמונתה על-ידי לבדוק שינויים בגבולות יהוד סביון, החלטתי ב-14 במאיר 1973 לצרף שטח של 450 דוגם מזרז-מזרח סביון למועצה המקומית יהוד.

8. העברת שטח מיהוד לתחום שיפוטה של סביון

חבר-הכנסת מ. ירד שאל את שר הפנים ביום כ"ג באייר תשל"ב (7 במאי 1972):

האש המועצה המקומית יהוד העלה תביעה בע-תונות ובציבור לצרף שטח בן 450 דוגם, הנמצא בת-חום שיפוטה של סביון, לתחום שיפוטה של יהוד.

לדברי חברי המועצה והאשה דרוש שטח זה כ-א ויוד לנשימה לצורך התפתחותה של יהוד, בעיקר לצורך הטבת תנאי היורד למשפחות ברוכות הילדים ולוונות צעירים וכן לצורך קליטת עלייה ביהוד.

ואודה ללבדור אם ישיב לשאלותי:

1. האם המועצה המקומית יהוד פנתה למשרד הפנים במדן?
2. אם כן — מה עמדת המשרד לתביעת יהוד?
3. האם משרד הפנים בדק את האפשרויות וה-צורך להעביר שטחים ליהוד, ומה הן תוצאות הבדיקה?
4. מה בדעת השר לעשות כדי לאפשר ליהוד להתפתח ולמלא את חובתה כלפי אזרחיה?

שר-הפנים י. בורג:

האה תשובתי מהיום שאילתה של חבר-הכנסת אבנרי מאותו עניין.

היו"ר ב. צ. קשת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת ירד.

מנחם ירד (גח"ל):

אדוני השר, אני רוצה לפצל את ההזדמנות שה-תקנון מרשה לי לשאול שאלה נוספת ולהעיר, שה-שאילתה שלי הוגשה ב-7 למאי 1972, זה קרוב לשנה. איך זה ייתכן שהשר לא מקפיד על התקנון של הכנסת ומשיב על השאילתה באיחור רב כל כך?

שר-הפנים י. בורג:

זאת שאלה טובה ונכונה, לא ממין השאילתה. אני מקבל בהחלט את התוכן של השאלה הזאת. העניין במקרה דגן היה בהקשר של שיקולים כבדי משקל.

שמואל מיקוניס (מק"י):

צריך להגיד: גם זאת לטובה.

המתלוננים לא הגישו התנגדות במועד שנקבע לכך והסתפקו בתלונתם לוועדה המקומית מ-29 ביולי 1971 ולוועדה המחוזית מ-12 באוגוסט 1971. הוועדה המקו-מית והוועדה המחוזית החליטו בכל זאת לראות בת-לונה התנגדות ודנו בה.

הוועדה המקומית חיוותה את דעתה שיש לדחות את ההתנגדות משום שגם מקודם ניתן היה לבנות ועל-החלקה, אם כי רק בניני ציבור. הוועדה המקומית הוסיפה בשעת הדיון בוועדה המחוזית, שהקמת מבנה ציבורי לשירותי כבאות או שוק עירוני יכלו להיות מט-רד הרבה יותר גדול מאשר בתי-המגורים שהוקמו.

הוועדה המחוזית קיבלה את חוות-דעת הוועדה המקומית והחליטה בתאריך 16 בפברואר 1972 לדחות את ההתנגדות ולתת תוקף לתכנית, וזאת לאחר שה-מתנגדים הופיעו לפני הוועדה וטענו שהוטעו על-ידי "סולל בונה", כאילו המגרש, נושא ההתנגדות, מיועד לגן ציבורי. המתנגדים לא פנו מעולם למוסד רכיבונני כלשהו לבדוק אם אכן שטח זה מיועד להיות ציבורי פתוח.

6. הפיגור בהשלמת בנייתה של החחנה המרכזית לאוטובוסים בתל-אביב

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ג באייר תשל"ב (7 במאי 1972):

זה שנים מספר נבנית ותחנת האוטובוסים המרכזית בתל-אביב, המיועדת להחליף את התחנה הנוכחית ועתידה, לדברי מתכנניה, לפתור, לפחות באופן חלקי, את בעיית צפיפות היציאה והכניסה של כלי הרכב לתל-אביב,

לפני שנים מספר הובטח כי בניית התחנה תס-תיים בשנת 1971, והיא יתחיל בפעולתה מיד לאחר מכן.

נוכח העובדה כי שנת 1971 הסתיימה ובניית התח-נה עדיין תצריך זמן רב, אבקש להשיבני:

1. מה היא התחזית הצפויה להשלמת בניית התחנה המרכזית החדשה?
2. מה הסיבה כי בוני התחנה לא השלימו אותה במועד שהובטח מחאש?
3. האם הקשיים בהשלמת בניית התחנה גחזו ושוערו מחאש?
4. אם לא — למה? אם כן — מה היא עמדת משרד התחבורה נוכח העיכוב הגדול בהשלמת בנייתה של התחנה החדשה?

שר-הפנים י. בורג:

1-4. התחנה המרכזית החדשה בתל-אביב אינה נבנית על-ידי העיריה אלא על-ידי גורמי בנייה פרטיים. חברת "נתיבי איילון", שהיא חברה משותפת לעיריה ולמשרד התחבורה, עוסקת בסלילת דרכי הגישה לאתר התחנה המרכזית החדשה.

7. העברת שטח מיהוד לתחום שיפוטה של סביון

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום כ"ג באייר תשל"ב (7 במאי 1972):

קיבלתי תוכיר החתום על-ידי האש המועצה המ-קומית ביהוד. לטענת בעל המכתב העבירו לתחום שי-

כלל גינון, חדרי האשפה נבנו בניגוד לתכנית, קטנים עד כדי כך שלא ניתן כלל לאכסן בהם פחי אשפה ועוד.

ואבקש לדעת:

- א. האם נכונות הידיעות המובאות לעיל?
- ב. ואם לא — ומה הן העובדות בנושאים המצויינים לעיל?
- ג. אם כן — מה הסיבה לחריגות הרבות מתכנית הבנייה במקום?
- ד. ואילו צעדים נוקטת עיריית תל-אביב כדי להבטיח שהבנייה במקום יתבצע בדיוק לפי התכנית ויחוסלו כל הפגזורים?

שר-הפנים י. בורג:

א. לא.

ב. נפתחו חנויות נוספות במרכז המסחרי, המכיל כ-14 חנויות על שטח של 14 מ"ר, לשחרות תושבי השכונה.

ג. נסללו מדרכות בשטח, הותקנה רשת תאורה, הושלמו מבנים לגן-הילדים ול"טיפת הלב", ובית-הספר נמצא בשלבי בנייה מתקדמים; פורסמו גם מכרזים לגטיעות וגינות, והותקן במקום מגרש משחקים.

ד. אין בבנייה בתכנית ל' חריגות, כגירת בעל השאלתה, מתכנית הבנייה שאושרו; באותם מקרים שנתגלו חריגות הוגשו על-ידי העירייה משפטים נגד האחראים ואף בוצעו צווי הריסה בהתאם לפסקי-הדין של בית-המשפט שדן בעניין.

ה. העירייה ממשיכה לשקוד על פיתוח האזור וכי עיקר השירותים הציבוריים בהתאם לתכנית הבנייה המאושרת.

11. המצב בישוב חרוצים

חבר-הכנסת מ. ידיד שאל את שר הפנים ביום כ"ו בסיון תשל"ב (8 ביוני 1972):

תושבים מכפר חרוצים הביעו לפני תרעומת על מצב של הונחה והוסד תשומת-לב מצד משרד הפנים, המועצה האזורית ועד הכפר.

ואבקש לדעת:

- א. כמה נפשות גרים בכפר חרוצים?
- ב. באיזו מידה עוקב משרד הפנים אחרי התפתחות כפר חרוצים?
- ג. מה עתידו וייעודו של כפר חרוצים במסגרת תכנית המיתאר הכללית של משרד הפנים?

שר-הפנים י. בורג:

א. בכפר 575 נפש (ביום 31 בדצמבר 1971).

ב. משרדי עוקב בהתמדה, יחד עם המועצה האזורית, אחר התפתחות הכפר ונעשו מאמצים כספיים ואחרים לפיתוח המקום. לצערי לא הצליחה האוכלוסיה — כפי שצינתי בשעתי בתשובתי מיום 9 בדצמבר 1970 לשאלתך של חבר-הכנסת יוסף תמיר בעניין זה — להתארגן ולהטות שכב לשמירת הקיים ולהמשך הפיתוח, ולצערי לא נשתנה דבר מאז.

לאחרונה הגיעה המועצה האזורית למסקנה שרצוי למנות בישוב ועד קרוא שיסדיר את ענייני המקום.

9. העברת שטח מיהוד לתחום שיפוטה של סביון

חבר-הכנסת ד. קורן שאל את שר הפנים ביום כ"ג באייר תשל"ב (7 במאי 1972):

קיבלתי עותק מכתבו של מר סעדיה חתוכה, ראש המועצה המקומית של יהוד, ובו הוא טוען שבשעתו נלקח שטח מיהוד ונמסר לסביון. סביון מתנגדת להחזיר ליהוד 460 דונם.

הואיל ומספר התושבים ביהוד גדול בהרבה ממספר תושבי סביון, האם לא נראה לכבוד השד:

- א. שיש להחזיר ליהוד שטח זה הנטבע על-ידיה?
- ב. שיש מקום לשקול איחוד שתי הרשויות המקומיות הנ"ל?

שר-הפנים י. בורג:

ראה ותשובתי מהיום לשאלתך של חבר-הכנסת אבמרי באותו עניין.

הי"ר ב. צ. קשת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת קורן.

דוד קורן (המערך, עבודה-מפ"ם):

כבוד השד לא השיב לשאלה השנייה שלי: האם השד שוקל איחוד בין יהוד לסביון?

שר-הפנים י. בורג:

אני מודה שזה היה כתוב. ואני מודה שבשלב זה אין דבר ממשי יותר מאשר רעיונות בנושא. אני רוצה לומר לחבר-הכנסת דוד קורן, שבעניינים הללו אני בהחלט גורס יצירת גושים גדולים יותר כדי שהשירותים יוכלו להינתן ביתר יעילות. זוהי מחשבה, אבל לא תמיד המחשבה מתקבלת כדבעי וכדאי למחשבה, ולא לחושב.

בנוגע לגוש דן — אני מצפה תוך שבועות מעטים לקבל דין-וחשבון מצוות של מומחים ובעלי מקצוע העוסקים בעניין.

רציתי לעשות דבר מסוג זה לגבי שלוש הקריות בצפון. חבר הכנסת הנכבד ידע באילו ספסלים מתרכז הניגוד למה שהייתי רוצה לעשות.

בתור קו כללי, מוטב שהאיחוד של רשויות מוני-ציפיות ייעשה מתוך הבנה הדדית, מתוך אהבה בין המקומות, מאשר על-ידי אוקו מלמעלה.

דוד קורן (המערך, עבודה-מפ"ם):

אין לי רשות לשאלה נוספת?

שר-הפנים י. בורג:

שאלות נוספות בכתב יאתה יכול להגיש בכתב כמה שאתה רוצה.

10. מחללים בבניית השכונה "אזור ל" בתל-אביב

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום י"ג בסיון תשל"ב (26 במאי 1972):

הובא לידיעתי כי יש מחללים בבניית שכונת המ-גורים החדשה ואזור ל' בתל-אביב. כך, למשל, נמסר לי כי במרכז המסחרי יש חנות אחת בלבד, החייבת לשרת מאות דיירים. כן יש פיגור רציני בבניית מדרכות ואין

2. לא הוגשו בקשות לרשימות בנייה ולא היה מקום לסרב, וצויין כי בזמנו הוקצו 80 מגרשים לבנייה בכפר איבטין, בנו עד היום רק על 35 מגרשים, נמצא אים עוד 45 מגרשים לבנייה ולא הוגשו עד היום בק- שות בנייה.

3. המדיניות הכלכלית היא ליישב את התושבים הבדואים ביישובי-קבע. תושבי השבט עמריה עובדים ברובם בכפר איבטין, לכן התכנית היא לאפשר לתוש- בים אלה להשתכן במקום.

14. הקמת ישוב-קבע לבדואים בכפר איבטין
חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום ו' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972):

עתון "מעריב" מיום 8 ביוני 1972 מוסר, כי יושב- ראש המועצה האזורית זבולון, מר יעקב דם, מתנגד לביסוסו של ישוב-קבע לבדואים בתחום השיפוט של המועצה.

נמסר כי מינהל מקרקעי ישראל, משרד החקלאות והיועץ לענייני מיעוטים, כולם תומכים בהקמת הישוב שבו יושבו בדואים הפזורים יעשיו ברחבי הגליל. אך הקמת הישוב גרחת נוכח סירובו של ראש המועצה האזורית להקימו.

ואבקש לדעת:

1. האם נכונה הידיעה כי הגורמים שנמנו לעיל פועלים להקמת מושב של בדואים באזור שיפוטה של המועצה האזורית זבולון?

2. אם כן - מה הסיבה והנימוקים לעמדת המוע- צה האזורית זבולון, השוללת אפשרות הקמתו של המו- שב?

שר-הפנים י. בורג:

נא דאה ותשובתי מהיום. לשאילתה של חבר-הכ- נסת א. כץ באתו עניין.

15. כהונתו של מר ינאי בחברת הירקון בע"מ
ועסקיו הפרטיים

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר הפנים ביום כ"ב בתמוז תשל"ב (4 ביולי 1972):

במסגרת סידרת הכתבות על תל-אביב בעתון "הא- רץ" מוסר מר ינאי קוטלר, כי המנהל הכללי של החב- רה הציבורית לפיתוח עבר-הירקון, מר שמואל ינאי, הוא גם הבעלים של חברה פרטית לבניין, העוסקת בפיתוח שטחים, בין היתר גם באזור הרצליה.

כן נמסר כי מר ינאי הוא הנציג של איש העס- קים גוטוירט לגבי פיתוח שטחים שבעלותו הנמצאים בהרצליה, במבול תכנית ל'. מר גוטוירט הוא אחד השותפים שרמשו מחברתו של ינאי 20 דוגם להקמת מלון "סקום", בתכנית ל' ליד הרצליה.

ואבקש לדעת:

א. האם הפרטים המצוינים לעיל הם נכונים?

ב. ואם כן - האם קיבל מר ינאי אישור לכהן כמנהלה הכללי של חברת הירקון בע"מ, במקביל לבע- לותו על חברת בניין פרטית העוסקת בבנייה באזורים שבתחום פעולתה של החברה הציבורית?

ג. אם כן - ממי קיבל אישור?

ד. אם לאו - אילו אמצעים נוקט משרד הפנים נוכח העובדות הללו?

ג. במסגרת תכנית-המימון של המועצה האז- רית תוכנן הישוב לשיכון 150 משפחות של עובדים חקלאיים שכירים, כשכלל יחידת דיור 3/4 דוגם אדמה. למעשה הישוב כיום בתפוסה מלאה.

12. התקנות למניעת זיהום אוויר וביצוען

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הפנים ביום ו' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972):

בית-הדין הגבוה לצדק הוציא ב-5 ביוני 1972 הח- לטה המחייבת את שר הפנים והבריאות להתקין תוך חצי שנה תקנות למניעת אבק וזיהום אוויר וליישמן לגבי מפעל המלט "נשר" בחיפה בהתאם לחוק בדבר מניעת מפגעים, תשכ"א-1961 (מוכר בשם "חוק כנו- ביץ").

ואבקש לדעת:

אילו צעדים חשובים נלקטו למימוש ההחלטה הנ"ל של בג"צ?

שר-הפנים י. בורג:

תקנות למניעת מפגעים (פליטת חומר חלקיקי לאוויר), תשל"ג-1973, פורסמו עד ביום 30 בנובמבר 1971 בקובץ תקנות 2938, תשל"ג, עמ' 961.

היו"ר ב. צ. קשת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת מיקוניס.

שמואל מיקוניס (מק"י):

אדוני השר, שאלתי אילו צעדים ואתה נקטת כדי לבצע את התקנות או ההוראות האלה?

שר-הפנים י. בורג:

כל רשות מצווה ומושבעת ועומדת לבצע את התק- נות הללו. אם יש ליקוי בביצוע - נא להודיעני.

13. הקמת ישוב-קבע לבדואים בכפר איבטין

חבר-הכנסת א. כץ שאל את שר הפנים ביום ו' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972):

בכתבה שפורסמה ב"מעריב" ב-8 ביוני 1972 (לו- טה העתק) נמסר, שיושב-ראש המועצה האזורית זבו- לון אינו רוצה בהקמת ישובי-קבע לבדואים שבאזור, ואף-על-פי שמינהל מקרקעי ישראל, משרד החקלאות ולשכת היועץ לענייני מיעוטים במשרד ראש הממשלה מצדדים בהקמת ישוב זה באיבטין. הבדואים, שבניהם אף משרתים בצה"ל, מוכנים לשאת בתלקם בהוצאות הקמת ישובם.

ואבקש לדעת:

1. הנכונות הידיעות המובאות בכתבה דגן ומ- תומצחות דלעיל?

2. אם כן - מה בדעת משרד הפנים לפעול

בדגן?

3. מה מדיניות המשרד בקשר להקמת ישובי- קבע של בדואים באזור זבולון-שפרעם?

שר-הפנים י. בורג:

1. מדובר בהגדלת שטח הבניין של כפר איבטין ב-100 יחידות דיור, ולזאת מתנגדת המועצה האזורית זבולון.

חוברת כ"ו, ישיבה תי"ח
— שאלות ותשובות (בורג, מיקוניס, קשת, אביזוהר) —

שר-הפנים י. בורג:

השאלה השנייה איננה אידיאולוגית. כל אחד יכול לדגול באידיאולוגיה שלו. אלא השאלה היא: האם הפעולות שהם עשו היו חוקיות או לא?

שר-הפנים י. בורג:

על שתי השאלות יש לי שתי תשובות. תשובה ראשונה לשאלה הראשונה, והתשובה השנייה לשאלה השנייה.

לשאלה הראשונה — אני מצווה לקרוא את מה שכותב חבר הכנסת בשאלתה. ואינני מצווה לעמוד על הפירוש ועל הכוונה. אם אתה מסביר מה היתה הכוונה, אני מסמין אותך ומזמין אותך לכתוב בשאלתה נוספת מה היתה הכוונה.

לשאלה השנייה — ואינני שופט, ואינני שר המשפטים ואינני היועץ המשפטי לממשלה, ולכן ואינני מוסמך לומר אם פעולה מסוימת, שהיא מעבר לגדרי התקנות והחוקים של משרד הפנים, היתה חוקית או לא. לצד החינוכי — יש לי השקפות ומחשבות, שהן ידועות לציבור. אינני מוסמך במסגרת של תשובה לשאלה נוספת של חבר-הכנסת מיקוניס לומר מהי דעתי על "הליגה".

17. התכנית להקמת מפעל אספלט בקיבוץ בית-אלפא

חבר-הכנסת מ. אביזוהר שאל את שר הפנים ביום כ"ו בחשוון תשל"ג (3 בנובמבר 1972):

בעתון "הארץ" מיום י"ט בחשוון תשל"ג (27 באוקטובר 1972) נמסר, בשמו של מנהל השות שמו-רות הטבע, כי "אם תאשר הוועדה המחוזית לבניין ערים בצפון הארץ את בקשת קיבוץ בית-אלפא להקמת מפעל אספלט, צפוי נזק חמור לסחנה, לקיבוץ ניר-דוד הסמוך ולשמורת הטבע בגלובע".

אבקש לדעת:

1. ואילו צעדים עומדים לנקוט השד ואנשי משרדו כדי לבדוק את נכונות הטענה שגזכרה לעיל?
2. האם יש תאום פעולה בטיפול בבעיות אקולוגיות בין משרד הפנים לבין משרדים אחרים, כגון משרד הבריאות ומשרד החקלאות?
3. אם יש, כיצד הוא מתבצע או עומד להתבצע במקרה שגזכר לעיל?

שר-הפנים י. בורג:

1-3. לפי המצב החוקי הנוכחי אין להמשיך להפעיל את המחצית המוצעת או להקים אזור תעשייה במקום.

היו"ר ב. צ. קשת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אביזוהר.

מאיר אביזוהר:

כלומר, פירשו של דבר שלא יינתן רשיון?

שר-הפנים י. בורג:

אני עניתי שכרגע אין להמשיך להפעיל את המחצית. אני מניח שכרגע אין להם רשיון. יש רשויות מנוסחות לפי החוק, והן יחליטו. אינני עומד כאן כמוביא. אני אחאוי לבך שהחוקים יישמרו, אני אחאוי לבך שהוועדות לבניין עיר המקומיות והמחוזיות יפעלו כתקן. אני מקווה שגם במקרה דנן לא תהיה חריגה.

א-ד. הפרטים בהקדמה לשאלות הנ"ל אינם מתאימים למציאות. נכון הוא שמד ש. ינאי שימש מנהל חברת הירקון מאז היווסדה בשנת 1963 עד 31 במארכ 1972. בעת היותו מנהל החברה לא עסק בפיתוח שטחים באזור הרצליה או בתל-אביב וסביבתה, ולא היו לו קשרים מסחריים עם מר גוטוירט או עם חברות בבעלותו. חברת "סקום" לא רכשה קרקעות מחברתו של ינאי, כגורסת בעל השאלתה, ואו ממד ינאי, אלא רכשה 10 דונם קרקע מחברת הירקון, וזאת זמן רב קודם שהיו למד ינאי קשרים כל שהם עם חברות בבעלותו של מר גוטוירט.

16. פעולותיה של "הליגה להגנה יהודית"

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הפנים ביום ג' בחשוון תשל"ג (11 באוקטובר 1972):

במסיבת עיתונאים מטעם "הליגה להגנה יהודית", שהתקיימה בבית סקולוב בתל-אביב ב-19 בספטמבר 1972 בהשתתפותם של ראשי ה"ליגה" הרב מאיר כהנא ויוסף שניידר, נמסר כי אירגון זה מתכנן חטיבות של בני-ערובה ערבים וכן פעולות טרור אחרות נגד ערבים בארצות-חוץ. כן עוסקת "הליגה" במשימת נשק לאנשיה בחוץ-לארץ לצרכי ביצוע פעולות טרור. יוסף שניידר הודה במסיבת העיתונאים, כי אנשי הליגה שלחו ארגו ובו כמות רבים, דימונים ואקדחים במטרה להתקיף שגרירויות ערביות ומשרדים ערביים שונים באירופה ובארצות-הברית. בתשובה לשאלה אמר י. שניידר, שאת הנשק המיועד למשלוח השיג אירגונו "מיהדים טובים בישראל".

במסיבת עיתונאים ב-21 בספטמבר 1972 בירושלים הודה מנהיג "הליגה", הרב מאיר כהנא, כי הליגה היא שתיכנה ויזמה את הברחת הנשק.

ב-25 בספטמבר 1972 נתקבל במערכות "על המשמר", "דבר", "הארץ" ו"גוביני-קורייר" איום טלפוני מפי אדם, שהציג עצמו כנציג "הליגה להגנה יהודית" ואיים בהצתת משרדי המערכת ובפגיעה אלימה בחברי המערכת שכתבו מאמרים בגנות פעילות הליגה.

נוסח יעובדות אלו אבקש לדעת:

1. האם תואמות הפעולות הנ"ל של "הליגה" ואת החוק הישראלי?
2. האם שוקל כבוד השר הוצאת ה"ליגה" אל מחוץ לחוק?

שר-הפנים י. בורג:

1. בדיקת השאלה האם פעולות מסוימות תואמות או לא תואמות את החוק היא מתפקידם של בתי-המשפט.

2. לא ידוע לי מה פירוש המושג "להוציא אל מחוץ לחוק".

אם הכוונה לאישור אגודה עותמאנית שהליגה להגנה יהודית התיימרה לייסד, הוא עדיין לא ניתן.

היו"ר ב. צ. קשת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת מיקוניס.

שמואל מיקוניס (מקי):

כבוד השר, כוונתי בשאלה החאשונה היתה לשאול אם מה שהם עשו תואם את החוק הישראלי.

שר-הפנים י. בורג :

1-6. בית-המבטחיים עדיין לא הועבר, אך נבד-קו אפשרויות יל קביעת מקום אלטרנטיבי.

עקרונית הוסכם על מקום, אולם יש קשיים ברכי-שת הקרקע. הוחל בתיכנון, ואם יתגברו על הקשיים ברכישת הקרקע אפשר יהיה להקים את בית-המטב-חיים במקומו החדש תוך 4-5 שנים.

בינתיים מבצעת העיריה בבית-המטבחיים הקיים שיפורים סניטריים, אשר יפחיתו את המטרד באופן ניכר.

מפעל "דגו" אינו מהווה מטרה, ועדת הפנים של הכנסת ביקרה במקום וזאת היתה גם התרשמותה. אם ייווצר מטרד תקיים העיריה את הבטחתה לסגירתו.

20. תלונותיהם של חברי המועצה המקומית טירת-הכרם בקשר לאגודת בית-ר' - כדורגל

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הפנים ביום ט' בכסלו תשל"ג (15 בנובמבר 1972):

חמישה מחברי המועצה המקומית טירת-כרמל פנו למבקר המדינה ביום 29 באוקטובר 1972 בשורה של קבילות חמורות נגד האש המועצה. בין היתר אומרים הפונים, כי "אגודת בית-ר' - כדורגל קיבלה מהמועצה המקומית עשרות אלפי לירות בשנת התקציב 1971/72, ואולם אגודה זו התחילה מרצונה לפני כן (בשנת 1970)". המחלב רצוף האשמות גוספות, והעתקו הופנה אל כבוד שר הפנים.

ישאלתי הן:

א. האם ידוע למשרד הפנים על המתרחש במוע-צה המקומית טירת-כרמל?

ב. מה האמת בהאשמה הנ"ל ובאחרות שהיו בפנייה למבקר המדינה?

ג. האם הפנייה למבקר המדינה באה אחרי פנייה למשרד הפנים, או במקומה?

שר-הפנים י. בורג :

א. כן.

ב. האופוזיציה התלוננה לפני הממונה על המחוז פעמים מספר. היו טענות צודקות ורבות מהן תוקנו, אולם היו גם טענות שלא לעניין. זה כשנתיים לא נתקבלה שום פנייה.

ג. לא היתה פנייה למשרד הפנים. הפונים הפנו את תלונתם למשרד מבקר המדינה ואנו קיבלנו את העתקה.

21. סירובה של המועצה האזורית זבולון להוציא רישיונות בנייה לתושבי הכפר אל-עמריה

חברת-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום כ"ז בכסלו תשל"ג (3 בדצמבר 1972):

בעתון "ג'רוסלם פוסט" מה-23 בנובמבר 1972 נמסר, כי המועצה האזורית זבולון סירבה לאשר את הקמתם של מאה בתים לתושבי הכפר הערבי אל-עמריה (תושבים בדואים לשעבר). החלטת הסירוב נתקבלה אף על פי שמינהל מקרקעי ישראל והיועץ של ראש הממשלה לעניינים ערביים המליצו על מתן הרש-יונות לבניית הבתים.

18. הכנת תכנית-מיתאר ארצית לתעשייה

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ז בחשוון תשל"ג (3 בנובמבר 1972):

שר המסחר והתעשייה הודיע אתמול, 25 באוקטו-בר 1972, עם שובו מביקור בכמה מדינות בחוף-לארץ, שבפיתוח התעשייה הכבדה בישראל בשנים הקרובות יושקעו סכומים ענקיים.

בקשר לכך אבקש את שר הפנים, הממונה על התיכנון בישראל, להשיבני:

1. האם נערך תיכנון תעשייתי ארצי לקראת העשור הבא?

2. אם כן - האם הוא לוקח בחשבון את התופ-עות האקולוגיות, בעיות הזיהום הסביבתי והפתרונות המצויים כיום?

3. מה הן תכניות אלו?

שר-הפנים י. בורג :

1-3. במשרד הפנים, בשיתוף משרד הבריאות, הכין הצעה לעריכת תכנית-מיתאר ארצית לאזורי תעשייה בין-עירוניים (אזוריים). ההצעה הנ"ל תובא בקרוב (בחדש אפריל) לדיון במועצה הארצית לתיכנון ובנייה. מטרת התכנית לאתר שטחים לתעשיות שדרושים להן שטחים נרחבים, וכן לתעשיות מזיקות, שיוקמו במקומות שבהם לא ייווצרו בעיות אקולוגיות, זיהום ומטרדים סביבתיים; ושילוב התכנית עם תכניות קיי-מות ותכניות פיתוח של הסביבה.

תהיה אפשרות להעביר באופן הדרגתי לאזורים אלו מפעלים מזיקים, ועל-ידי כך להקטין את הזיהום והמטרדים במרכזים המאוכלסים.

19. ביצוען של החלטות ועדת הפנים בקשר למטרדים בנגעה הצרפתית בירושלים

חברת-הכנסת מ. נסים שאל את שר הפנים ביום ג' בכסלו תשל"ג (9 בנובמבר 1972):

ביום כ"ח באדר תשל"א (25 במארס 1971) קיב-לה ועדת הפנים החלטות, בעקבות הצעתי לסדר-היום על סכנת זיהום אוויר בירושלים, שעיקרן הוא כדלהלן:

א. יש צורך דחוף לעניק את בית-המטבחיים מהגבעה הצרפתית, ועל עיריית ירושלים לעשות צעדים מידיים להעברתו למקום שם לא יהווה מטרד, בעזרה בספית של משרד השיכון וגופים אחרים;

ב. מפעל "דגו" בגבעה הצרפתית ייסגר מיד עם הופעת מטרדים עקב הפעלתו.

אבקש לדעת:

1. האם בית-המטבחיים העירוני הועבר למקום אחר?

2. אם כן - לאיזה מקום?

3. אם לא - מדוע?

4. האם נעשו ההכנות הדרושות לשם ביצוע הח-לטת ועדת הפנים?

5. האם הופיעו מטרדים עקב הפעלת מפעל "דגו"?

6. ואם כן - האם קיימה עיריית ירושלים את החתיכות לפני ועדת הפנים?

חוברת כ"ו, ישיבה תי"ח
— שאילתות ותשובות (טובי, בורג, י. תמיר, ש. תמיר, מילמן) —

אמהות עובדות, מרפאה לקופת-החולים, ומועדון הנוער
העובד והלומד.

ב. הייעוד של כל מקום היה מגרש לבניין ציבורי.
ג-ד. (1) מעון-ילדים של אירגון אמהות עובדות,
רמת-אביב ב', רח' פלובסקי, הוערך בסך 132,000 לירות;
(2) מעון-ילדים של אירגון אמהות עובדות, בש-
כונת יפו ב', רח' שקד, הוערך בסך 80,000 לירות;

(3) מעון-ילדים של אירגון אמהות עובדות, ביד
אליהו ליד רח' לה-גרדיה, הוערך בסך 325,000 לירות;

(4) מעון-ילדים של אירגון אמהות עובדות, בש-
כונת נווה-שלם ליד רח' סנביר, הוערך בסך 325,000
לירות;

(5) מרפאת קופת-החולים של ההסתדרות הכל-
לית, בתכנית ל', ברחוב 2136, הוערכה בסך 285,000
לירות;

(6) מעון-ילדים של אירגון אמהות עובדות, בשכונת
נת גאות אפקה ב';

(7) מעון לנוער עובד ולומד, ביד-אליהו, בקירבת
דרך הטייסים.

(8) מעון-ילדים של אירגון אמהות עובדות, בש-
כונת התקווה, ברחוב גבעתי;

(9) מעון-ילדים של אירגון אמהות עובדות, בש-
כונת קריית-שלום.

24. הקצאת מגרשים עירוניים בתל-אביב למוסדות ציבוריים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום ט"ז
בטבת תשל"ג (21 בדצמבר 1972):

מר דוד שיפמן, חבר מועצת עיריית תל-אביב—
יפו, מסד לי שהרוב בוועדה הנכסים של העיריה קיבל
החלטות, שעל-פיהן הועברו נכסים עירוניים לחשות
גופים הקשורים בהסתדרות הכללית ונתונים להשפעת
"המערך". בין הנכסים — מגרשים עירוניים.

בקשר לאינפורמציה זו אבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. אם כן — מה הם הנכסים שהועברו בשלוש
השנים מבעלות העיריה לרשות גופים הסתדרותיים?
3. מה ערך הנכסים הללו?

שר-הפנים י. בורג:

האה-נא תשובתי מהיום לשאילתה של חברי-הכ-
נסת שמאל תמיר באותו עניין.

25. הקצאת מגרשים עירוניים בתל-אביב למוסדות ציבוריים

חבר-הכנסת ד. מילמן שאל את שר הפנים ביום כ"ב
בטבת תשל"ג (27 בדצמבר 1972):

ב"מעריב" מיום 13 בדצמבר 1972 נמסר, כי חבר
מועצת עיריית תל-אביב דוד שיפמן טוען, כי "המערך"
נוטל בשביל מוסדותיו ואיגודיו את מיטב המגרשים
הציבוריים שעדיין נותרו בעיר.

רצוני לשאול:

א. האם ידוע לכבוד השר כי דוברת הקרקעות
הציבוריים בתל-אביב דלה ביותר?

אבקש לדעת:

א. האם הידיעות הנ"ל נכונות?

ב. אם נכון הדבר כי המועצה המקומית זבולון
סירבה להוציא רישיונות בנייה, מה, בדעת משרד הפנים
לעשות כדי לאפשר הענקת הרישיונות לבנייה לתושבי
הכפר אל-עמריה?

שר-הפנים י. בורג:

האה-נא תשובתי מהיום לשאילתה של חברי-הכ-
נסת א. כץ בעניין הקמתו של ישוב-קבע לבדואים
באביטין.

22. חקיקה בעניין שיפוץ בתים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום ז'
בטבת תשל"ג (12 בדצמבר 1972):

יואיל-נא השר להשיב בכנסת מה נעשה כדי לקדם
את החקיקה הנוגעת לשיפוץ תזיתות הבתים שאחזקתם
נפגמה?

שר-הפנים י. בורג:

לגבי בתים שאינם מוגנים לפי חוק הגנת הדייר,
כל רשות מקומית יכולה היום להתקין חוק-עזר אם
רצונה בכך; לגבי בתים מוגנים, חוק לתיקון פקודת
העיריות (מס' 9) (הצעות חוק 836, תשכ"ט, עמ' 247),
בעניין שיפוץ בתים, הועבר לאחר קריאה האשונה לווע-
דת הפנים של הכנסת ערך ביום 9 ביולי 1979, עם
הצעתו לחלק את הוצאות השיפוץ בין הבעל והמחזיק
לפי הסכם בנייהם, ואם אין הסכם לפי קביעת בית-
דין לשכירות.

הסדר זה לא נתקבל על דעת הוועדה ועד היום
לא נמצא הסדר טוב יותר המניח את דעתה.

23. הקצאת מגרשים עירוניים בתל-אביב למוסדות ציבוריים

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום ט"ז
בטבת תשל"ג (21 בדצמבר 1972):

סופר "מעריב" אברהם רותם כותב בעתוננו מיום
רביעי, 13 בדצמבר 1972, כי חבר מועצת עיריית תל-
אביב, מר דוד שיפמן, דרש בישיבת ועדת הנכסים העי-
רונית כי יימסר פירוט מלא של כל המגרשים העירו-
ניים שאושרו בשלוש השנים האחרונות למוסדות "המע-
רך" וההסתדרות בתל-אביב. הדרישה באה על רקע
ידיעות כי מגרשים רבים, בעלי ערך כספי המסתכם
במיליוני לירות, הוקצו למוסדות של "המערך" וההס-
תדרות.

אבקש לדעת:

א. אילו מגרשים נמסרו בשלוש השנים האחרונות
באזור תל-אביב למוסדות "המערך" או ההסתדרות?

ב. מה היה הייעוד של כל מגרש שנמסר?

ג. מה הוא ערך כל אחד מהמגרשים?

ד. מה הוא מיקומו של כל אחד מהמגורשים בתל-
אביב?

שר-הפנים י. בורג:

א. בשלוש השנים האחרונות אישרה מועצת העי-
ריה הקצאת תשעה מגרשים למוסדות הקשרים בהס-
תדרות הכללית, מהם 7 למעונות-ילדים של אירגון

שר-הפנים י. בורג:

1. אחוזי הבנייה שאושרו לחברת "שיכון עובדים" בתכניות הפרוייקטים ברחוב בורלא (תכניות בקריית-המוזיקה) מסתכמים ב-52.6%; אחוזים אלו כוללים גם את התוספת בשביל זוגות צעירים. מהנזל הוקצו לזוגות צעירים 70%, לשיכונים אחרים 45.6%. רשויות הדיור, שמתוך לזוגות צעירים, אם לעולים ואם למיכה והפשיית.

2. ואחוזי הבנייה המקובלים באזור הם 42% ההגדלה ל-45.6% אושרה בהתחשב בשטחים הנרחבים הנוספים שהופשרו לצרכי ציבור, וכן גם בהתחשב בהוצאות הפיתוח הגדולות. תכנית זו מטילה חובת תשלום מס השבחה.

28. מעולתה של עיריית ירושלים למניעת תקלות בימי שלג

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום כ"ב שבט תשל"ג (25 בינואר 1973):

1. האם נבדקו על-ידי משרד הפנים, אם פעלה כשורה עיריית ירושלים שעה שניסתה להתגבר על התקלות בעיר נוכח השלג שירד בה?

2. אם נערכה בדיקה כנ"ל - מה העלתה?

3. האם בעקבות הבדיקה הוסקו מסקנות כל שהן למניעת תקלות דומות בעתיד? אם כן - אילו מסקנות?

4. האם קיים בעיריית ירושלים גוף קבוע הערוך למנוע תקלות שלג?

אם כן -

א. מה הוא הגוף?

ב. מה היו פעולותיו, מאז ירד השלג בשנה שעבר-רה עד ירידתו השנה, למניעת תקלות?

שר-הפנים י. בורג:

1. בבדיקה שנערכה על-ידי הממונה על המחוז נמצא כי העירייה פעלה כשורה בנסיבות ששרדו.

2. לאחזרונה הוציאה עיריית ירושלים חוברת "שלג בירושלים" - מידע והדרכה לתושבי הבירה, - ובה פורטו הפעולות שהאזרח בירושלים מתבקש לבצע כדי להקל עליו ועל בני משפחתו.

3-4. בעיריית ירושלים פועל "מטה חירום" לעתות שלג, אשר מופעל בעת ירידת השלג ולפניה, מבייני האש העיר ובו מיוצגים כל האחראים על הנושאים במסגרת העירייה.

העירייה שואפת לפתוח את הצירים העיקריים של העיר (צירי טבעת העיר) בעדיפות ראשונה, וזאת היא עושה בעזרת גיוס כליים, מקבלנים פרטיים, עזרה מצה"ל ובאמצעים שלה, הכוללים משאיות אשפה, עם שרשרות וצמיגי שלג, המפזרות מלח.

כן נמצאים בידי העירייה "כלים אישיים" לסילוק קרח מהכבישים וכיוצא בזה.

וכן רכשה העירייה מיפולסת המופעלת על-ידיה במשך כל השנה ומיועדת גם לסילוק שלג בעת הצורך.

מאחר שאין בידי העירייה לרכוש ציוד יקר (כגון מיפולסות וכיוצא בזה), ציוד שיהיה צריך להיות מושבת במשך כל השנה ומופעל רק בעתות שלג שהן נדירות

ב. מה ידוע לכבוד השר על השימוש בקרקעות אלה?

ג. האם חלוקת הקרקעות הציבוריים בתל-אביב נעשית בדרך הוגנת?

ד. לא - מה בדעת השר לעשות כדי למנוע עיוות זה?

שר-הפנים י. בורג:

ראה-נא תשובתי מהיום לשאילתה של חבר-הכנסת שמאל תמיר באותו עניין.

26. ידיעה בדבר תכנית לשינוי ייעודו של הפארק העירוני בנהריה

חבר-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר הפנים ביום כ"ב שבט תשל"ג (27 בדצמבר 1972):

ב"מעריב" מיום ו' בתמוז תשל"ב (18 ביוני 1972) התפרסמה כתבה תחת הכותרת המצטטת את דברי ראש עיריית נהריה: "מצאנו משקיעים לבית-מלון, הפארק העירוני צריך ללכת".

בכתבה מסופר על קבוצת משקיעים מגרמניה שני-אותה להשקיע 25 מיליון לירות בהקמת מלון בן 8 קומות בנהריה, וכי "תביעתם היתה להעמיד לרשותם את שטחי הפארק העירוני הנאה שמדרום לנחל גע-תון".

בהמשך הכתבה נמסר על קבוצת תושבים בעיר, המתנגדת בכל מחיר להקמת המלון דווקא בפארק העירוני היחיד של נהריה; "אחרי שהשקיעו הון ענק להפיכתו של הפארק למקום מרגוע לבני כל הגילים ובהתקנת מדרשי משחקים בו, פינתו בליווי שבילים וספסלים - הולכים להרוס פינה זו תמורת בצע כסף".

רצוני לשאול:

1. האם בדעת כבוד השר לנקוט צעדים מתאימים כדי למנוע הקמת מלון בשטח הפארק העירוני של נהריה?

2. ואם כן - אילו צעדים?

3. ואם לא - מדוע?

שר-הפנים י. בורג:

1. התכנית לשינוי ייעודו בשטח פורסמה וכל התנגדות שהוגשה תידון בהתאם לחוק הוועדה המ-חוזית. שום בקשת בנייה לא נידונה.

2. ראה תשובתי לשאלה 1.

3. כנ"ל.

27. אחוזי בנייה בפרוייקטים שבונה "שיכון עובדים" ברחוב בורלא בחיפה

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ב שבט תשל"ג (25 בינואר 1973):

אבקש להעת:

1. מה הם אחוזי הבנייה שניתנו לחברת "שיכון עובדים" בפרוייקטים שהחברה בונה ברחוב בורלא בחי-פה:

א. בשיכון לזוגות צעירים?

ב. בשיכון לעולים?

ג. בשיכון למכירה חפשית?

2. האם אלו אחוזי הבנייה המקובלים באזור זה?

שויות בשכונה שהופכות את חייהם לקשים מנשוא, אולם המצב הולך ומחמיר. עתה קרה דבר נוסף: הוקם מבנה מגורים גדול (במרכז השכונה, החוב יהודית) והוא הפך להיות מיועד, תוך כדי הבנייה, למלאכה "הארץ" מוסיף: התושבים סבורים שהעיריה מוליכה אותם שולל.

בקשר לג"ל אבקש לדעת:

1. האם הידיעה נכונה?
2. מדוע מרשה העיריה הפיכת השכונה לאזור מלאכות?
3. כיצד קרה שמבנה מגורים חדש הופך למבנה מלאכה ומוסכים?
4. האם ננקטו אמצעים למנוע את ההתפתחות הזאת?

שר-הפנים י. בורג:

1. הידיעה אינה תואמת את המציאות.
2. עיריית תל-אביב-יפו אינה מוליכה את האזרחים שולל, אלא להיפך, כוונתה מקומית לתיכנון ול-בנייה אישרה הפיכת חלק מהשכונה למגורים.
3. הבניין שעליו מתלוננים נמצא באזור שהיה ויישאר מסחרי. אין הכוונה להפוך בניין מגורים למבנה מלאכה ומוסכים, אלא לשימוש למוסדים — שימוש אשר בסמכות הוועדה המקומית לאשרו.
4. לאור ותשובתי לשאלה 3 אין מקום לשאלה זו.

31. אחוזי בנייה בשיכונים שבונה "שיכון עובדים" בחיפה

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום ב' באדר א' תשל"ג (4 בפברואר 1973):

סופר "מעריב" בחיפה מוסד בעתונו מיום ב', 22 בינואר 1973, כי דירות שבנתה חברת "שיכון עובדים" במסגרת תכנית לזוגות צעירים שעיריית חיפה נתנה לה סיוע, נמסרו בחלקן לרווקות ורווקים, בני משפחה של חברי מועצת העיריה ופקידים בכירים בעיריית חיפה.

ואבקש לדעת:

1. מה היו אחוזי הבנייה שניתנו לחברת "שיכון עובדים" במסגרת התכנית הזאת?
2. האם אלו אחוזי הבנייה המקובלים במסגרת בנייה בתכנית לזוגות צעירים באזור זה?

שר-הפנים י. בורג:

דאה-נא תשובתי מהיום לשאלתה שהגשת באותו עניין.

32. ייעודו של המבנה המוקם בגבעת-התחמושת בירושלים

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר הפנים ביום י"ב באדר א' תשל"ג (14 בפברואר 1973):

מז עורא יכין, תושב ירושלים, מסר לי היום שבש-בועות האחרונים הרסו כליל את הבונקר המרכזי בגבעת-התחמושת והחלו במקום זה ביציקת יסודות לבניין. בונקר זה משמש לאלפי אנשים מצבת-זכרון לחללי צה"ל שנפלו בקרב על גבעת-התחמושת.

ואבקש לדעת:

1. האם נעשתה מלאכת ההריסה של הבונקר בהיתר, או בלעדיו?

יחסית, צפוי שיבוש קל בשעות הראשונות של השלג, ובחובתה שהופצה בין כל אזרחי העיר העבירה העיריה מדע זה לתושבים.

בהתחשב במגבלות הציוד וכי' פעלה העיריה להזרמת הספקה חיונית מהמאפיות ומ"תנובה" לשכונות העיר, דאגה לסילוק סכנות לחיי אדם בתחום החשמל והתמוטטות עצים, פינתה בתים במקרה שטפונות ושאבה מים ממבנים מוצפים.

29. סילוק אשפה ומשטח חניה ליד בניש רופין בירושלים

חבר-הכנסת א. כץ שאל את שר הפנים ביום כ"ב בשבט תשל"ג (25 בינואר 1973):

ואבקש להשיב לשאלות הבאות:

1. הנכון המידע, שלפיו הולכת ומוערמת, זה כשנה, פסולת בניין בשטח החנייה שממוזהר לאיצטדיון האוניברסיטאי שעל-יד כביש רופין בירושלים?
2. אם מדע זה נכון — מה נעשה על-מנת לסלק את הפסולת הקיימת ולמנוע צבירה נוספת?
3. אם לא נעשה דבר — מה הסיבות לכך ואילו צעדים ינקוט משהדך על-מנת לתקן מחדל זה?

שר-הפנים י. בורג:

1. נכון.

2. אין באפשרות העיריה לסלק בעצמה את כל הפסולת הקיימת, וכדי למנוע צבירה נוספת היא מגי-בירה את הפיקוח במקום ואף מפעילה מארבים נגד העבריינים.

3. אמתנו ערים לבעיה זו ויומנו בזמנו בירת קנס לחוקי-העזר, המגדילים בצורה ניכרת את שיעורי הקנסות. עם זאת עלי לציון שעבריינים מסתכנים ואינם נרתעים מתשלום הקנסות הגבוהים.

היו"ר ב. צ. קשת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת כץ.

אברהם כץ (גד"ל):

לאור תשובתך לשאלה השנייה אני שואל, מה בכל זאת ייעשה באותו מיצבור של אשפה הנמצא בין מש-רד הפנים לבין האוניברסיטה העברית. אני שואל זאת לנוכח תשובתך שאי-אפשר לסלק אותו והוא קיים.

שר-הפנים י. בורג:

צריך להקטין אותו האשית כל, עד שיהיה לאפס. אני אתעניין בעניין אישית.

30. תלונות על מטרדים בשכונת מונטיפיורי בתל-אביב

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום ב' באדר א' תשל"ג (4 בפברואר 1973):

תושבים בשכונת מונטיפיורי בתל-אביב מתלוננים וחוזרים ומתלוננים על פלישת מוסכים ובתי-מלאכה לתחום מגוריהם. הדברים הגיעו עד כדי כך שאין התושבים יכולים לשאת את המטרדים והמפגעים שנג-דמים כתוצאה מכך.

ב"הארץ" מיום 26 בינואר 1973 נמסר שתוש-בים תבעו מראש העיריה להגן עליהם מפני ההתרח-

שר-הפנים י. בורג:

1. טרם אושרה הריסת הבניין.

2. טרם אושרה תכנית בנייה אחרת.

3. מדובר במגרש הנמצא באזור מגורים שעל-פי מיתאר ירושלים אין בו כל הגבלת בנייה. עם זאת, לאור הדברים בדישה של השאלתה, מצאה הוועדה המחוזית לנכון לעכב לזמן קצר את הסכמתה להריסה ולבנייה החדשה, כדי לקבל את תשובת עיריית ירושלים, אם בדעתה להפקיע את המגרש לשם שימור בית פרופסור יוסף קלוזנר המנוח. טרם נתקבלה תשובתה של עיריית ירושלים. יצוין כי המגרש נרכש על-ידי קבלן פרטי בעל עסקים בהיקף מצומצם לפרנסתו ולא ניתן יהיה לקפח את זכויותיו על-ידי השהיה אדמיניסטרטיבית, אם לא תחליט עיריית ירושלים לבצע הפקעה מיידית כחוק.

35. מניעה בנוף בסביבת ים-המלח על-ידי כרייה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ה באדר א' תשל"ג (27 בפברואר 1973):

"הארץ" מספר בכתבה מיום 23 בפברואר 1973 על שימוש בכמויות גדולות של סלעים, מצדי הדרך שבין מצדה ועין-גדי, לצורך דיפון סכרים בים-המלח. הכתב מר ארציאלי מסר שמדובר באלפי טונות של סלעים, שיצרו נוף מיוחד בשטח. היסולס פירוש היסול אחד מהנופים המקסימים באזור.

בקשר לכך אבקש לדעת:

1. האם השד ימוע לבעיה?
2. אם כן - מה נעשה לסיפוק חומר למפעלי ים-המלח, בלי לפגוע ביצירת הטבע המיוחדת של היסול המיוחדים במינם שבין עין-גדי ומצדה?

שר-הפנים י. בורג:

1. כן.

2. עם קבלת התלונה של החברה להגנת הטבע, סניף עהד, מיום י"ט אדר א' תשל"ג - 21 בפברואר 1973, הפעלנו את מפקח החציבה במשרד הפיתוח, שיצא לשטח והפסיק את עבודת הכרייה, ללא רשיון חציבה כחוק, על-ידי חברת מקורות בע"מ, המשמשת קבלן לעבודות עפר מטעם חברת מפעלי ים-המלח. לפי המידע שבדינו הופסקה העבודה, והחברה עומדת להגיש בקשה לקבלת הרשיון.

קיימת אפשרות לספק את החומר הדרוש למפעלי ים-המלח בלי לפגוע בנוף הטבעי של האזור, ובזמן הדין בבקשה לקבלת רשיון נקפיד על כך.

36. חילומים תדירים של אישים העומדים בראש המועצה בחצור הגלילית

חבר-הכנסת מ. אביהור שאל את שר הפנים ביום ב' באדר ב' תשל"ג (6 במארס 1973):

"הארץ" מה-2 במארס 1973 נמסר, כי בחצור הגלילית התחלף בשבוע שעבר ראש המועצה המקומית בפעם הרביעית תוך חצי השנה האחרונה. מצבה העגום של עיירה זו ידוע לכל. לפי עדות ראש המועצה האחרון הבטיחו לו השרים בר-לב, אלון, ספיר ופלד לעשות למען שיקום העיירה.

2. מה הוא המבנה המוקם במקום?

3. האם לא היתה קיימת הוראה לשימורו של הבונקר?

שר-הפנים י. בורג:

1. מלאכת השיפוצים בגבעת-התחמושת נעשית בהיתר ועל-פי תכנית שאושרו על-ידי הוועדה המקומית לתכנון ובנייה ועל-ידי הוועדה המחוזית.

2. המבנה המוקם במקום הוא אתר הנצחה, המתוכנן על-ידי הארדיכלים אידלסון-ציפור ובתיאום עם נציגי ההורים השכולים. מאחר שלא ניתן להשתמש בבונקר הנוכחי, בהיותו מבנה מסוכן, בונים את הבונקר מחדש והוא יכלול 3 קמרונות שייבנו במקום הצריחים הקיימים, ובהם יהיה תיאור הקרב בירושלים, הקרב בגבעת-התחמושת, ותדר הנצחה לכל החללים שנפלו בירושלים במלחמת ששת-הימים.

כמו כן השקיעה העירייה כספים ומאמצים רבים בהקמת גן ציבורי באזור הגבעה ולזכר כל אחד מהחללים ששתל עץ יזת בגבעה.

3. הפעולות הנוכחות לעיל הן במסגרת שימורו של האתר.

33. מועד קיום הבחירות לעיריית נצרת

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום י"ב באדר א' תשל"ג (14 בפברואר 1973):

הנני מבקש לדעת:

א. האם נתקבלה החלטה במשרד הפנים על מועד הבחירות לעיריית נצרת?

ב. האם ייענה משרד הפנים לתביעה, הרווחת בנצרת, לקיים את הבחירות למועצה יחד עם הבחירות הכלליות?

שר-הפנים י. בורג:

א. עדיין לא נתקבלה החלטה.

ב. כנזכר לעיל.

34. התכנית להריסת ביתו של הפרופסור קלוזנר המנוח

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום י"ה באדר א' תשל"ג (20 בפברואר 1973):

הובא לידיעתי כי ביתו של פרופסור יוסף קלוזנר המנוח נמכר על-ידי האוניברסיטה העברית בירושלים לקבלן פרטי, לצורך הריסתו ובניית בית-קומות חדש במקומו.

פרופסור קלוזנר השאיר את ביתו, על-פי צוואתו, לאוניברסיטה העברית. הבית היה משכן לתרבות ובית-ועד לחכמים, והיה ידוע בשם "יהדות ואנושות" על שם שלט שקבע ההיסטוריון בפתח הבית.

נוכח המשמעות המיוחדת שנועדה לבית זה של אחד האישים הדגולים בציונות ומגדולי ההיסטוריונים בדורות האחרונים, אבקש לדעת:

1. האם אושרה הריסתו של הבניין?

2. האם אושרה בנייה של בניין אחד במקום שבו ניצב ביתו של פרופסור קלוזנר המנוח?

3. אם לא - אילו אמצעים ננקטים לשם מניעת הריסתו?

חוברת כ"ו, ישיבה ת"ח

— שאלות ותשובות (אביזוהר, בורג, ש. תמיר, ידיד, טובי, ש. כהן) —

ב. משרד הפנים יפרסם חוק-עזר לדוגמה כדי להקל על הרשויות לאמץ אותו.

39. פיזור המועצה המקומית בכפר אבו-גוש

חברי-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום י"ח באדר ב' תשל"ג (22 במאָרס 1973):

בעתונות מה-21 במאָרס 1973 פורסם, כי שר הפנים פִּיזר את המועצה המקומית אבו-גוש והעמיד את הכפר תחת שיפוט של המועצה האזורית מטה-יהודה.

ואבקש לדעת:

א. מדוע פוזרה המועצה המקומית של אבו-גוש?
 ב. האם פירושה של החלטה זו שלא יהיה שלטון מקומי באבו-גוש ולא תיבחר מועצה מקומית חדשה?
 ג. אם כן — מדוע אין כבוד שר הפנים מוצא לנכון לאפשר לתושבי אבו-גוש לבחור במועצה מקומית אחרת במקום לחסל כליל את השלטון המקומי בכפר?

ד. האם אין בהחלטת פיזור המועצה פגיעה בזכויותיהם של תושבי אבו-גוש לקיים מועצה מקומית נבחרת, אשר תפעל לקידום ענייני הכפר ותושביו?

שר-הפנים י. בורג:

א. המועצה המקומית אבו-גוש פוזרה בשל אולת-יד ואי-מתן שירותים מינימליים, היסודיים ביותר, אשר היא חייבת להגישם לתושבים. המועצה לא טיפלה, לדוגמה, בניקוי רחובות, פינוי אשפה, פיקוח תברואה, הארת רחובות, ובמצב הלכוי ביותר של אחזקת בית-הספר.

ב. החלטתי לפזר את המועצה המקומית אבו-גוש אין פירושה שלא יהיה שלטון מקומי בכפר. הישוב סופח למועצה האזורית מטה-יהודה החל מ-1 באפריל 1973, דהיינו מיד עם פיזור המועצה המקומית באבו-גוש. מועצה אזורית זו היא שתטפל בכל ענייני השל-טון המקומי בתחום אבו-גוש. מתוך האמור ברור הוא, שלא תיבחר מועצה מקומית חדשה באבו-גוש, אך ימונה ציר מאבו-גוש למועצה האזורית מטה-יהודה וכן ייבחר ועד מקומי של הכפר, הכל בהתאם לחוק.

ג. איני מוצא לנכון לאפשר לתושבי אבו-גוש לב-חור במועצה מקומית אחרת על סמך נסיון של יותר מ-20 שנה, וממלמד ישעם כל התחלופה שהיתה בנבחרת המועצה באותה תקופה לא התקדם הכפר ולא ניתנו שירותים לתושבים. מצד שני הנני מאמין שביכלתה של המועצה האזורית מטה-יהודה, שואל תחומה סופח הכפר אבו-גוש, לקדם את ענייני הכפר הכרוכים עם השלטון המקומי.

ד. לאור ההסבר שניתן בשאלות הקודמות הת-שובה היא שלילית.

40. מצבו של צעיר בן לאם נוצריה

חברי-הכנסת ש. כהן שאל את שר הפנים ביום כ"ד באדר ב' תשל"ג (28 במאָרס 1973):

"ידיעות אחרונות" מיום 26 במאָרס 1973 מפרסם ידיעה על צעיר, בן לאב יהודי ואם נוצריה, שהועמד לדין לפני בית-משפט צבאי על נפקדות ונדון לחדשיים מאסה. תוך כדי מהלך המשפט גולל הצעיר פרשה

ואבקש לדעת:

אילו צעדים עומד השר לנקוט כדי להחזיר לחצור את יציבותה המוניציפלית וכדי לרכז את פעילות השי-קום של העיירה על סמך הבטחות ארבעת שרי הממ-שלה?

שר-הפנים י. בורג:

חילופי האישים בהאשות המועצה נעשו במסגרת החוק, וכן ניהול ענייני המועצה כרגע אינו מצדיק הת-ערבות אקטיבית הריגה על-ידי.

37. הקמת מוסך מרכזי של "אגד" בסמוך לשכונת תלפיות בירושלים

חברי-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום ד' באדר ב' תשל"ג (8 במאָרס 1973):

נוכח כוננת חברה "אגד" להקים את המוסך המר-כוי שלה בסמוך לשכונת תלפיות בירושלים אבקש להשיבני:

א. מה הם השיקולים המיוחדים המצדיקים מי-קום התחנה דווקא במקום זה?

ב. האם נבדקה התנגדות תושבי האזור, החוש-שים מפני מפגעים תחבורתיים ואקולוגיים נוכח מיקום המוסך בסמוך לשכונת מגורים צפופה?

ג. ואם כן — מה היא התשובה לטענות אלו?

ד. האם נבדקה האפשרות למקם את המוסך באזור אחר, שאינו בסמוך לשכונת מגורים צפופה?

ה. ואם כן — מה העלו הבדיקות?

שר-הפנים י. בורג:

א. הוועדה המחוזית סברה כי איתור מיתקנים כגון אלה חייב להיעשות באזור יעשירה.

ב. לא נתקבלו כל התנגדויות מהתושבים במסג-רת החוק ואף לא הסתייגויות ממשרד הכריאות.

ג. דאה תשובתי לשאלה ב'.

ד. מקום זה אותר מתוך אלטרנטיבות מספר.

ה. דאה תשובתי לשאלה ד'.

38. ביצוע החוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (מס' 2), תשל"ג-1972

חברי-הכנסת מ. ידיד שאל את שר הפנים ביום י"ח באדר ב' תשל"ג (22 במאָרס 1973):

בתאריך ב' בתמוז תשל"ב (14 ביוני 1972) איש-רה הבגסט בקריאה שלישית את החוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (מס' 2), תשל"ג-1972.

החוק פורסם ברשומות ספר החוקים (658), בתא-ריך י' בתמוז תשל"ג — 22 ביוני 1972.

ואבקש לדעת:

א. איזה עיירה או מועצה מקומית פירסמה חוק-עזר (הוראות בדבר ניקוי מדרכות)?

ב. אם לא אושרו חוקי-עזר כאמור — מה עושה משרד הפנים כדי לדרבן את העיריות להפעיל את החוק האמור?

שר-הפנים י. בורג:

עד היום לא פורסם חוק-עזר כזה. החלטה שחרגה מהמסגרת המשפטית נתקבלה בעיריית חיפה; קיימים דיונים בעיריית תל-אביב לגבי קבלת חוק-עזר.

2. האם נכון כי ביקש אורחות ישראלית ובקשתו נדחתה? אם כן — מה היו הנימוקים?
 3. האם מוכן כבוד השר לשקול מחדש את הסוגיה ולמצוא דרך שתבטיח אורחות ישראלית לצעיר זה?
 שר-המנים י. בורג:
 העובדות אינן ידועות לי, ולא אוכל לבדוק אותן בהעדר שם האישי.

של תלנות בשל היותו בן של נוצריה. בין השאר טען, כי פנה ב-1972 למשרד הפנים בבקשה לקבל אורחות ישראלית, וכי פנייה זו הושבה ריקם אף על פי שאין לו כל אורחות ואחתה.

הגני מבקש לדעת:

1. האם קדועות לכבודו העובדות הנוגעות לצעיר הנ"ל?
 2. האם קדועות לכבודו העובדות הנוגעות לצעיר הנ"ל?

ה. החלטות בדבר אישור הוראות: 1. בצו הבלו על טבק (שינוי תעריף), תשל"ג—1973; 2. בצו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון), תשל"ג—1973; 3. בצווי תעריף המכס והפטור (תיקוני התוספות מס' 44, 45, 47, 48, 50, 52), תשל"ג—1973; 4. בצווי מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקונים מס' 32, 33, 34, 35, 36, 38), תשל"ג—1973; 5. בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון), תשל"ג—1973; 6. בצו שעת חירום (תשלומי הובה על מלאי), תשל"ג—1973 *

אגודות ללטר, ואל להעלות המכס אין השלכות פיסקליות כי אין יבוא של דלק החב במכס.

צו הבלו על טבק (שינוי תעריף), תשל"ג—1973, וצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 44), תשל"ג—1973, מעלים, במסגרת ההעלאות של המסים העקיפים לקראת השנה התקציבית 1973/74, את הבלו על מוצרי טבק מייצור מקומי והמכס על מוצרי טבק מיבוא.

ושיעורי העלאות הבלו לגבי מוצרי טבק מייצור מקומי הם בין 4% לבין 20% מהמחיר לצרכן, ופרטי ההעלאות מובאים במסמך שהונהג על שולחן הכנסת. במקביל להעלאות הבלו על טבק מייצור מקומי הועלה המכס על טבק מיבוא, בין 2% לבין 10%.

אומדן תוספת הכנסות מהעלאות המסים על טבק מסתכם ב-40,000,000 לירות, לערך, מייצור מקומי, 3,000,000 לירות מיבוא, ובסך-הכל 43,000,000 לירות.

צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 44), תשל"ג—1973, עוסק באיזווציאנטים, שהם חמרי-גלם ספציפיים המשמשים בתעשיית הפלסטיק המוקצף.

עד היום גבו על חלק מהאיזווציאנטים — בעיקר על אלה המשמשים לייצור פוליארטן קשיח — מכס בשיעור של 20%. האחרים, בעיקר אלה המשמשים לייצור מזוגים, היו פטורים מכך.

מאחר שההבחנה בין שני סוגי האיזווציאנטים היא קשה עד מאד, נקבע להם מכס אחד בשיעור של 20%, שהוא זהה לשיעור החל על שרפים תת-לפיים.

כפיצוי לסחורות שתחול עליהן העלאות המכס של 20% — מזוגים — הופחת במקביל מס הקנייה מ-45% ל-40%.

צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 50), תשל"ג—1973, מאריך לעוד שנה, עד ה-1 באפריל 1974, את המכס הכללי על היבוא, בשיעור של 20%, הואל ובמצב הקיים במשק לא היתה כל אפשרות לוותר עליו.

הי"ר ב. צ. קשת:
 אנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום, סעיף ט"ז: החלטות בדבר אישור ההחלטות בצווים. את הצווים יביא חבר-הכנסת אמוראי בשם ועדת הכספים.

עדיאל אמוראי (בשם ועדת הכספים):

כבוד היושב-הראש, כנסת גכבדה, בשם ועדת הכספים הני מתכבד להביא לאישור הכנסת ושורה של צווים המעלים את המסים המוטלים על מוצרים שונים. מסים אלה הוטלו כדי לממן את תוספת ההוצאות, הדרושות להגדלת תקציב הסובסידיות, הפיצוי למעוטי הכנסה, תמריצי היצוא, אבטחה בחוץ-לארץ ופעולות שונות ברמת-הגולן, בחוק התקציב, שאושר על-ידי הכנסת לפני שבועיים. התוספת שנודרשת מס-תכמת ב-417 מיליון לירות, אולם סכום של 200 מיליון לירות ממומן מתקציבים מיוחדים — דחיית התקציב ל-1974 — ואילו סכום של 217 מיליון לירות ממומן מהעלאות המסים העקיפים לפי הפירוט דלהלן:

36 מיליון לירות — מס על בנקים — כולו בחוק שכבר הועבר לוועדת הכספים; 50 מיליון לירות — בלו על דלק; 40 מיליון לירות — בלו על טבק; 3 מיליון לירות — מכס על סיגריות יבוא; 25 מיליון לירות — מס קנייה על מוצרים מיוחדים; 27 מיליון לירות — מכס על מכונות; 24 מיליון לירות — העמקת גבייה, סך-הכל 205 מיליון לירות ממסים עקיפים.

בנוסף על כך יועבר סכום של 20 מיליון לירות להכנסות המדינה ממלווה הבנקים, כך שסך כל ההכנסה הנוספת יהיה 225 מיליון לירות.

צו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון), תשל"ג—1973, מעלה את הבלו על סוגי בנזין ב-8%—19%.

תוספת הכנסות מהעלאות הבלו על בנזין מסתכמת ב-50 מיליון לירות בקירוב.

כדי להשוות את המסים ביבוא לאלה שבייצור מקומי הועלה המכס על בנזין כאמור, גם הוא ב-5%

מייקה, ב-20%. תוספת הכנסה צפויה: 4 מיליון לירות; 4 על פורג'ר ב-20%, לערך. תוספת הכנסה צפויה: 200,000 לירות; 5. על מוטות ופרופילים ב-20%, לערך. תוספת הכנסה צפויה: 300,000 לירות.

צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 47), תשל"ג-1973, וצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 36), תשל"ג-1973, עוסקים במחשבים ובמכונות-עזר, ובעקבות ההחלטה שנתקבלה במועצה לשיטות פעולה בענייני מכס בבריטל, שקבעה להם הגדרות מדויקות יותר, הותאם בהתאם לכך התעריף הישראלי, תוך הכנסת כלל חדש לתעריף המכס והפניית פרט מסויים בתעריף מס קנייה להגדרה של מחשבים בתעריף המכס.

השינוי נעשה תוך שמירה, במידה האפשרית, על המסים הקיימים והתקן מובא לאישור הכנסת מטעמי זהירות.

לגבי מכונות-עזר למחשבים שונה בסיס הגבייה ממכס קצוב + אד-ואלורם לאד-ואלורם בלבד. לא צפוי יה מהשינוי העלאה במסים. ועל חלקים למכונות חישוב, מחשבים, קופות רושמות ומכונות להטבעת בולים, נקבע מכס בשיעור אחד של 20%.

עד השינוי האמור היה הל על חלקים למחשבים מכס בשיעור של 5% ומס קנייה בשיעור 10% והמסים הסתכמו ב-22%, לערך. עם השינוי בוטל מס הקנייה על חלקים אלה, כך שלמעשה הורד המס ב-2%, לערך.

חלקים למכונות חישוב חבו עד עתה מכס בשיעור 50%. כתוצאה מהשינוי הופחת שיעור המכס ב-30%. חלקים למכונות להטבעת בולים היו פטורים עד עתה ממכס, וחלקים לקופות רושמות חבו במכס בשיעור של כ-10%. הואיל וחלקי מכונות אלה דומים במהותם לחלקים למכונות חישוב ולמחשבים וההבחנה ביניהם קשה ביותר, נקבע עליהם מכס בשיעור של 20%. היבוא של חלקים אלה מצומצם ביותר ולהעלות שיעור המכס לא תהיה השפעה משמעותית על ההכנסות.

צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 38), תשל"ג-1973, מעלה את המס על שיש בסכום של חצי לירה עד 1.50 לירות למ"ר ו-10 אגורות למטר דק, ואת כדי להתאים את המכס הקצוב על שיש לעליית המחירים שחלה באחרונה בשיעור של 20%-30%.

צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו), תשל"ג-1973, עוסק ביישור שירותים על השכרת רכב. במסגרת ההעלאה של המסים העקיפים לקראת שנת התקציב 1973 מוצע להעלות שיעור מס הקנייה על השכרת רכב ב-5% אבסולוטיים.

ואומדן תוספת ההכנסות מהעלאה זו הוא כ-2 מיליון לירות. הצו טעון אישורה המוקדם של הכנסת.

צו-שיעור חירום (תשלומי חובה על מלאי), תשל"ג-1973, עוסק בהיטלים על מלאי בשר קפוא, חיטים, סוכר וקמח.

הממשלה מייבאת את הטובין האלה ומוכרת אותם ישירות לסיטונאים או ליצרנים במחיר שמתחת למחיר הקדן.

הביטול עשוי היה להביא להחמרת הלחצים האינפלציוניים במשק ולהגדלת עודף היבוא. זאת ועוד: ויתור על ההכנסות מההיטל ייאלץ למצוא מקורות הכנסה אלטרנטיביים למימון התקציב, ולא ניתן להצביע על מקורות כאלה שיהיו עדיפים על ההיטל האמור.

ואומדן ההכנסות מהסעיף הנידון הוא כ-1,200 מיליון לירות.

צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 52), תשל"ג-1973, עוסק באביזרי ציגורות יצוקים. נקבע שיעור רגיל על הטובין האמורים, כבר לאחר החשיפה האחרונה, של 25% אך לא פחות מ-1.50 לירה הק"ג, במקום 35% אך לא פחות מ-1.60 לירה הק"ג, וזה במקום השיעור המיוחד של 35% אך לא פחות מ-1.80 לירה הק"ג שהיה קיים עד 1 באפריל 1973.

הצו מובא לאישורה של הכנסת, כי שיעור המכס גבוה מהשיעור הרגיל שהובא קודם לכן בתעריף.

צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 32), תשל"ג-1973, וצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 45), תשל"ג-1973, ועוסקים בשינוי המסים על רכב. במסגרת תכנית המיסוי על רכב, שהותוותה על-ידי ועדת הרכב הבין-משרדית ל-5 השנים הבאות, הועלה מס קנייה ביבוא; והופחת מס הקנייה והמכס בייצור מקומי ושונה בסיס הגבייה ממכס, ביבוא, משיעור קצוב + אד-ואלורם לשיעור אד-ואלורם בלבד, כמפורט בלוח שצורף לצו המונח על שולחן הכנסת. כל זה במסגרת השלב הראשון של התכנית. ואומדן תוספת ההכנסות מהשינויים האמורים הוא כ-27 מיליון לירות.

צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 33), תשל"ג-1973, מעלה את מס הקנייה על תכשיטים עשויים ממתכת יקרה ועל מיתקנים למיזוג אוויר.

ועל תכשיטים מזהב הועלה המס מ-1.50 לירה ל-2 לירות הגרם, ועל חפשיטים מכסף מ-16 אגורות ל-20 אגורות הגרם. ואומדן תוספת ההכנסות משינוי זה הוא כ-2 מיליון לירות.

על מיתקן למיזוג האוויר הועלה המס מ-960 לירות ל-1,500 לירות לטונה קירור.

ואומדן תוספת ההכנסות משינוי זה הוא כ-6 מיליון לירות.

צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 34), תשל"ג-1973, מעלה את מס הקנייה על חלק רהיט שיוצר בכבישה צורתית, המצופה בחומר תחליפי בפורמיקה, מ-8 לירות ל-10 לירות המ"ר; ועל עץ לבד מצופה פורג'ר או חומר אחר תחליפי לפורמיקה - מ-10% ל-20%.

ואומדן תוספת ההכנסות מההעלאות הנוכרות הוא 1,200,000 לירות.

צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 35), תשל"ג-1973, מעלה את מס הקנייה: 1. על משקאות חריפים מ-15% עד 20%. תוספת הכנסה צפויה: 2 מיליון לירות; 2. על מקלטי טלוויזיה ב-7.5%, לערך. תוספת הכנסה צפויה: 2.5 מיליון לירות; 3. על לוחות ויריעות, לרבות פור-

– החלטות בדבר אישור הוראות בצווים (אמוראי, קשת); הצעה לסדר-היום (קשת, שובל) –

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 48), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 50), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 52), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 32), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 33), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 34), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 35), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 36), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 38), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 37), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו-שעתי-חי-רום (שיעור תשלום חובה על מלאי), תשל"ג–1973, נתקבלה.

המחיר שבו נמכרו הטובין האמורים לפני פירסום הצו הנ"ל היה בתוקף מאז יחדש אוגוסט 1971.

בתקופה שבין יחדש אוגוסט 1971 לבין יום פירסום הצו חלו בשוקי ההספקה התייקרויות תלולות במחירי הטובין הנ"ל: בבשר ובסוכר כ-100%; בחי-טה כ-50%.

לאור המצב האמור היה על הממשלה לקבוע לטובין הנ"ל מחירים חדשים; החלטת להגדיל באופן חלקי את תקציב הסובסידיות ובאופן חלקי לכסות את הפחשי המחירים על-ידי העלאת מחירי המכירה של הטובין הנ"ל, החל מיום 28 במרץ 1973.

הנאיל ובאותו יום היה מלאי של טובין אלה בידי סיטונאים ויצרנים אשר קנו את הטובין ישירות מה-ממשלה במחיר הקודם, הוחלט להטיל היטל על המ-לאי כדי לספוג על-ידי כך את הרווח העודף שנוצר על-ידי מכירת הטובין במחיר החדש, שנגבס לתקפו ביום שבו פורסם הצו הנ"ל.

הי"ר ב. צ. קשת:

אני מודה לחבר-הכנסת עדיאל אמונהאי חברי הכ-נסת, אנו ניגשים להצבעה.

הצבעה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו הבלו על טבק (שינוי תעריף), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 44), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 45), תשל"ג–1973, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 47), תשל"ג–1973, נתקבלה.

1. הצעה לסדר-היום

הצעה למכירת אדמות "שגלר"

המוכרות לכולנו: דוממה, גאולה ואחרות. והנה מינהל מקרקעי ישראל, המופקד מטעם הממשלה על מה שק-רוי "קרקע הלאום", החליט לפי הידיעה למכור למש-קיע-חוף 35 דונם מקרקעות "שגלר", בסכום של 5.5 מיליון לירות. ובשלב זה עדיין לא ברור אם העיסקה הזאת היא בבחינת סוף-פסוק, או שמא ימכרו או יח-כירו – זה למעשה היינו הך – לאותו משקיע-חוף גם קרקעות אחרות באותה סביבה.

לפי אותה ידיעה נמסר גם שאותו משקיע שילם במומנים רק 1 מיליון לירות – מיליון לירות ישרא-ליות – ושאר הסכום ניתן לו כהלוואה באמצעות בנק, שאין הממשלה לגמרי נטולת השפעה בו.

מומחים מעריכים את ערכו של השטח ב-20 מיליון לירות לפחות, כמעט פי ארבעה. כלומר, ממ-

הי"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף הבא של סדר-היום, סעיף ה': הצעה למכירת אדמות "שגלר" – הצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת זלמן שובל ואורי אבנרי. רשות הדיבור לחבר-הכנסת זלמן שובל.

זלמן שובל: (החשימה והממלכתיות):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש איוו סמ-ליות אירונית בכך, שהדיון הזה צמוד לוויכוח שנערך כאן לפני שעה קלה. בשעה שהממשלה יוצאת נגד ספסרות, כביכול, בקרקעות בשטחים אחרים של ארץ-ישראל, ביהודה ובשומרון, ממשלה זו עצמה מספסרת בקרקעות ומסייעת לספסר באחת מעתודות הקרקע היחידות הקיימות עדיין בצפונה של ירושלים עצמה, אזור עירוני, המאוכלס כבר היום בצפיפות שכונות

חוברת כ"ג, ישיבה הי"ח
— הצעה לסדר-היום (שובל, ארוז, אבנרי) —

עות ובבנייה? ואינני מדבר על משקיעים בענפים שניתן בעדם תמריץ רשמי, לפי מדיניות עידוד השקעות של הממשלה; אינני מדבר על תעשייה ולא על תירות, אלא על אובייקטים שספק אם במציאות הנוכחית, גם במציאות הכלכלית הנוכחית, יצוי למדינה לעודד אותם. אין לי טענות כלפי המשקיעים עצמם; הם יהודים טובים ובעלי זכויות. הטענות שלנו הן כלפי השלטון. הרי הממשלה הזאת, כך גילינו היום, אינה גוטה חיבה מיוחדת לרוכשי קרקעות פרטיים, אך, כנראה, הממשלה גוטה חיבה לרוכשי קרקעות יהודים מחוץ-לארץ יותר מאשר לרוכשי קרקעות אזרחי הארץ. זוהי איפה ואיפה החושפת מגמות ועיוות יסודי, אם לא יותר מזה.

בהמלצת הממשלה נעשות חריגות חמורות מן המדיניות הממשלתית לגבי מכירת קרקעות של מינהל מקרקעי ישראל. ומהי המטרה? מה מניע את הממשלה לעשות הכל כדי למשוך משקיעים גם למקומות שהבנייה בהם איננה הכרחית, שבהם היא מוזיקה אפילו? האם המשקיע הזר עומד לבנות שם שיכונים לעולים או לזוגות צעירים, והתשובה שלילית. הוא עומד לבנות במקום בתי-מלון, בתי-אבות ובתי-מגורים, לא לעולים, אלא דירות רווחה יקרות, על חשבון הציבור ועל חשבון טובת התושבים.

אדוני היושב-ראש, אני סבור שהכנסת חייבת לדון לא רק בעיסקה הקונקרטית שהממשלה עשתה עם אותו משקיע, אלא בכל מכלול מדיניות הממשלה בכל הקשור למכירת קרקעות לאזרחי חוץ, תוך אפ-לייט אזרחים ישראלים. בעוד המליצה על הצורך בבעלות לאומית על הקרקע בפינה, גונת הממשלה אדמה ממלכתית בחצי-חינם למשקיעים מחוץ-לארץ.

מדיניות מכירת הקרקעות של הממשלה חייבת לדעת, להיקבע לפי "מה" — מטרת הרכישה, ולא לפי "מי" — האם המשקיע הוא מאנשי שלומנו או לא.

ולגבי הבעיה הספציפית שאנו דנים בה היום — עדיין לא מאוחר, עדיין אפשר לבטל את העיסקה, ואני מציע שאמנם כך ייעשה.

הי"ר ר. ארוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להצעה בנושא זה.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

אדוני היושב-ראש, כנסת וכבדה, לבי לבי על שר החקלאות שנתמזל לו מזלו הרע להגן על עניין מפוקפק, שכולנו יודעים שהוא נוגע לו רק באופן פור-מלי, אבל בעל הדבר הוא משהו אחר. זה גורלם של כמה שרים בממשלה הזאת, שמדי פעם בפעם הם נאלצים לעלות כאן על הדוכן ולהגן על מעשיו ומח-דליו של שר האוצר מר פנחס ספיר.

דיברנו היום הרבה על ספסרות, הכנסת נתנה את דעתה על ספסרות מעבר לגבול. עכשיו אנו מדברים על הספסרות שבתוך גבולות ישראל.

מי ששמע קודם את וידויה האישי הנרגש של הגברת גולדה מאיר, כמה היא מתנגדת לספסרות, כמה היא דבקה בעקרונותיה הסוציאליסטיים, יכול היה לה-גיע למסקנה שהגברת גולדה מאיר היא ראש ממשלה במדינה אחרת, ראש מפלגה אחרת, ראש משטר אחר. אינני מכיר עוד משטר בעולם שמטפח ספסרות בצורה

שלת ישחאל מעניקה לאותו אדם כ-15 מיליון לירות במתנה.

מה לא שמענו כאן לפני שעה-שעתיים מפי מגיני הסוציאליזם על קרקע הלאום, על אי-העברת קרקע ליהודים פרטיים? מה לא שמענו על כך? ומהנה "שגלר" הוא היום פינת גוי נדירה, בעלת אופי מיוחד במינו, בלב לבן של שכונות צפופות המאוכלסות בעש-רות אלפי אזרחים, ולא מן האמידים ביותר. לא אנשים שיש להם וילות וגינות גוי מסביב לביתם שלהם. אזור זה הוא מיוחד במינו, גם מבחינת מיקומו וגם מבחינת אופיו. בכל האזור אין גן עירוני. יש בו מרכז קהילתי אחד. אין בו מועדון נוער. אין הזדמנות נדירה להקנות לרבבות אזרחים שטח ירוק לגופש ולבידור.

וכך באמת תוכנן בתחילה, על-ידי הענייה ועל-ידי הממשלה. והנה באה הממשלה, אותה ממשלה המופקדת על טובת הציבור, ומוכרת את השטח למשקיע זר, כדי שישתום את פיסת הקרקע האחרונה בבתיים, יעקור את עצי החורשה, יהרוס את המבנים בעלי הייחוד המיוחד, הנותנים צביון מקורי לאזור כולו. במקום לשקם את המקום, המסמל תקופה היסטורית בקורות ירושלים המתחדשת, החליטה הממשלה לתת למקום למות ול-היעלם. סיבות שבאיכות החיים, שהממשלה כל כך מזלזלת בהן, מחייבות ש"שגלר" ייפך לשטח ציבורי משוקם, ולא לעוד שטח בנוי צפוף.

יש די קרקעות שביביות ירושלים. שמענו היום על כמה מהן. ויש זימים המוכנים לפתח אותן, ואפשר להקים עליהן שיכונים רדוב. אולם המדיניות של הממשלה חייבת להיות כזאת, שתשמור על צביונה של העיר, שתמנע את דחיסותה וצפיפותה, ובמיוחד עכשיו, כשיש לפני ירושלים אופנים חדשים של התפרשות.

אולם זהו רק צדו האחד של המטבע. יש גם צד שני לבעיה, והוא מדיניות הקרקעות הממשלתית.

לפני שנתיים-וחצי העריכו את ערכו של דונם קרקע במחנה "שגלר" ב-120,000 לירות ישראליות, והיו אז פניות מצד משקיעים ישראלים, אך המינהל הודיע להם שהשטח יישאר ברשות המדינה. עוד לפני שנה-וחצי נאמר לי שהמינהל הכחיש שעומדים למכור את האדמות למשקיעי-חוץ. והוא אמר: או שהשטח אינו עומד למכירה, אלא יש תכניות ממשלתיות לגביו. בו בזמן נעשתה העיסקה עם אותו משקיע — בסתר, במחבואים, אבל היא נעשתה, ועוד באילו תנאים.

בשעה שערכו של דונם עלה לפחות ל-350,000 לירות, אולי יותר, יימכר השטח במחיר זול עד כדי גיחוך לאותו משקיע. הממשלה ממשיכה במנהג של איפה ואיפה נגד משקיעים אזרחי ישראל, כשהיא ממשיכה להעדיף משקיעים זרים.

"שגלר" איננו המקרה היחיד. מינהל מקרקעי ישראל אינו מתיר בנייה בפרוודור ירושלים, לא למש-קיעים ישראלים; אך למשקיעי-חוץ, המבקשים להקים שם קריית-טלו-סטון — כן ניתנים. ואיננו רוצה לדבר על תופעות שאולי אינן נוגעות למדינה, אבל הן נוגעות לגופים ציבוריים אחרים.

משקיע זר אחר, מידידי ראש הממשלה, קנה 87 דונם באשדוד ללא מכרז, במחיר קטיבי, אף שהיו משקיעים ישראלים שהציעו יותר. ככה ייעשה למשקיע שהשלטון רוצה ביקרו.

מה פשר ההעדפה הזאת של משקיעי חוץ בקרק-

ובכן מכרו את השטח למי שלא הגיע לו, בזיל הוול, והוא מיד מסר את זה לאריה פלוך. ויש מקום להניח שמי שמכר לפלוחי ידע שפלוחי עומד למכור לאותו פלוך. אריה פלוך זה טען אחר כך שהבטיחו לו 250 אחוזי בנייה, כמו לשטח מסחרי. מר טדי קולק הכחיש את זה ואני מקווה שהוא יישאר בכ"ח חשתי. נשאר שטח של 89 דונם, שעליו עומד המחנה הצבאי וגם המכון הגיאולוגי — אגב, אותו מכון גיאולוגי שמתוכו יצא דוד ניב בפדשת שחיתות אחרת. בסוף 1970 התחיל המשא-ומתן עם אותו מר פלוך על רכיבת השטח הזה. באותו זמן לא היה שום תיכנון לשטח, ומי שהיה מנהל מינהל מקרקעי ישראל, מר שלמה בלקינר, אישר בהודמנות שאף פעם אחת לא העבירו שטח שלא היה תיכנון לגביו. זה מקרה יוצא דופן לגמרי, שהתחילו במשא-ומתן למסירת שטח, למכירת שטח או לחכירת שטח, שלגביו לא היה קיים תיכנון.

לחברי כנסת, שיאולי אינם תופסים לגמרי את העוקץ שבדבר הזה, ברצוני לומר שכאשר יש תיכנון עולה המחיר; וידעים למה מתוכנן השטח, והמחיר מיד עולה ולפעמים מרקיע שחקים. כאשר אין ועדין תיכנון אפשר למכור את השטח הרבה מתחת לערכו האמיתי. ואכן, על-פי פתק של שר האוצר נמסר למעריך הממשלתי במשרד המשפטים השטח הזה להערכה, ומדובר על שטח של 35 דונם עם 67.5% אחוזי בנייה, והוא קבע שערכו 5.5 מיליון לירות.

כבר אז היה ברור שהכוונה אינה למסור מיד את השטח למר פלוך, מפני שעמד ועדיין עומד על השטח הזה מחנה צבאי. כלומר, מכרו שטח לאדם לפני שני-תיים כדי שיימסר לו בעתיד, כעבור שנתיים-שלוש שנים, כאשר כל הצדדים ידעו שבמשך שנתיים-שלוש שנים ואלה ישתנה המחיר פי כמה וכמה, ועוד אינד בכמה.

ובכן החכירו את השטח הזה למר פלוך ב-5.5 מיליון לירות, אבל היו צריכים להעביר את הצבא למקום אחר, ואכן מינהל המקרקעין היה צריך להו-ציא 7.5 מיליון לירות, כדי להעביר אותו מחנה צבאי למקום אחר. וזה עסק מאוד מוזר: שטח במרכז ירו-שלים נמסר למר פלוך בלי מכרו ב-5.5 מיליון לירות, ואת הדייר, בשטח הזה, את הצבא, מעבירים למקום אחר, וזו יותר, מחוץ לירושלים, ב-7.5 מיליון לירות. עסק מוזר מאוד בשביל אדם כל כך ממוחל כמו שר האוצר.

בהתלה דובר מר פלוך על רצונו להקים שם בית-מלון, ולראיה הוא לקח ועורך-דין, מר נגר, שהוא מעסקני ל"ע, וזה מוכיח על הכוונה להקים בית-מלון. יש קשר.

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):
על זה לא חשבתי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
צריכים לחשוב.

גדעון פת (גח"ל):

זאת לא הוכחה שיקים בית-מלון, אלא שיקבל הלוואה בשביל בית-מלון.

הגסה ביותר כמו המשטר שהגברת גולדה מאיר עומדת בראשו.

כאכנה לדין הקודם טרחתי לבדוק במילונים איך מוגדר המושג "ספסר". אקרא לכנסת את ההגדרה לפי מילון אבן-שושן. "ספסר — 1. סדרור, מתווך במס-חר; 2. ספקולנט, עוסק בעסקים מסחריים שיש בהם משום סטייה מן המותר על-פי החוק או על-ידי דעת-הציבור ושמטרתם רווחים גדולים וקלים על-ידי הפקעת מחירים, ניצול המתסור בסחורה מסוימת בשוק וכדומה; הממשלה נלחמת בספסרים למיניהם. ספסרים במגרשים, ספסרים בשוק שחור".

שמואל מיקוניס (מקי):

תוספת: באנציקלופדיה העברית כתוב "ספסר — ראה גנב".

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

את זה לא בדקתי, לצערי.

אדוני היושב-ראש, חוק המסיפה, ההגדרה הזאת נכונה לעיניי הוה ונכונה להרבה הרבה עסקים אחרים הנעשים בחסות הממשלה. יש בהם עסקים מסחריים שיש בהם משום סטייה מן המותר על-פי דעת-הציבור, שמטרתם רווחים גדולים וקלים על-ידי הפקעת מחי-רים, ניצול המתסור בסחורה מסוימת. ואין מסחור גדול יותר מהמתסור בקרקע, בכלל בישראל, ובפרט בירושלים. מה שלא נכון הוא הקביעה התמימה של אבן-שושן, כנראה מתקופה אחרת, שהממשלה נלחמת בספסרים למיניהם. הרבה מאוד תלוי, אדוני השר, במי הם הספסרים. יש ספסרים שהממשלה מתנגדת להם, ויש ספסרים שהממשלה מטפחת אותם.

המקרה שלפנינו, המקרה של "שגלר", הוא מקרה לדוגמה. אספר לכנסת בקיצור, אדוני היושב-ראש, את הפרטים.

מית דובר בשטח שהיה שייך לכנסייה הלותרנית הגר-מנית זה זמן רב, עוד לפני מלחמת העולם הראשונה, גרמה לי. הם הקימו שם בית-יתומים על שם שגלר. ב-1951 רכשה המדינה את השטח הזה מן הכנסייה הלותרנית, ולוי אשכול המנחם ראה בזה הצלחה גדולה של המדינה.

גדעון פת (גח"ל):

גם הקונה הוא יתום.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

מאז נוספו הרבה יתומים, הרבה אנשים. רכוש המדינה התייתם. אבל הרבה יתומים פה עלו לגדולה. קודם כל, על שטח של 11 דונם היה בית-חרושת ללבנים, שהוקם כדי ללמד את הילדים היתומים מלא-כה. השטח הזה נמסר בשעתו לעולים מיוגוסלביה, שהקימו שם מפעל "חמרה" ששפט את הדגל ולא שילם מעולם דמי חכירה. ב-1958, אף-על-פי שלא שילם מעולם, הכירו בכוחותיו של אותו מפעל על השטח, כלומר: שהשטח תפוס על-ידי אותו מפעל. מכרו להם את השטח בזיל הוול, גרמה לי בכמה רבבות לירות. אולי לכבוד קשה יש נתונים מדויקים יותר. מיד לאחר מכן אותו קונה מכר את השטח למר אריה פלוך, שעמד גשמע עליו בדיון הזה, הוא הדמות המרכזית בפרשה זו, יהודי מגרמניה.

וכיוון שזו שכונה דתית יש ביקוש גדול של קונים דתיים דווקא בשטחים אלה, ולכן הביקוש גדול עוד יותר והמחיר גבוה עוד יותר.

אדוני היושב-ראש, אינני רוצה להיכנס לניתוח היחסים המיוחדים שבין שר האוצר לבין מר אדיה פלוך. אילו שר האוצר היה עונה להצעה הזאת, כפי שלדעתי היה צריך לענות הוא ולא שר החקלאות, שנגי-עתו לעניין היא פורמלית גרידא, ובמסדה שהבדלים אינם כשורה, לא הוא האחראי לכך, אלא כצד סביל — אילו היה פה ישר האוצר, הייתי משתדל להיכנס לניתוח היחסים האישיים בינו לבין מר פלוך, כשם שאילו הייתה זו חאש הממשלה הייתי רוצה להיכנס לניתוח היחסים האישיים בינה ובין מר לו בוואר, שקיבל עכשיו "בקשיש" גדול מהמדינה; או שהייתי נכנס לניתוח היחסים האישיים בין שר האוצר לבין חבר-הכנסת קרמרמן. זו קואליציית ד'הונט, עופר-בדר, בדרג גבוה יותר, קואליציה של ספיר-קרמהמן, שגם הוא קיבל "בקשיש" עצום מהמדינה למען רכישת "ליילנד" היחסים האישיים האלה, היחסים האישיים-ציבוריים-פרטיים-מפגלתיים — עליהם כדאי, אדוני היושב-ראש, לכתוב פעם ספר אמיתי. אני מקווה שיימצא עתונאי שיגיש את זה פעם לציבור בארץ.

שמואל מיקוניס (מק"י):

בשביל זה קיים מבקר המדינה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

מבקר המדינה אינו סופר, לצערי. הוא פחות מאשר סופר. זה לא מספיק. זה עניין ספרותי לגתח את היחסים האלה, מדוע שר האוצר, פחחס ספיר, חושב שהוא צריך להעשיר אנשים, להפוך כמה עשירים למיליונרים, וכמה מיליונרים למיליארדרים. זה נושא מעניין ומרתק.

אדוני היושב-ראש, הדבר הזה הוא, לדעתי, בגדר שערווריה הזועקת לשמים ממש. הוא נעשה לא באיזה מקום בטריטוריה של המדינה; הוא נעשה בלב לבנה של ירושלים. אני מציע שהכנסת תדון במקרה הזה גם מפני שהמקרה הזה עצמו חשוב וגם מפני שהמקרה הזה הוא מקרה לדוגמה לגבי כל המשטר הנהוג בארץ.

הי"ד ר. ארזי:

רשות הדיבור לשר החקלאות, לתשובה.

שר החקלאות ת. גבתי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הוגשו שתי הצעות לסדר-היום. חברי-הכנסת שובל טוען שהשטח של "שנלר" צריך ליהפך לשטח ציבורי ואסור היה להחכיר אותו לבנייה. חברי-הכנסת אבנרי טוען שפה נעשתה שערווריה ומסרו אדמה למשקיע-חוף בתנאים המאפיינים שרים לו להתעשר. אני רוצה להגיד לחברי-הכנסת שובל שמינהל מקרקעי ישראל מחכיר — אנגב, לא מוכר אלא מחכיר — שטחים רק לפי הייעוד של השטח, ולפי תכנית-המיתאר 1972 זהו שטח פיתוח פרטי ושטח המיועד לבנייה ציבור. העיסקה הזאת לא נעשתה במחשך, כי אם בהתאמה מלאה עם עיריית ירושלים ועם התכנית העירונית של ירושלים.

המשא-ומתן על החכרת השטח התחיל באוקטובר 1970. המשקיע, מר פלוך, ידוע בארץ כאדם שהש-

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
ניחשת נכון.

בינתיים הסתלק מר פלוך מכוונתו להקים בית-מלון, כי מצא יעוד כדאי הרבה יותר מבית-מלון.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):
מי העורך-דין עכשיו?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

לשם כך צריכים לדעת מה רוצים להקים שם. אם זה שיכון, יש לי כמה שמות טובים על קצה הלשון. אם זו חווה חקלאית, תיקח עכשיו עורך-דין אחר.

על כל פנים מר פלוך קיבל את השטח במחיר מקובל של 5.5 מיליון לירות. מקובל בחכירה לשלם במזומן 80%, כלומר 4.4 מיליון לירות. איך המשקיע הגדול הזה, מר אדיה פלוך ממיינך, גייס את הכסף?

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):
— מפרוקפורט.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

הוא היה צריך לגייס 4.4 מיליון לירות. הוא קיבל מבנק "טפחות" הלוואה של 3.3 מיליון לירות לשנתיים.

דענון פת (גח"ל):

כספי מעוטי יכולת, ודאי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

זאת אומרת, עשטטה השווה כ-20 מיליון לירות כיום, מסרו אותו ב-5.5 מיליון לירות. מתוך זה צריך היה לשלם מר פלוך 4.4 מיליון לירות. הוא קיבל הלוואה של 3.3 מיליון לירות מהממשלה עצמה, וכל ההשקעה של האיש הגדול הזה היא 1,100,000 לירות בתוספת של 330,000 לירות לעיריית ירושלים כמס שבח. זה עסק פנטסטי, וכל זה בלי כל מכרז.

שמואל מיקוניס (מק"י):

זה שייך ל"ו צדיקים.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

מדוע בלי מכרז? לפי תקנות מינהל המקרקעין אין צורך במכרז אם מדובר במשקיע-חוף ואם יש המלצה של שר בתחום משרדו. פה יש המלצה של שר בתחום משרדו. אנגב, אני חושב שזה היה שר התיירות, ולכן היה דרוש עורך-דין נגד, או אולי היה זה שר האוצר. אינני בטוח לגמרי בזה, אבל מדובר במשקיע-חוף, ומשקיע-חוף יכול לקבל 15 או 16 או 18 מיליון לירות "בקשיש" מן המדינה. לאזרח הארץ זה אסור. זאת אחת מעובדות היסוד של חיינו.

כמה שווה השטח הזה? כאמור, המעריך העריך את זה ב-5.5 מיליון לירות, על סמך הנחה שמחיר הקרקע לחדר בנייה באזור זה הוא 6,000 לירות. כיום מחיר הקרקע לחדר בנייה באזור זה הוא 20,000 עד 25,000 לירות. זאת אומרת, שהשטח שווה מי ארבעה, כלומר יותר מאשר 20 מיליון לירות כיום. ובשכונה הזאת אומרים לי — זה אולי יעניין את החברים הדתיים — כי זו שכונה דתית, ובשכונה דתית הקרקע יקרה עוד יותר, כי הדתיים אוהבים לגור זה ליד זה,

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
אם אתה משתמש במושג "זוהמה" והוא מתקבל כמושג פרלמנטרי, ואני חושב שמדיניות הממשלה היא מזוהמת ומה שאתם עושים זאת זוהמה יום-יום.

היו"ר ר. ארזי:
חברי-הכנסת אבנרי, אני מבקש לא להפריע.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
לתת "בקשיש" 20 מיליון לירות זאת לא זוהמה, בשעה שאין לך לדירות לזוגות צעירים ולעולים חד-שיים?

היו"ר ר. ארזי:
חברי-הכנסת אבנרי, אני מבקש אותך עוד פעם, לא להפריע, כאשר דיברת ואיש לא הפריע לך. אני מבקש לא להפריע לשר.

שר-התקלאות ת. גבתי:
יש סדר וגוהל במינהל מקרקעי ישראל. שטח שנמסר למכירה מוערך על-ידי המעריך הממשלתי. חברי-הכנסת אבנרי יכול לחשוב שגם המעריך הממ-שלתי הוא איש מושחת והוא העריך את השטח באופן מיוחד במחיר נמוך. הרבה מערכו, כדי לתת אפשרות לשר התקלאות ולשר האוצר למסור לפלון את השטח חצי-חינם.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
כבוד השר, אמרתי שהמעריך הממשלתי העריך את הערך בשנת 1970 ומכרתם אותו בשנת 1973. בינתיים הערך עלה פי ארבעה.

שר-התקלאות ת. גבתי:
אני מצטער במאד, השטח הוערך בנובמבר 1971 והסכם הפיתוח נחתם בראשית 1972. ואז נשאל המע-ריך אם חל שינוי והוא הודיע שזוה ערך השטח. ואני שומע מדי פעם טענות משני סוגים: מצד אחד יש טענה, מדוע אין מינהל מקרקעי ישראל מע-מיד שטחים לרשותם של קבלנים ויוזמים לבניה; מצד אחר טוענים: מדוע מינהל מקרקעי ישראל מע-שיר אנשים? אני רוצה שנדע, כי בתקופה זו שאנחנו חיים בה, כאשר ערך הקרקע משתנה מחדש לחודש, כאשר מינהל מקרקעי ישראל מוסר שטח, למי שלא מוסר — לקבלנים, למשתכנים, לבעלי מפעלים — הרי כאשר מסתכלים על השטח הזה אחרי שנתיים-שלוש שנים, אומרים: איך זה מינהל מקרקעי ישראל מסר את השטח חצי-חינם? מינהל מקרקעי ישראל יכול לעשות דבר פשוט — הוא יכול להמליח את כל האדמות שיש לו, לא להוציא אותן מתוך חשש שמי-שהו יתעשר. האמת היא שמי שמקבל אדמה ממינהל מקרקעי ישראל, אם לשיכון עצמו אם לבניית שיכונים ואם לאיזה מפעל אחר — ערך הקרקע עולה לאין ערוך ואחרי כמה שנים על הסכום שהוא שילם.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
זהו בדיוק משטר של ספסרות. למה אינכם קוב-עים שהקבלן ישלם לפי ערך הקרקע?

היו"ר ר. ארזי:
חברי-הכנסת אבנרי, לא ייתכן שכל הזמן תקרא קריאות-ביניים.

קיע סכומים גדולים בכמה וכמה מפעלים והוא ממ-שיך להשקיע.
(ק ר י א ה: למשל?)

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):
אם הוא בונה בתי-מלון ברחוב הירקון, כל הכ-בוד וצריך לתת לו הקלות. אבל מה בין זה לבין מתן מתנה של שטח בירושלים?

שר-התקלאות ת. גבתי:
עוד ואחזור לעניין זה, אם השטח ניתן במתנה. אני אינני רואה כל הבדל בין בניית מלון ברחוב היר-קון או בירושלים ב"שנלר", כי לפי תכנית-המיתאר השטח מיועד לכך.

גדעון פת (גח"ל):
בכסף של "שנלר" בונים את בתי-המלון. יש קי-זוים.

שר-התקלאות ת. גבתי:
המשא-ומתן, כפי שאמרתי, התחיל כבר בנובמבר 1970. בזמנו הוא קנה 11 דונם מן השטח הגובל עם "שנלר". שם היה בניית-חדושת "חמרה", והוא ביקש לחכר שטח נוסף של 25 דונם מהשטח התפוס על-ידי משרד הבטחון. הוא הגיש תכנית לניצול השטח, הכוללת בניית מלון של 150 עד 200 חדר; בניית בית-אבות של 100 חדרים; בניית בתי-מגורים, שב-חלקם מיועדים לעולים מארצות הרוחה. משרד הב-טחון הסכים לשחרר מתוך 90 הדונם 25 דונם, וכ-נובמבר 1971 נעשתה הערכה על-ידי המעריך הממ-שלתי, שהעריך את השטח ב-160 לירות למטר מרובע בניצול של 67.5%, בהנחה שאם יאושר לו ניצול גדול יותר, יתעשה הערכה מחדשת של ערך השטח.

לפי המקובל במינהל מקרקעי ישראל חייב חוכר לשלם דמי חכירה ראשוניים — 80% מן הסכום. לפי הסכם הפיתוח שנעשה — בדרך כלל אין מינהל מק-רעי ישראל חותם על הסכמי חכירה קבועים, כי אם על הסכם פיתוח, המאפשר ליום לפתח את השטח, לבצע את התכנית שהוא מציע, ולאחר שהתכנית מב-צעת חותמים אתו על חוזה חכירה — התחייב החו-כר לשלם 4,416,000 לירות, המהווים 80% מערך הק-רע; בנוסף ועל זה יעוד 220,000 לירות דמי חכירה שנתיים, המהווים 5% מערך הקרקע, במשך 4 שנים. הוא התחייב לשלם את 4-התשלומים: הראשון בהם בזמן חתימת החוזה, התשלומים האחרים היו אחרי 9 חודשים, 15 חודשים ו-22 חודשים מ-1 באפריל 1972, בתוספת של 12%.

המשקיע שילם כבר את שני התשלומים הרא-שוניים, שכל אחד מהם בסכום של 1,044,000 לירות ונוסף על כך גם את דמי החכירה לתקופה המתאימה. כפי שאמרתי, את יתר התשלומים הוא צריך לשלם ב-15 חודשים החל מ-1 באפריל 1972, פירוש הדבר — ב-1 ביולי 1973.

אני לא יודתי לעומק טענותיו של חברי-הכנסת אבנרי ואני מתעלם מן ההמוזים המלוכלכים שהשיע פה על שר האוצר, על ראש הממשלה ועל שרים אחרים. אפשר לזרוק זוהמה, אבל אינני מבין את הטע-נה...

חברת כ"ו, ישיבה תי"ח

— הצעה לסדר-היום (גבתי, פת, שובל, אבנרי, ש. תמיר, מיקוניס, ארזי) —

שר-התקלאות ח. גבתי:

השטח הזה, לפי התיכונן — כפי שאמרתי — מיועד לשטח פיתוח פרטי לבנייני ציבור ועל יסוד זה העריך אותו המעריך הממשלתי. השטח נמסר ליוזם, למשקיע, כדי שיפתח אותו. האמת היא, כפי שאמרתי, שהוא כבר הכניס מחצית הסכום ובחודשים הקרובים עליו להכניס את יתרת הסכום. הוא לא קיבל את השטח עד היום. על אף ההסכם שהיה עם משרד הבטיחות והתעב הפינני, ואיננו יכולים לבוא אליו בטענות שלא התחיל בפיתוח, כי עדיין לא העמדנו את השטח לרשותו.

דעון פת (גח"ל):

כבוד השר, מדוע קרקע כה מבוקשת לא תועמד למכירה באמצעות מכרז? מדוע כאשר אדם רוצה לבנות מבני תעשייה בקצה העולם הוא חייב לעמוד במכרז? ואילו קרקע כה מבוקשת לא עומדת במכרז?

שר-התקלאות ח. גבתי:

מי שרוצה לבנות מבני תעשייה מביא המלצה משרד המסחר והתעשייה, וההמלצה משחררת אותו ממכרז.

דעון פת (גח"ל):

אבל לא משחררים.

שר-התקלאות ח. גבתי:

כן משחררים.

דעון פת (גח"ל):

מי שיחרר את פלון ממכרז?

שר-התקלאות ח. גבתי:

אם יש המלצה מהשר הממונה לשחרר ממכרז — משחרר מינהל מקרקעי ישראל ממכרז.

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):

אדוני השר, אתה המלצת?

אורי אבנרי (העולם הזה—בוה חדש):

מי היה השר שהמליץ?

דעון פת (גח"ל):

מי המליץ? — שר הפנים, שר התיירות?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

שר השרים.

שמואל מיקוניס (מק"י):

אני רוצה לשאול שאלה אחרת: מי המליץ לע"ק את חורשת "שנל"? אני רוצה שהחורשה תישאר.

דעון פת (גח"ל):

מליץ היושר המליץ.

שר-התקלאות ח. גבתי:

שר האוצר ממליץ מדי פעם על שיחרור משקיעי חוץ ממכרז. עלינו לדעת פעם: אם איננו מעוניינים במשקיעי-חוץ — אל נבלבל ליהודים בחוץ-לארץ את המוח ואל נגיד להם: תבואו ותשקיעו בארץ.

אורי אבנרי (העולם הזה—בוה חדש):

ואלה משקיעי-חוץ שעושים הכל, חוץ מלהשקיע.

שר-התקלאות ח. גבתי:

כאשר יהודי בא להשקיע טוענים שמפלים לרעה את המשקיעים המקומיים.

היו"ר ר. ארזי:

חבר-הכנסת אבנרי, אינך יכול לערוך דיאלוג, בקריאות-הביניים שלך, עם השר. דוברת 15 דקות ואיש לא הפריע לך. אינך יכול להפריע לשר כל דקה. עליך להתאזר בסבלנות ולהקשיב.

שר-התקלאות ח. גבתי:

לחבר-הכנסת שובל יש מדיניות השקעות משלו; ולחבר-הכנסת אבנרי יש מדיניות השקעות משלו; אבל את המדיניות הזאת לא קובעים לא חבר-הכנסת שובל ולא חבר-הכנסת אבנרי. אתם יכולים להיות לא מרוצים מהמדיניות הזאת, אבל היא נקבעת על-ידי הממשלה וכך הממשלה נוהגת. יכולים לבוא ולספר סיפורים שונים על קשרים מיוחדים, אישיים, בין שר האוצר לבין פלון, יש מי שיכול היה לפרש שפלון הוא חבר מפלגת העבודה ועל כן יש איזה שהם קשרים.

דעון פת (גח"ל):

חאיי יש.

שר-התקלאות ח. גבתי:

פלון הוא יהודי השייך לאגודת ישראל, מחסידי קוצק, ועד כמה שידוע לי, מעולם לא היה לו פנקס חבר של המפלגה שאליה משתייך שר האוצר. הסכם הפיתוח עם פלון נחתם. אם הוא יעמוד בתנאים ויפתח — ההסכם הזה שריר וקיים.

אינני חושב שיש מקום לבדוק מחדש את האפשרות לביטול ההסכם הזה, אבל לנוכח הרעש שהוקם מסביב לנושא — רעש שאין לו שום בסיס — אני מציע להעביר את העניין הזה לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):

מה שייך הנושא לוועדת הכספים?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

מלונאות היא בתחום ענייניה של ועדת הכלכלה.

היו"ר ר. ארזי:

אני שואל את חבר-הכנסת שובל: האם אתה מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים?

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):

לוועדה, אבל לא לוועדת הכספים.

היו"ר ר. ארזי:

ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה להעביר את הנושא.

האם חבר-הכנסת אבנרי מסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

אורי אבנרי (העולם הזה—בוה חדש):

כן.

— הצעה לסדר-היום (ארוז, שוסטק); סיכומים והצעות של ועדת הכנסת על הדו"ח השנתי מס' 1 של נציב תלונות הציבור (ארוז, ורדיגר) —

דוד". והיתה זאת עיסקה חתומה. אחר כך התברר לממשלה שהיתה זאת עיסקה מוטעית והממשלה לא התביישה לבוא לחברת "אשדוד" ולדרוש ממנה רבייה של כל ההסכם, וללא כל בידור, ללא כל צורך ברעש, שונה ההסכם עם החברה והממשלה לקחה מהחברה את המחצית של הקרקעות.

כך נהגו בעבר, ללא כל בעיות.

השבוע פנה אלי אדם שאמר, שהוא מוכן לקבל את השטח באותם תנאים שקיבל אותו מר פלוך, ול-שלם בתמורה סכום גדול פי חמישה מזה שמשלם מר פלוך. איזו תשובה אפשר לתת לאיש זה?

לדעתנו היתה הממשלה יכולה לעשות בעניין זה בדיוק מה שהיא עשתה לגבי חברת "אשדוד", היינו לעשות רבייה של העיסקה. כי יש כעת לקוח המוכן לשלם סכום גדול פי חמישה. והיה אם מר פלוך יעמוד בתנאים אלה וישלם את הסכום — הוא יקבל את השטח; אם לא — יוקצה השטח ללקוח החדש.

ז. סיכומים והצעות של ועדת הכנסת על הדו"ח השנתי מס' 1 של נציב תלונות הציבור (המשך הדיון)

עוד לא הגענו לכך, ימשיכו אלפים רבים, באופן יחסי יותר מאשר בכל מדינה אחרת, לשלוח את תלונותיהם ללשכתו של הנציב, והוא בשל כך יאלץ לבדוק את התלונות בצורה פחות מעמיקה, מסיבות אובייקטיביות של היעדר כוח-אדם וזמן.

רבתי חברי הכנסת, אזרחי ישראל רוחשים אמון בלתי-מסוייג למבקר המדינה, ואמון זה גם עבר לנציב התלונות. גישת הנציבות — ואולי עוד קודם לכן עצם הקמת המוסד הזה — הביאה לחיזויים ברובים של הקמת נציבויות לתלונות במוסדות, בגופים ובמשרדים פרטיים וממשלתיים, העוזרים לא אחת להקל את העומס המוטל על המשרד העיקרי. אף-על-פי שאין קשר קוני-טוטיוציני בין הגופים הללו, ייתכן שהיה מן הראוי ליצור מכשירי הדרכה וכיוון שיאפשרו לנציבי התלונות שמחוץ לנציבות התלונות הממלכתית ללמוד מהלקחים של המוסד הגדול.

נחאה לנו, שבמוסד האומבדסמן קיים התהליך הממושך. המצב היום הוא שיש כבר תלונות המחכות לתשובה הרבה זמן, הרבה מעבר למה שציפו קודם. וכן בכל שהגוף גדול יותר ועומד בלחץ של המצפים לתשובה, כן הופכות תשובותיו להיות שיגרתיות יותר, בלי החדירה לעומק.

לכך תורמת רבות ההצפה הגדולה של תלונות, שהנציבות עומדת לפניה. יש אומרים כי הסיבות לכך נעוצות בסמכות הרחבה שניתנה לנציב. אחרים אומרים שהדבר נעוץ בולות הרבה שיש לאזרח הישראלי במוסד-דוח המדינה ומוסדות הציבור. כך או כך, האזרח מרגיש שהוא רוצה לקבל יותר מרשויות המדינה, וכשהוא לא מקבל זאת — הפער בין הרצוי למצוי גדל, והוא מתלונן.

אין גם להתעלם מן העובדה שהמניהל בישראל לקוי מבחינות רבות. חלק מהליקויים גובע מסיבות

היו"ר ר. ארוז:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: להעביר הנושא לוועדה שתקבע על-ידי ועדת הכנסת. ואני מעמיד את ההצעה להצבעה.

ה הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע על-ידי ועדת הכנסת נתקבלה.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):
מי גמנע?

היו"ר ר. ארוז:

גמנע רק חבר-הכנסת שוסטק.

רשות היבור לחבר-הכנסת שוסטק, להודעה.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גמנענו מהצבעה. ממשלת ישראל עשתה פעם עיסקה עם חברת "אש-

היו"ר ר. ארוז:

הכנסת תעבור לסעיף ג' בסדר-היום: המשך הדיון בסיכומים והצעות של ועדת הכנסת על הדו"ח השנתי מס' 1 של נציב תלונות הציבור. רשות היבור לחבר-הכנסת, ורדיגר, ואחריו לחבר-הכנסת נסים.

אברהם ורדיגר (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי רצוני לברך את נציב התלונות ומבקר המדינה ד"ר נבני צל, את מר ואבנר, מנהל הנציבות, ואת חבר העובדים — על הגשת הדיון-החשוב הראשון לכנסת.

קשה עדיין, אחרי תקופה קצרה של פעילות, להסיק מסקנות על ההעשה בנציבות התלונות. הסקירה שהוגשה לנו היא מאלפת מנקודת מבט של הבעיות הנציבות לפני האזרח הקטן. מעיון בדיון-החשוב של המבקר אין לנו ספק שהשכלנו ליצור מוסד חדש, הסו-תם פירצה רצינית שהיתה עד כה בתקשורת שבין האזרח לרשויות השלטון. אך נדמה כי יהיה מקום במשך הזמן להכניס שינויים, לשפר ולתקן הליכים מסויימים, שיביאו להפעלה טובה יותר של הנציבות, לבדיקה מהירה ומדוייקת של התלונה ולהסקת הלקחים המתבקשים.

כבר יתה ניתן להאות את קצותיהם של כמה חבלים: האחד — הבעיה אם הנציבות צריכה להיות חלק ממשרד מבקר המדינה; השני — צורת הפעילות של הנציבות, והשלישי — חינוך האזרח לשאלה ותלונה. בכל שלושת התחומים הללו אנו עדיין בראשית הדרך. ברור יותר שהשילוב שעשינו בין הנציבות למשרד המבקר, במבט לאחור, היה חיובי. ספק אם הנציבות כבר מסוגלת לענות על כל הפניות, ובקצב שהתלונות מגיעות; ומעל לכל ספק — עדיין לא הגענו למצב שבו האזרח יוכל בעצמו להיות השופט בקטגוריה הראשונה, אם תלונות יש בה ממש או אין, כל

חברת כ"ה, ישיבה תי"ח

— סיכומים והצעות של ועדת הכנסת על הדו"ח השנתי מס' 1 של נציב תלונות הציבור (ורדיגו, ארוי, נסים) —

נציב תלונות הציבור, את מנהל הנציבות ואת צוות העובדים, על העבודה החשובה שביצעו בשנה הראשונה לכינון המוסד הזה. אנו רוצים לקוות שתרומתו של המוסד להעלאת הדמה של המינהל בישאל ותקינותו תהיה רבה, עוד כהנה וכהנה.

ברצוני להתייחס עתה אל שאלת הסמכות הנתונה היום לנציב תלונות הציבור. אנחנו הצענו, כפי שמש- תקף מהצעות המיעוט, כי לאחור שנת הנסיון הראשונה יש לשקול תיקון החוק באופן שחוות-דעתו של הנציב תחשב כהוראה. אחת הסיבות שהיינו אותו להציע הצעה זאת היא דווקא: אותו פסק-דין של בית-המשפט הגבוה לצדק, שהפנה את העותר במקרה מסויים לנציב תלונות הציבור. אבל זו הייתה גם עמדתנו העק- רונית בשעה שהובאה הצעת החוק לדיון בקריאה ראשונה, וגם כאשר נדונה בוועדה המיוחדת. זו הייתה עמדת נציגינו. סברנו שרצוי לתת כוח כפייה לנציב תלונות הציבור. בא פסק-הדין של בית-המשפט הגבוה לצדק, שצוטט על-ידי יושב-ראש ועדת הכנסת, והיינו אותנו להציע הצעה זו ביתר שאת.

על שום מה? פסק-דין זה יכול ליצור מעתה רו- שם, ויותר מאשר רושם, אצל אנשים דבים שגוקים לעתירה לבית-המשפט הגבוה לצדק, בתוקף החוק, שיש לפנות תחילה לנציב תלונות הציבור. אחד הדב- דים הכואבים לאורח הוא שמשך הדיון בכל עניין הוא ארוך מדי, מה שאנו קוראים "סחבת". הסחבת היא: אם כל דע, היא אם כל עינו. אם יש סחבת, לעתים אין טעם בתלונה ובעתירה: אם יפנו קודם לנציב תלו- נות הציבור בכל מקרה שהוא ויאפשר על-פי החוק לע- תור לבית-המשפט הגבוה לצדק, בשעה שאין לנציב כוח כפייה, עלול להיווצר מצב שמשך הדיון בעתיד- חו, בתלונתו, במשאלתו של אורח שחש עצמו נפגע, יידל פי כמה. גם נציב תלונות הציבור עם המנגנון העומד לרשותו אינו יכול בין-עצמו לפתור את הבעיה, לבד: אותה, למצות אותה ולהציע הצעות והמלצות. והנה עבר זמן ניכר בבירור התלונה אצל נציב תלונות הציבור, והוא ממליץ. אבל אין לו כוח כפייה, אותו פקיד או אותו משרד שנגדו התלונן האורח אינו מק- בל את המלצתו. האורח צריך יהיה עתה לפנות לבית- המשפט הגבוה לצדק, ושוב יעברו עוד חודשים, 6 חוד- שים, 8 חודשים, לעתים שנה, לעתים 4 חודשים, לא פחות. אם כן, תהיה כפילות בבירור תלונתו של האז- רח ובירורה עלול להימשך שנה ויותר.

לפיכך, הן מהסיבות העקרוניות שעמדנו עליהן בכל שלבי תיקינת החוק הזה והן בגלל פסק-הדין של בית-המשפט הגבוה לצדק, שאני אינני רואה אותו כפירוש רצוי של החוק, אני סבור וסיעתנו סבורה שיש לשקול מעתה מתן כוח כפייה להמלצותיו של נציב תלונות הציבור.

כפי שתראו, רבותי חברי הכנסת, בסעיף 5 יש שתי גירסאות בעניין המשמעות שיש לייחס למספר התלונות שהוגשו לנציב תלונות הציבור ולמספר התלו- נות שנמצאו מוצדקות. וזאת לדעת, תלונה שאינה מוצדקת אין זאת אומרת שאינה צודקת. התלונה אינה מוצדקת כמובן החוק, בהתאם להגדרה שהחוק קבע. פירושו של דבר, שאם נמצאו 46% — 47% תלונות מוצדקות, אין זאת אומרת שיתר התלונות או חלקן אינן

תקציביות, אך חלק גם נובע מצורת המבנה של המ- דינה והמשרדים המונגחים על-ידי אישים פוליטיים.

ובכלל מטבע כן יש גם לבעיית התלונות צד שני. לגבי חלק מסויים מהתלונות מתברר, אחרי בדיקתן, שאין להן בסיס, וכי המתלוננים לא נחזו באבחנה האובייקטיבית באשר לתלונתם שלהם. אפשר להבין שכל מתלונן מרגיש עצמו מקופה, אך מדרשת אבחנה מסוימת, ולו המינימלית, ושכופו של דבר תהיה לטובת כלל המתלוננים ויעילות עבודתה של נציבות התלונות.

דין-וחשבון הנציב יחושף, כדברי מבקר המדינה, את בעיותיו של הפרט מול עוצמת השלטון, או מול התו- קף האנונימי של החוק. לנו נדמה כי הוא גם חושף לא מעט מגוול האדם באשר הוא אדם, ולא דווקא באשר הוא אורח ישראל.

המעין בדין-וחשבון יכול ללמד כיצד עלינו לה- סיק את המסקנות הכלליות לגבי סוג התלונה. המקרה הבחוד למלמד בדרך כלל על הכלל, ו-87 התיאורים שמי- ביא מבקר המדינה בדין-וחשבון שלו יכולים ללמד או- תנו רבות על עשרות תחומים בחיינו במדינת יש- ראל. מתוך התיאורים ברור לכל, שלאורחי ישראל אין כמעט נושא שעליו אין הם מתלוננים, כי כמעט אין נושא שאין בו פער בין השאיפות של האזרח לבין מה שהוא מקבל: אם בשירותים ממשלתיים ואם בשירותים אחרים.

הזכרתי כבר את המבקרים שנכנסו לעבודתם במשרדים השונים וברשויות המוניציפליות והאחרות. יורשה-נא לי להביע ספק ביכולתם לנהוג באובייקטיביות בעבודתם. כמעט כל הנציבים האלה הם נציגים ממו- נים מטעם השדים או ראשי המוסדות שעליהם הם צריכים לפקח. הם עובדים בשכר שהם מקבלים מאותם משרדים, והמשך עבודתם תלוי בשך או בחאש הרשות. להם הם גם צריכים לדווח על עבודתם. חוששני שה- ביקורת שלהם לא תמיד תהיה אובייקטיבית לחלוטין. דבים מאנשים אלה לא יטיחו כלפי מפרנסיהם את הביקורת האמיתית במלוא צבעה השחור. הם יעלו את הביקורת, אך יצבעו אותה בצבעים בהירים יותר, והפ- סדו של המתלונן ברור.

מה שדרוש לנו זוהי כתובת אחת מרוכזת. כן רצוי שהמבקר עצמו ימנה נציבי תלונות, עובדי מש- רדו, שיישבו ויתאמו במשרדים מסוימים או ברשויות השונות את העבודה. אך אסור שהאנשים האלה יהיו תלויים באותם גופים שהם יבקרו. הביקורת צריכה לא רק להישמע אלא גם להיראות, ואז יש סיכוי שהיא תקל את חיינו של האזרח הקטן מול המכונה הגדולה של השלטון.

היו"ר ארוי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת נסים, ואחריו לחבר- הכנסת מיקוויס.

משה נסים (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי לסיעה, חבר-הכנסת יוסף תמיר וחבר-הכנסת צבי צימרמן, הבי- עו כבר את דעתם והשמיעו את דבר הסיעה על הדין- וחשבון הראשון של נציב תלונות הציבור. הם דיברו בהכללה וגם על פרטים. ברשותכם, ואתרכו בהנמקת הצעות המיעוט של סיעתנו. אבל לפני כן ברצוני להצי- טף לשורה הארוכה של חברי הכנסת אשר שיבחו את

— סיכומים והצעות של ועדת הכנסת על הדו"ח השנתי מס' 1 של נציב תלונות הציבור (ניסים, ארוז, אנקוריון) —

עקב ההמלצות של- נציב תלונות הציבור הצענו לקבוע מעובדה, שאין להשלים גם תופעה כזאת שאי-דם, והכאי לשיכון וגרשם לשיכון, לא יקבל בעת קביעת ויכוחותו לדיור הדועה אחראית על המועד של מסירת הדירה, ולא ייודע לו במפורש, באופן סופי, המחיר של הדירה. יהא זה מחיר סופי לחלוטין או מחיר סופי צמוד למדד, אבל לעולם צריך הוא לדעת את המחיר של הדירה. לפיכך הצענו במסקנותינו לקבוע, כי על משרד השיכון לקבוע נוהל שלפיו יימסר למשתכן המחיר המדוייק של הדירה והמועד למסירתה בעת ואישור הקצאת הדירה על-ידי משרד השיכון. הרוב בוועדה הציע בעת ההתקשרות, במקום בעת אישור ההקצאה, ואנחנו יודעים שיש הבדל ניכר מבחינת הזמן בין עת ההתקשרות ובין עת קביעת הו"כ. אותה ההתקשרות יכולה להיות לעתים זמן קצר ביותר לפני מסירת הדירה, ולכן צריך שהעניין ייקבע במסגרת, במסמרות, על-מנת שתופעה זו שיצרה מדידות עד אין קץ, הפגנות, זעם ועגמת גוף, לא תישנה.

אדוני היושב-ראש, בזה נימקתי את דעת המיעוט וכן את הגירסה ב', המופיעות בסיכומים ובהצעות של ועדת הכנסת. אני רוצה לקוות שהדין-וחשבון הראשון הזה יציעד אותנו לקהאת במנהל תקין יותר, לקהאת תחושת-יתד ליזכויות האזרח, להפגת מדידות, כדי שהאזרח יקבל את השירותים המגיעים לו בצדק — בזכות ולא בחסד.

הי"ד ר. ארז:

תם הדין. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אנקוריון, לתשובה.

ארי אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להביע את שביעות-רוצני מהעובדה שכל 11 הדוברים שהשתתפו בוויכוח זה, פיהם היה מלא הערכה למוסד של נציבות התלונות, ולנציב התלונות ולחבר עוזריו. אני חושב שיש בזה משום עידוד רב לנציב התלונות, להמשך העבודה המבורכת שהוא עוסק בה.

הואיל וחברי כנסת רבים חזרו על אותם נושאים, אסתפק בדברי בשתי הערות כלליות ואחד כך אענה להסתייגויות.

טענה אחת היתה בפי כמה וכמה חברי כנסת, טענה על קיום בירוקרטיה ועל קיום ליקויים במינהל. אינני רוצה לומר שאין תופעות של בירוקרטיה במינהל פה ושם, וחלילה לי לומר שאין ליקויים במינהל. והרי איה, הלא יש דיין-וחשבון של נציב התלונות, והרי ושם מונה את הליקויים במינהל. אבל מכאן ועד ההכח-ללה שאומרת: בירוקרטיה עליך ישראל, והכנסת מתבקשת לציון שיש ליקויים במינהל — דבה הדרך. אני חושב שעשויים עוול גדול לציבור מסור, ציבור גדול, מסור ונאמן של עובדי המדינה והמוסדות הציבוריים, כאשר מהים את כולם גם עם המושג בירוקרטיה וגם עם המושג של ליקויים במינהל. איננו יכולים להרשות לעצמנו את המטרות האלה, ללמד על הכלל מן הפ-רט. סוף כל סוף המקרים המובאים בדין-וחשבון של נציב התלונות הם פרטים. אין כל סיבה שנדרשה לעצ-מנו לעשות הכללה שכזאת.

ולכן אני סבור שאנחנו יכולים לומר כי יש מקום

צודקות. המשמעות של אחוז גבוה כזה של תלונות מוצדקות היא ברורה. זה מצביע על ליקויים במינהל. הצענו — וההצעה לא נתקבלה, משום שהקולות בוועדה היו שקולים — שהוועדה תקבע בצדק כי רי-בוי התלונות המוצדקות מצביע על ליקויים במינהל. לדעתנו אלה דברים מובנים מאליהם, שהכל צריכים היו להתרכז ולהתאחד מסיבם.

שמענו אתמול את נאומי של חבר-הכנסת עופר. הוא עצמו אמר: זה אומר דרשני. אם זה אומר דרשני, מדוע לא תצטרף אתה ומדוע לא תצטרף סיעתך למס-קנה הברורה המשתמעת ממצייאות זו והיא שיש לי-קויים במינהל? הוצאת הביטוי הזה לא תתרום לת-קון המינהל. חשוב שהמינהל יידע שהכנסת ונציב תל-ונת הציבור רואים את הליקויים במינהל. ואי-ציון עובדה זו לא יתרום לשיפור המינהל.

אני יעובד להנמקת דעת המיעוט באשר לסעיף על פטור ממסים על רכב לנכים שאינם נכי רגליים. כידוע, ניתן היום פטור אך ורק לנכי רגליים. אבל היו תלונות לנציב תלונות הציבור על עצם הק-ביעה הזאת, על הקריטריון הזה. נמצא כי יש מקרים מחרידים, שאי-שימוש ברכב פרטי בהם גורם עוול, אי-צדק חברתי, אי-נעימות הן לנפשה והן לציבור שבא אתו או צפוי שיבוא אתו בקשר, ולו בקשר ראייה בלבד. מדובר, למשל, על אנשים, שלצערנו, עוותו פני-הם, או נכה החסר אצבעות ידיו ואין ביכולתו לעשות את הפעולות ההכרחיות ביותר לשם נסיעה באוטובוס, נכה שמראה פניו נפגע באופן תמור, והימצאו באוטובוס גורם לו ולסובבים אותו אי-נוחות רבה, ואדם שחיוני ביותר בשבילו להגיע בכל עת לביתו בלי עיכוב כלשהו וכיוצא באלה.

הצענו בוועדה לקבל את המלצתו של נציב תלונות הציבור לשנות את הקריטריון, באופן שיהיה רחב יותר. אפילו משרד הביטאות קבע, שהרחבת הקריטריון לא תרחיב במידה רבה אלא דק במידה פעוטה ביותר את מספר הנכים שיהיו זכאים לרכוש רכב ללא מסים. משום-מה לא נראה הדבר לרוב בוועדה, אשר הציע להמליץ לפני משרד האוצר שיואל לשקול אפשרות זאת. אנחנו יודעים מה נערכה של המלצה מסוג זה, ספק תיקרא, ספק לא תיקרא, וגם אם תיקרא לא תבוצע.

הצעתנו היא, שהכנסת תקבע שיש לקבל בעניין זה את המלצת נציב תלונות הציבור, כדי שיהיה לכך תוקף מחייב.

מכאן לתלונות בקשר לעיכוב בקביעת מחירי די-רות ומועד מסירתן. אחת התופעות החברתיות הק-שות במדינת ישראל היא בעיית השיכון לדרי משכנות העוני, לזוגות צעירים ולאלה שנדרשו במפעל החסכון לבניין של משרד השיכון. ידוע, זו תופעה שחזרה ונש-נתה. משרד השיכון לא מסר עד היום במועד הנכון את מחירי הדירה שהוא מוכר, וגם לא את המועד שבו תימסר הדירה לידי הרוכש. דבר זה גרם לתקלות חמו-רות. הכנסת דנה פעמים אחדות בנושא זה. חבר-הכ-נסת צימרמן הגיש הצעה לסדר-היום בנושא זה בקשר למה שקרה בקריית-מוצקין, וידועים גם מקרים רבים נוספים. הדבר גורם למרידות, גורם לעיכובים, לרבות דחיית מועד הנשואין, ורבות התקלות כתוצאה מ"מדי-ניות" זו של משרד השיכון.

חוברת כ"ג, ישיבה תי"ט

— סיכומים והצעות של ועדת הכנסת על הדו"ח השנתי מס' 1 של נציב תלונות הציבור (אנקוריון) —

אני חושב שהדברים מדברים בעד עצמם, ואין כל מקום למסקנה מרחיקה לכת מצד חברים שיש להם משקפים שחורים ורועים ללמוד מן העובדה שיש אצלנו תלונות רבות. אין כל יסוד לדבר זה.

עכשיו אעבור, בקיצור נמרץ, לשתי הגירסאות שיש בעמוד 2, ולהסתייגויות. לשתי הגירסאות אין לי מה להוסיף על מה שאמרת. ההבדל היחיד הוא בזה, שהחברים שהציעו גירסה ב' מבקשים להוסיף "הוועדה קובעת בצעד כי ריבוי התלונות המוצקות מצביע על ליקויים במינהל". זה עתה התייחסתי לדבר זה.

באשר להסתייגויות, בלי לעמוד על הפרטים של ההסתייגויות המרובות של חברי הכנסת תופיק טובי, שהציע הסתייגויות כמעט לכל אחד מן הסעיפים שהציענו, הקו הכללי העובר אצלו בהסתייגויות אלה הוא הטענה על בירוקרטיה, על תופעות זילזול באורח ובזכויותיו, שואצלו הן כלליות. הוא גם מוכן לתת עצות לנציב התלונות להרחבת המנגנון. הוא מציע שגזדה את המנגנון. אנחנו סומכים בעניין זה על נציב התלונות שיעשה את הדרוש לו בקשר לעזרה הדרושה לו. חברי הכנסת תופיק טובי מגיע עד כדי הצעה להמליץ אפילו על ועדת תקרה מיוחדת שתבדוק את מערכת היחסים בין האזרחים למשד"י הממשלה, כאלו הכנסת אינה עושה זאת במשך כל ימות השנה, כאשר דנים במשרדים השונים ונשמעות סקירות השירים לפני הכנסת.

חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס לשתי ההסתייגויות של חברי הכנסת איסר ההאל וחברי הכנסת צבי צימרמן, שמבקשים להוסיף בסוף סעיף 5, כי רצוי שבפעולות ההסברה של נציב התלונות יודגש ש"הזכות להגשת תלונה עומדת לכל אזרח ללא חשש לתגובות כלשהן לגבי המתלוננים מצד המוסדות והמשרדים שנגד דם הגושה התלונה". זה הנוסח שהוצע על ידי חברי הכנסת הראל. חברי הכנסת צימרמן הציע להוסיף: "החופש להגיש לנציב התלונות הציבור תלונה על מנגנון המדינה ורשויותיה הוא מזכויות היסוד של כל אזרח במדינה ויש לשחרר את המתלונן מכל חשש לקיפוח כלשהו בתגובה לתלונתו".

נשאלת השאלה על סמך מה החברים הנכבדים מציעים דברים אלה. האם יש בדבריו של נציב התלונות, בדין-וחשבון שלו, רמז לכך שאזרחים פוחדים להגיש תלונות? זה עתה דיברנו על ריבוי התלונות. אולי אחת הסיבות הנוספות טבעה באופיו של האזרח הישראלי. אם יש לו לפני מי להתלונן — הוא מוכן להתלונן. מדוע אנחנו צריכים לקבל כמובן מגאלי שיש חשש לקיפוח, ולומר: "אדוני הנציב, תסביר שאין כל חשש למתלונן"?

להסתייגויות לסעיף 7, של חברי הכנסת משה נסים, אסתר רזיאל-נאור ותופיק טובי, הם רוצים שייכתב: "עם זאת סבורי הוועדה כי לאור שנת הנסיון הראשונה יש לשקול לתקן את החוק באופן שחונות דעתנו של הנציב יתחשב כהוראה". התייחסתי בדברי הפתיחה שלי לעניין זה. כבר לפני שנתיים ישבנו, ישיבות אדוני כות, בוועדה מיוחדת של הכנסת על בעיה זו ולא קיבלנו את העניין הזה, שהוראותיו של נציב התלונות יתייחסנה כהוראות מחייבות. הוועדה לא קיבלה זאת והכנסת לא קיבלה זאת. חוק הכנסת המטפל בעניין זה

לתיקונים, אבל אסור לנו להיתפס להכללה, ויש להיזהר בכל לשון של אזרה מהכללה מסוג זה.

הערה כללית שגייה: כמה חברי כנסת ניסו ללמוד כל מיני לקחים, כל מיני מסקנות, מהעובדה של ריבוי התלונות. אני חושב שהם ראו אולי דברים שרצויים להם, אבל אינם כלולים בדין-וחשבון נציב התלונות. מסיבה זו גאה לי שלגבי כל אותם חברי כנסת שדיברו והתייחסו למספר התלונות לא אוכל לעשות דבר טוב יותר מאשר לקרוא את הקטע הנוגע בדבר בדין-וחשבון נציב התלונות, המסביר את עניין ריבוי התלונות, ואולי הדברים מדברים בעד עצמם. אני קורא מעמוד 19—20 של הדין-וחשבון: "המאפיין בתלונות, מאז החלה הגני ציבות לפעול, הוא מספרן הרב, המגיע מכל קצווי הארץ ומכל שכבות הציבור ורב-גוניותם של נושאייהן. יש מקום לשאלה, מה הן הסיבות לכך, שהאומבדוסמן בישאל מקבל מספר תלונות רב יותר מאשר עמיתיו במדינות אחרות, לא רק יחסית לגדל האוכלוסין אלא אף במספרים מוחלטים. סיבה אחת הנוצרה בעצם החוק היא, שלנציב התלונות בישראל סמכות רחבה במיוחד בנוגע לסוגי הגופים, שבהם הוא מוסמך לברר תלונות: משרדי הממשלה, מוסדות המדינה, הרשויות המקומיות ויותר מ-200 איגודים ממשלתיים ומוסדות ציבור (ראה פרק א') וכן רשימת האיגודים שניתן לברר תלונות עליהם בפרק ז'). קבוצה זו כוללת מוסדות, אשר אחוז גבוה מן האוכלוסיה נזקק להם מדי פעם בפעם, כמו חברת עמידה, חברת שיכון ופיתוח, חב"ד ות השכונ העירוניות, חברת החשמל, בנקים ממשלתיים, המוסדות להשכלה גבוהה, חברת התעופה ולס"פנות.

"סיבה נוספת נעוצה בסדרי החיים בישאל וב-מסיבות המיוחדות, היוצרים מידה גדולה של זיקת האזרח למוסדות הציבור: העולה וזקק למשרד לקליטת העלייה ולשלטונות המסים והמכס בקשר לזכויותיו; הוא מקבל את דירתו ממשרד השיכון או מאחת מתברות השיכון הציבוריות (כ-190,000 בתי-אב ביישאל ראל המהווים כמיליון נפש גרים בדרות המנוהלות על ידי חברת עמידה). גם לאזרח הוותיק עניינים המביאים אותו אגב כך בקשר מתמיד עם משרד השיכון, עם מינהל מקרקעי ישראלי, עם המוסד לביטוח לאומי, ועם רשויות החינוך. מילוי חובותיו כלפי המדינה יוצר זיקה לרשויות הגובות מסים וכן למערכת הבטחון בקשר לשירות חובה בצה"ל ושירות מילואים במשך שנים לא מעטות בחייו. שכבות עולות טיפול מיוחד קשורות לשכבות הסעד המקומיות, ובעיקרן למשרד הסעד. האזרח, הממלא תפקיד בפיתוח המשק, זקוק לקרקע, שרוב היא בידי מוסד ציבורי; לרשויות בטיחה ולאישורים מצד מוסדות שלטון שונים להקמת מפעלו ולהפעלתו השוטפת. ריבוי התלונות הוא במידה רבה פועל יוצא מריבוי מגעי האזרח עם זרועות השלטון.

"גורם נוסף למספר הרב של תלונות הוא בציפיות של אזרחי המדינה לרמת השירותים, שעל זרועות השלטון לתת, כשלעיתים הן עולות בהרבה על האפשרויות התקציביות והטכניות במדינה. טבעי הוא שפער זה מוליד תלונות. תחומים מובהקים, שקיים בהם פער כזה הם — כפי שהדבר משתקף בתלונות — שיכון לעולים חדשים ולוותיקים; פיתוח דשת הטלפונים; גיבוי תמיכות הסעד וסיוע אחר לשכבות נחשלות".

— סיכומים והצעות של ועדת הכנסת על הדו"ח השנתי מס' 1 של נציב תלונות הציבור (אנקוריון, נסים, ארזי) —

ההתקשרות, ולא המועד של אישור הקצאת הדירה, שבינו לבין ההתקשרות יכול עוד לעבוד זמן מסויים. לכן נראה לנו שאין לקבל גם את ההסתייגות לסעיף 9ג של חברי-הכנסת נסים, רזיאל-נאור וטובי.

קבל את הדברים האלה אבקש את הכנסת לקבל על הגירסה א' לגבי הסעיף 5 ולדחות את כל ההסתייגויות.

היו"ר ד. ארזי :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת ת. טובי בסעיף 2 לא נתקבלה.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת ת. טובי בסעיף 3 לא נתקבלה.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 4 נתקבל.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת ת. טובי בסעיף 5 לא נתקבלה.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת א. הראל בסעיף 5 לא נתקבלה.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת צ. גימרון בסעיף 5 לא נתקבלה.

גירסה א' של סעיף 5 נתקבלה.

סעיף 5 בנוסח הוועדה, גירסה א', נתקבל.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת ת. טובי בסעיף 6 לא נתקבלה.

סעיף 6, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת מ. נסים, א. רזיאל-נאור ות. טובי בסעיף 7 לא נתקבלה.

סעיף 7, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 8 נתקבל.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת מ. נסים, א. רזיאל-נאור ות. טובי בסעיף 9(א) לא נתקבלה.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת ת. טובי בסעיף 9(ב) לא נתקבלה.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת מ. נסים, א. רזיאל-נאור ות. טובי בסעיף 9(ג) לא נתקבלה.

הצעת המיעוט של חברי-הכנסת ת. טובי בסעיף 9(ד) לא נתקבלה.

סעיף 9, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד. ארזי :

אני מציע להצביע עכשיו על הסיכום כולו.

הצבעה

סיכומיה והצעותיה של ועדת הכנסת על הדו"ח השנתי מס' 1 של נציב תלונות הציבור נתקבלו.

איננו מקבל זאת. יתר על כן, הסברתי שאין הדבר דרוש, והנציב עצמו, בדיון-וחשבון שלו, מסביר שיש שיתוף פעולה גדול מצד הרוב המכריע של הפקידים והמוסדות שצריכים היו לטפל בתלונות הנוגעות להם. יש רק מקרים בודדים, מועטים, שלגביהם יספיק מה שנאמר בכנסת ומה שחשבת-הקהל תוקיע, ואין צורך לתת סמכות כזאת של כוח מחייב להוראות הנציב.

איני רוצה לחזור על הדברים שאמרתי אתמול. אין לקבל הצעה שנוציב התלונות יוכל לחייב את כל השירים.

אם יש חברי כנסת הרוצים להציע תיקון החוק, הם יודעים את הדרך לכן — יגישו הצעות חוק פרטיות, והכנסת תטפל בהן. איזה טעם וערך יש לפיסקה, שיהכנסת תאמר היום, בהחלטה על הדיון-וחשבון של נציב התלונות, שיש לשקול תיקון החוק באופן שחותר-דעתו של הנציב תיחשב להוראה? על כן אבקש לדחות גם הסתייגות זאת.

בקשר לתלונות הספציפיות, מובן שיש הבדל בין ההצעה שהוועדה הציעה לבין ההסתייגות של חברי-הכנסת משה נסים, אסתר רזיאל-נאור ותופיק טובי לגבי המקרים שהועלו עלי-ידי הנציב. הסברתי, וזה כתוב בסיכומים של ועדת הכנסת, שרק לפני חודש שנים מועטים, לפני ארבעה-חמשה חודשים, שתי ועדות דות הכנסת, שטיפלו בסוגיה זאת של הנכים, ועדת הכנסת וועדת השירותים הציבוריים, קיבלו מסקנות מסוימות בעניין זה. האם אנחנו יכולים לבוא בקלות כזאת ובהבל-פה לבטל אותן? עם זאת היינו קשובים ויערים למה שאמר נציב התלונות בעניין זה. גם נציב התלונות איננו מתאר לעצמו שנפרוס את היריעה של ההקלות על כל סוגי הנכים. גם הוא מדבר על קריטריונים מסוימים.

משה נסים (גח"ל) :

מי הציע לפרוס את היריעה על כל המקרים? בבקשה, תקרא את דעת המיעוט שלנו. אנחנו ממליצים לקבל את המלצת נציב התלונות ותו לא.

ארי אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) :

איננו מתנכרים להמלצות הנציב. להיפך, אנחנו אומרים בהמלצתנו שוועדת הכנסת ממליצה, כי האוצר יעיין בהמלצות הנציב ויבחן מחדש את עמדתו ביחס אליהם. זו עמדה מכובדת הרבה יותר וזהירה יותר ביחס לסיבות העניין, באשר שמענו מפי באי-כח האוצר שהיו פיעו אצלנו, שאם נדבר על הנכים בכללותם, זה עלול להיות עניין של מאות מיליוני לירות. העניין צריך להיבחן. אם מה שאנחנו תומכים בו הוא באמת על-פי הקריטריונים המוצמצים שמציע ד"ר נבנצל — די אם אנו אומרים שאנחנו ממליצים כי האוצר יעיין בהמלצות הנציב ויבחן מחדש את עמדתו ביחס אליהן.

ההסתייגות הנוספת של חברי-הכנסת נסים, רזיאל-נאור וטובי היא בקשר לעניין השיכון. מי שיחזיק את ההמלצות בידי יראה, שכל ההבדל בין מה שאנו הוועדה, מציעים ובין מה שמציעים המסתייגים הוא בכך, אם המחיר המדויק של הדירה והמועד למסירתה ייקבעו "בעת ההתקשרות" או "בעת אישור הקצאת הדירה". אנחנו סבורים שמעד מומד וברור הוא מועד

חברת כ"ה, ישיבה תי"ח, ח' ניסן תשל"ג (10 אפריל 1973)
 – סיכומים והצעות של ועדת הכנסת על הדו"ח השנתי מס' 1 של נציב תלונות הציבור (ארזי);
 מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (ארזי, לורך); הודעה אישית של חברי הכנסת י. הורביץ
 – (ארזי, הורביץ, נסים)

דה מביעה את הערכתה לנציב תלונות הציבור ד"ר
 נבנצל וחבר עוזריו.

אני מודה לוועדת הכנסת וליושב-ראש ועדת הכנ-
 סת על העבודה הטובה והמהירה שעשו כדי להכין את
 הסיכומים וההמלצות לדו"ח ולהביאם לכאן לאישור.

היו"ר ר. ארזי:

אני מודעה לעצמי, עם סיום הדיון, לקרוא פסוק
 אחד מההחלטות שנתקבלו: הוועדה מציינת כי נציב
 בנות התלונות הצליחה להתארגן תוך זמן קצר ולגבש
 את הדפוסים הראשונים לטיפול בתלונות הציבור. הווע-

ח. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

1. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 12), תשל"ג –
 1973 – שהחזירה הוועדה המשותפת של ועדת הכס-
 פים וועדת העבודה; 2. חוק לתיקון פקודת החוק
 הפלילי (מס' 35) ו' (מס' 36), תשל"ג – 1973 – שה-
 חזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ר. ארזי:

חברי הכנסת, נשמע עתה הודעה על המסמכים
 שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכר הכנסת נ. לורך:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו
 על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית:

ט. הודעה אישית של חברי הכנסת י. הורביץ

על אחת כמה וכמה אין לאסור על יהודים לרכוש
 קרקעות בירושלים ובסביבתה.

ומלים מספר על תו ההתעשרות. אני רוצה לומר
 בדברים אישיים על עצמי. לא כל מי שמרוויח גורם
 בהכרח להפסד לזולתו. אני גאה על כך שמועצות
 הפועלים, שבתחומיהן היו מפעלים שעמדו לפני סגירה
 ופועלים עמדו לפני פיטורין, מועצות פועלים אלה וה-
 פועלים עצמם פנו אלי כדי שאפעיל את המפעלים. מפ-
 עלים אלה נהפכו למקור פרנסה לבעליהם ולפועלים
 כאחד.

כפי שזכיתי להיות מפעילים של מפעלים שכשלו,
 וכפי שיצרתי מחדש מקורות פרנסה שבהם תלויות
 כ-600 משפחות, כך ואני משוכנע שיש ביכולתי להקים
 שכונה בבעלות פרטית של המשתכנים, שמחיר דירה לא
 יעלה בה על מחיר הדירות של גופים ציבוריים כמו
 "שיכון עובדים" ודומיו, גופים המייצגים כל כך את
 משאת-גפכם.

אני מאמין שלגזירה זו תבוא דביזיה בהקדם.

היו"ר ר. ארזי:

חברי הכנסת, הישיבה הבאה מחר, בשעה 9.00
 ישיבה זו נעולה.

היו"ר ר. ארזי:

חברי הכנסת, רשות להודעה אישית לחברי הכנסת
 הורביץ.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדברי ראש
 הממשלה בתשובתה להצעות אי-האמון נשמעו דמוים
 על יזמותי בקשר לרכישת קרקעות באזור ירושלים.
 ברצוני להבהיר: התקשרו עמי נציגי 200 משפחות כדי
 שרכוש במשותף קרקעות בסביבות ירושלים, על-מנת
 לתכנן ולבנות שכונה נרחבת על אדמה פרטית. מוכ-
 דים דבים פנו אלינו בהצעות, ללא כל לחץ מצדנו.
 הם באו מרצונם החפשי ומיזמתם. אני דוחה בכל תוקף
 את הנסיון להדביק תו של ספסרות של יומה לאומית
 זו.

בתקופתנו קונים גרמנים קרקע בזכרון-יעקב, זכ-
 רון-יעקב שהיא הסמל המובהק ביותר להתחדשות
 הלאומית, הן בחקלאות, הן בתעשייה החקלאית, ול-
 הקרבה העצמית עצמחו בה. בזכרון-יעקב זו רשאים
 גרמנים למכור קרקע.

משה נסים (גח"ל):

מיסיונרים.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):

ואם לגרמנים מותר – ואינני כופר בזאת –

הישיבה ננעלה בשעה 21.20.